

Kiadóhivatal:

Budapest, IV. Váci-utca 2.
Aigner Lajos könyvke-
reskedése.

Előfizetési díj:

Negyedévre 2 frt.
Félévre 4 frt.
Egész évre 8 frt.

Egyes szám 20 kr.

Hirdetések díja: két hasábo-
-sított sorért 25 kr.

HERKULES

TESTGYAKORLATI KÖZLÖNY

SZERKESZTIK

PORZSOLT JENŐ

PORZSOLT KÁLMÁN

KIADJA AIGNER LAJOS.

Szerkesztőség:

Budapest, IV. ker., Belváros,
Lipót-utca 50. szám.

Kéziratokat vissza nem
küldünk.

Bérmentetlen leveleket nem
fogadunk el.

Tartalom: A középiskolai tanulók fölmentése a testgyakorlat alól. (G. Mihály Ödön.) — Verseny-győztesek 1885-ben. (Összeállította Brummel Lipót.) — A nőtor-názásról. (Albert Károly.) — A katonák testgyakorlata. [Képpel.] (Egy tartalékos hadnagy.) — Jelentés a „Magyar Velocipéde Club” működéséről a 3-ik negyed-évben. [Hivatalos.] (Schwanda Gusztáv.) — Dan Canari a londoni Royal-Aquariumban. (I. Kaszás István.) — Athletika és torna. — Különlélek.

A középiskolai tanulók fölmentése a test- gyakorlat alól.

Napjainkban mindennap a panasz, hogy az ifjú nemzedék satnyúl s hogy ennél fogva nemzetünk, ha-
zánk fennmaradása komolyan veszélyeztetve van. Ha az évenként előterjeszteni szokott népességi statisztikai kimutatásokat e tekintetbe megfigyeljük, szomorú ér-
zéssel tesszük le azokat kezünkől, midőn látjuk, hogy hazánk népessége egy decennium (1870—80) alatt csupán egy perczenttel szaporodott. Sőt — ha így haladunk — maholnap odajutunk, hogy még ennyi szaporodást sem jegyezhetünk fel.

Miben rejlik e gyászos körülménynek a valódi oka? Csak nézzünk körül, azonnal megtaláljuk reá a kielégítő feleletet. Megtaláljuk pedig az emberek nagyobb részének bizonytalan testtartásában, meg lépteik ingatag voltában, meg kezeik reszkető állapo-
tában. Itt nem annyira a mai ifjúságot hanem inkább — kevés kivétellel — azok szülőit értem; ámbár állításom minden módosítás nélkül azokra is éppen így ráilleszthető.

A fenyegető jellegű baj tehát meg van, azon kell tehát lennünk, hogy annak, — a mennyire a tudomány legújabb értékesebb vívmányai lehetővé teszik — elejét vegyük, mert hiszen ily helyzetben nincs veszedelmesebb, összedugott kézzel nézzük, míg fejünkre nő az ár s mint a latin mondja: *Principiis obsta, sero medicina paratur.*

E becses lapok szerkesztősége éppen azt választá főfeladatául, hogy hazánk összes ifjúságával megismer-
tesse és megkedveltesse, a test-edző és mulatságos sport minden nemét. Koronként találunk is benne oly lelkes czikkeket, a melyek minden kétségünket elosz-
latják a felől, hogy az irány, — melyet a becses lap követ — a leghelyesebb s a czél, — a melynek meg-
valósítására törekszik — minden nehézség daczára is előbb-utóbb el lesz érve.

Nekünk — tanároknak — kik e czél helyes-
ségét belátjuk s kik attól, a fejlődő ifjúságra nézve, oly sokat várunk éber figyelemmel kell kísérnünk

ennek minden mozzanatát s összes buzgalmunk jó ré-
szét arra fordítanunk, hogy a tanuló ifjúság részesül-
hessen — szakemberek közreműködése mellett —
minden oly nemű oktatásban, a mi gyöngye test erejé-
nek fejlődésére jelentékeny befolyással van.

Most pedig előadom, hogy melyik azon körül-
mény, mely e czikkem megírására ösztönzött s
melynek e becses lapban való megemlítését — leg-
alább meggyőződésem szerint — teljesen indokoltnak
találom.

Az 1883. évi középiskolai törvény (sőt már az
1868-iki is. Szerk.) a testgyakorlatot is felvette a kö-
telező tárgyak sorába, midőn annak 3. §. p) pontja
így szól: „testgyakorlat, tekintettel a katonai gyakor-
latokra”. Az ev. ref. egyház egyetemes konventje
által megállapított középiskolai szabályok így írják
körül a testgyakorlat czélját: „A testi épség fenntar-
tása, az erő fejlesztése, a testi ügyesség mellett a
mozdulatok illedelmessége és plácititása, valamint ve-
szély idejére a lélekjelenlét és bátorság fejlesztése, a
katonai gyakorlatokra előkészítés.”

A fenti idézetekből mulhatlanul be kell látnunk
a testgyakorlat fontosságát, illetőleg azt, hogy e tárgyra
úgy az állam, mint a ref. felekezeti középiskolák leg-
főbb hatósága részéről nagy figyelem fordítatik. Es
mégis mit kell ezzel szemben tapasztalnunk?!
Tapasztalnunk kell azt, hogy ez üdvös intézkedések-
nek alig van valami fogamatja. A középiskolai tanuló
ifjúság jelentékeny része ugyanis föl van mentve a
testgyakorlat tanulása alól. Ki adja a fölmentést?
Azt hiszem úgy az állami, mint a felekezeti iskolák-
nál divó eljárás az, hogy ha a tanuló bármelyik
orvostól (sok helyt az intézet állandó orvosától) bizo-
nyítványt mutat fel a tanári testület előtt arról, hogy
a testgyakorlat tanulására alkalmatlan — illetve kép-
telen — a tanári karnak nincs más teendője, mint az
illető tanulót a testgyakorlat tanulása alól fölmenteni.
Ha a legtöbbször igen könnyen kieszközölhető föl-
mentés alapját komolyan megvizsgáljuk, azt fogjuk
tapasztalni, hogy a legtöbb esetben az illető tanuló
restségre való hajlama szolgált a fölmentés alapjául,
nem pedig — néhány komoly eset kivételével — a
bizonyítványban föltüntetett testi baj gyöngeség. A
gyermek restelvén a testgyakorlat tanítására kitűzött
órákon pontosan megjelenni s másfelől éretlen észszel
még fogalmával sem bírván e tárgy nagy fontosságá-
nak, addig unszolja mamát s ezáltal a házi orvost,
hogy az utóljára is hajlandó lesz a felmentő bizonyít-
vány, — félve a gyermek kívánságának megtagadása
esetén a család kegyének elvesztésétől — megírni s
s egy inkább csak képzelgésen alapuló testi baj fel-
tüntetésével a család elkényeztetett gyermekét — a
testgyakorlat tanulása alól — a tanári karnak föl-

mentésre ajánlani. A tanári kar pedig az orvos egyéni reputációjára való tekintetből a fölmentést megadja s így az elkapott urficska czélja szépségesen — saját testi erejének rovására — eléretett.

Távol legyen tőlünk, hogy ezen őszinteségünkkel az orvosok tekintélyét kisebbiteni, megbízhatóságukat kétségbe vonni akarnók; de hiában, ők is emberek, tehát nekik is vannak gyengéik s éppen ezen körülményben rejlik a testgyakorlat tanulása alól való fölmentési véleménynek — oly gyakran tapasztalható hamaros — kiszolgáltatása.

Elismerjük készséggel, hogy vannak esetek, midőn a testgyakorlatra való kényszerítés — kivételével természetesen mindig a valami testi fogyatkozással bírónak — illető tanuló egészségét kockáztatná, sőt életben maradását veszélyeztetné; de óhajtanók és megvárnók, hogy csakis ily esetben ajánltassék illető tanuló orvosilag a tanári karnak fölmentésre, de csak addig, míg e kinttetett személyes állapot kétségtelemnül fennáll, annak megállapítható megszűnése után pedig köteleztessék az illető újból a testgyakorlat további folytatására. Legalább nézetem szerint a testgyakorlat alóli fölmentést minden tanulónak minden iskolai évben meg kellene újítani s az újból való fölmentésre egy általában nem találok elfogadhatónak a múlt évi tényleges felmentésre való egyszerű hivatkozást, mint ez sok helyen történik. Érdekes volna továbbá, hogy az évi értesítők mindig tüntetnék ki, hányat mentettek föl a testgyakorlat alól, mivel a fölmentettek nagy számáról egy kis utánszámítással valóban csakis úgy nyerhetnénk tiszta és bizonyára meglepő áttekintést.

Kérve kérjük tehát az orvos urakat, hogy a fölmentésre való ajánlat megadásánál járjanak el lehető szigorral, megadván azt, a hol legjobb meggyőződésük szerint kívánatos, ellenben komolyan megtagadván ott, a hol az éretlen eszű tanuló kényelmi vágyáról, restségi hajlamáról meggyőződtek. Mivel csakis így töltik be az emberiség igazi ügyére nemes hivatásukat s így lesznek igazán elismerésre és tiszteletre érdemes egyénei a társadalomnak.

Kelt Miskolc-on, 1886. január 29-én.

G. Miháltz Ödön.

Verseny-győztesek 1885-ben.

A magyarországi athleta-, torna-, csónak-, velocipéd-, úszó-, box-, korszolya-versenyek győztesei.

Idő	Győztes	Verseny-nem	Díj	Versenyt rend. egyesület
jan. 4.	Velits Zoltán ...	korszolyaverseny előre	tisztelet-díj	Kolozsvári korszolya-egylet
"	Sárossy László ...	"	"	
"	Grebe Henrik ...	"	"	
"	Vizi Árpád ...	korszolya akad. vers.	tisztelet-díj	
"	Merza Gizella ...	korsz. vers.	"	
"	Clair István ...	távolugrás és távol dobás	ezüst serleg	Budapesti nemzeti tornaegylet
jan. 11.	Godau Sándor ...	korsz. előre	"	Szarvasi főgymn. tornaiskolája
"	Hankó Márton ...	korsz. hátra	"	"
febr. 2.	Balogh Dezső ...	járás	érem	Budapesti kerékp. egyesület
május	Geyer Emil ...	járás	"	"
"	Kaszás István ...	velocipéd	"	Hatvanas bizottság
"	Kükemezey Árpád	sík-futás	érem s tiszt.d.	"

Idő	Győztes	Verseny-nem	Díj	Versenyt rend. egyesület
máj. 17	Olteanu Sándor ...	táv-vers.	tiszt.d.	M. A. Club
"	Bogdány Ferencz	sík-vers.	érem	
"	Bogdány Ferencz	magas ugr.	"	
"	Rémy Zsigmond	velocipéd	"	
"	Székely Ádám ...	bajnoki távol ugrás	"	
"	Székely György	síkfutás	"	
"	Bogdány Ferencz	"	"	
"	Mindszenty György	velocipéd	"	
"	Vermes Nándor ...	akadály v. tanulók síkfutása.	tisztelet-díj érem	
"	Szabó Lajos ...	velocipéd	"	
"	Vermes Lajos ...	magas súlydobás	"	
"	Székely Ádám ...	vigasz v.	tisztelet-díj érem	
"	Follinusz Árpád	síkfutás	"	
"	Velits Zoltán ...	távol súlydobás	"	
"	Gállfi Kálmán ...	bajnoki síkfutás	"	
"	Borbély György	ököl vívás	"	
"	Páska Zoltán ...	gátvers.	"	
"	Szüllő Árpád ...	birkozás	tisztelet-díj érem	
"	Páska Zoltán ...	távugrás	érem s tiszt.d.	
"	Deák Albert ...	vigasz v.	érem s tiszt.d.	
"	Balogh Vendel ...	járás	érem s tiszt.d.	
máj. 25	Kaszás István ...	velocipéd	érem s tiszt.d.	
"	Balogh Bódog ...	akadály v. távugr. súlydobással	érem s tiszt.d.	
"	Bély Mihály ...	velocipéd	érem s tiszt.d.	
"	Vermes Lajos ...	síkfutás	érem s tiszt.d.	
"	Kaszás István ...	súly emel.	érem s tiszt.d.	
"	Vörösmarty Mihály	kardvívás	érem s tiszt.d.	
"	Vörösmarty Mihály	rud ugr.	érem s tiszt.d.	
"	Bély Mihály ...	nyújtó tornázás	érem s tiszt.d.	
"	Bély Mihály és Vermes Lajos	"	érem s tiszt.d.	
"	Brózer Mór ...	"	érem s tiszt.d.	
"	Balogh Bódog ...	"	érem s tiszt.d.	
"	Vermes Lajos ...	"	érem s tiszt.d.	
"	Szafka Manó ...	"	érem s tiszt.d.	
jun. 6.	Baross László ...	üveg gomb lövés	érem	Magyar-óvári torna-és vivőegylet
"	Skublics József ...	piszt. czéll.	"	
"	Zathureczky István	súlydob. táv és magasba	érem s tiszt.d.	
"	Both László ...	akadály v. kardvívás	érem s tiszt.d.	
"	Jurenák Sándor ...	szerborn.	érem s tiszt.d.	
"	Sváby Ödön ...	síkfutás	érem s tiszt.d.	
"	Both László ...	súlyemel.	"	
"	Dérey Péter ...	magas ugr.	"	
"	Zathureczky István	kardvívás	érem s tiszt.d.	
"	Berger Emil ...	síkfutás	érem s tiszt.d.	
"	Mayer Béla ...	mászás	"	
"	Both László ...	távol ugr.	"	
jun. 27	Mészáros Ferencz	csónakáz.	"	B-pesti csónak. egyl.
jun. 3.	Nagy Sándor ...	járás	"	Aradi torna-egylet
"	Fleischacker Fer.	síkfutás	"	"
jun. 29	Ifj. Szikszay Fer.	2000 m. v. 8045 m. bajnoki velocip.	érem	Budapesti kerékpár egyesület
"	Hofmann K. ...	1500 m. v.	"	"
"	Vándory József	"	"	"

Idő	Győztes	Verseny nem	Díj	Versenyt rend. egyesület
jun. 29.	Ifj. Szikszay Fer.	2000 m. v.	érem	Budapesti kerékpár-egyesület
"	Vermes Lajos ...	1609 m. velocipéd akad.	"	
"	Kaszás István ...	vel. vig. v.	tiszt. d.	Nemz. torna-egyesület
jun. 28.	Vermes Lajos ...	rudug. mász. akad. futás	koszorú érem és ezüst a.	
julius	Kubik Béla ...	bajn. uszás	érem	M. A. Club
aug. 1.	Balogh Dezső ...	15 kl. czélv.	érem	Szabadkai tornaegyesület
"	Vuits István ...	15 kl. veloc.	"	
"	Rohonczy Aladár	100 m. usz.	érem és tisztel. díj	
"	Schwanda Gusztáv		érem	
"	Rohonczy Aladár		"	
"	Venczel Lajos ...		"	
"	Weisz Bertalan ...		"	
"	Vuits István ...		"	
"	Vermes Nándor ...		"	
"	Kövi Béla ...		"	
"	Fellegi Antal ...		"	
"	Vuics István ...		"	
"	Iványi Mihály ...		"	
"	Kükemezey Árpád		érem	
"	Kövi Béla ...	tornagyakor. járás	Herkules díj	
"	Vuits István ...	velocipéd műgyakorlatok.	érem	
"	Iványi Mihály ...	100 yard síkfutás	tiszt. a.	
"	Vermes Lajos ...	box	"	
aug. 8.	Gerle Imre ...	síkfutás	—	Szegedi torna-egyesület
"	Holes Géza ...	rúdugrás	tiszt. a.	
"	Magyar János ...	távugrás	"	
"	Kovács Oktáv ...	súlydobás	"	
"	Holes Géza ...	gátvers.	"	Hódmezővásárhelyi athlet. Club
aug. 23.	Halácsy Antal ...	bajnoki távf.	érem	
"	Halácsy Antal ...	velocipéd	"	
"	Tétsy József ...	járas	tiszt. a.	
"	Vermes Lajos ...	távol ugrás	érem	
"	Vermes Lajos ...	súly dobással	"	
"	Hanel Jenő ...	táv és m. u. nyújtó és korlát gyakorlat	koszorú	
"	Temesváry Andor	bajn. vel.	érem	
"	Jäger Károly ...	síkfutás	tiszt. a.	
okt. 4.	Borbély György	bajn. síkf.	érem	
"	Balogh Vendel ...	91.3 m. síkfutás	"	
"	Deák Lukács ...	súlydobás	"	
"	Balogh Vendel ...	gátvers.	"	
"	Páska Zoltán ...	távugrás	"	
okt. 3.	Havas Ferencz ...	3 klm. járas súlyzókkal	"	Achilles egyesület
"	Vida János ...	velocipéd	"	
"	Havas Ferencz ...	200 m. síkf.	érem	
"	Vermes Lajos ...	akad. vel.	"	
"	Gersányi Gyula	3 kerekű v.	"	
"	Vermes Nándor	10 klm. vel.	"	

Összeállította :

Brummel Lipót.

A nőtornázásról.

Valamint a madarak tollzatáról, a rovarok tarka színezetéről a nemi különbségekre azonnal rá ismerünk, szintúgy öröklődnek az emberi nemeknél nemzedékről nemzedékre a feltűnő vonások. Az igaz, hogy ezen természeti öröklés némelykor igen korlátolt, de a legtöbbször igen szépen mutatja föl, a férfi és nő szellemi és testi eltérését egymástól.

A férfi és nőnem testi és szellemi szerkezetét illetőleg két rendbeli különbség van, melynek mindkettője eredetileg az atyai és anyai kötelességekhez való alkalmazáson sarkalik. Az egyik eltérés azon fontos körülmény, hogy a nőnem sokkal korábban fejlődik ki, mint a férfinem, mert nála a kisebb-nagyobb életerő a reproductio kiadásának fedezésére való tartalékká válik, de meg a nő egyedi fejlődése (evolutio) megáll már akkor, midőn még az organismus elég tápanyaggal rendelkezhetnék. Innen van, a tökéletesen ki nem fejlett női test, mert az organismus a fejlődési határon kívüli tápanyagot nem a test tovább fejlesztésére, hanem annak fenntartására fordítja. A férfinemnél ez nem így áll, mert a férfi teste addig fejlődik, míg az, a mit a tápszerek nyújtanak, az önfenntartásra körülbelül felmegy s így a fejlődés és önfenntartás aránya egyenlő.

A nőknél az egyedi fejlődés korábbi megszűnése következtében valamivel csekélyebb az izom, idegrendszer fejlettsége, valamint kisebbek a működő végtagok és az azokat működésbe hozó agy, minek kettős hatása van a szellemre. A férfinel a testnek azon részei, melyekkel kifelé hatnak (karok, lábak, a mell és annak részei) aránylag fejlettebbek, mint a nőnél.

Tapasztalati tény az, hogy a kerti és mezei munkával foglalkozó nőknél elő nem fordulhat azon arány, hogy a mozgáshiányból származó életműködés a test és lélek bátrányára válják, sőt ellenkezőleg az életműködést a legbiztosabban elősegíti, a testet fejleszti és egészséges állapotban igyekszik tartani. Ha már a rendszeres munka a nőnemnél erőt, egészséget biztosít, miért ne állithatók azt, hogy az iskola termében órákig helyt ülő és szellemi munkával foglalkozó nő idővel e mozgáshiányt megéri! Minthogy a természetes mozgást így elveszítjük a növedékektől és szellemi munkával akarjuk egyensúlyozni a mozgáshiányt a test rovására, vissza kell adnunk azt mesterséges uton kétszeresen, mit tőlük elvettünk.

„Add meg a léleknek azt, mivel tartozol, de ne szorítsd háttérbe a testet, a lélek lakhelyét.“

Hogy a nőnemet egészséges fejlődésre segítjük, első esetben az elvett mozgást, mesterséges uton a „tornázás“ által biztosítjuk részükre.

Így tehát feleslegessé válik azon kérdés, hogy vajjon kell-e a nőknek tornázni?

A tornázást szükséges voltát orvosok és a neveléssel foglalkozó egyének sem tagadják, sőt jelen cultur viszonyaink közt, elkerülhetetlennek mondják, nemcsak a férfiaknál, de a nőknél is.

S hogy állunk a nők tornáztatásával s ezzel kapcsolatban a testi erővel? Semmivel sem jobban, mintha a szakértő orvosok és nevelők erre vonatkozó állításait megerősítjük. Ugyanis a lelkiismeretes orvosok nyilvánosan pauaszolnak, hogy az izom és ideggyengeség, mellbetegség, sápkór, gerinczefordulések feltűnő módon szaporodnak. És ezen bajok tiszerte több nőt érnek, mint férfit. Ezen bajokat pedig nem a gyengébb szervezet okozza a nőknél, hanem az,

hogy náluk a testi nevelés egészen el van hanyagolva s mindezen bajok ellen egyedül és kiválólag a „tornázást“ ajánlják. És minő befolyása lehet a tornázásnak a nőnemre? Valamint az elsatnyult férfi testet, úgy a már hanyatlásnak indult női testet is vissza lehet tartani az örvénytől, mely felé napról-napra haladnak. De meg a test erősítése, edzése a lélekre is nagy befolyást gyakorol, mert a lélek által azt bátorra, önállóvá teszi s mintegy öntudatlanul halad azon czél felé, mely a képzett tornászoknak komoly és tudatos feladata, t. i.: „a testet az erkölcsi (magán, társadalmi és polgári) élet minden viszonyaira nézve a lélek engedelmes szolgájává tenni.“

Ha a nőtornázás történetére visszapillantunk, megdöbbenünk a borzasztó visszaeséstől, mely jelenleg a nőtornázás terén történt.

Mi most egy jelen culturviszonyaink között felnőtt nő, egy testben és lélekben erős spártai nőhöz, ki Lykurgus törvénye alatt, mint a nők ideálja élt? Elsatnyult virág, melynek illatánál egyebe nincs.

Lykurgus, a szigorú törvényhozó a spártai nők tornázását törvénybe iktatta, mert tudta, hogy ép és egészséges anya szülhet ép, erős gyermeket, a ki az állam virágzásához életerővel fog járulni.

Spárta virágzó korában Leonidás neje Gorgó joggal mondhatta: „hogyan csak a spártai nők tudnak férfiakat szülni.“ S igazat ad neki a jelenkor is, mert a spártai nők nem voltak visszavonult életre s a házimunkára kárhóztatva, hanem nyitva volt előttök a stadium sorompói, hol versenyt futottak, birkóztak stb. — — a melyek a test edzésére nagyon jelentékeny befolyással voltak. Bárthelemy „Az ifjú Anacharsis görögországi utazása“ című művében többek közt ezt mondja: „— — — Az anyák leányaikat böles magatartásra intik és szoktatják; de több súlyt fektetnek arra, miszerint azok egyenes tartásuak legyenek, kebelüket széles szalaggal bekössék, felette mértékletesek legyenek s minden tekintetben oda törekedjenek, miszerint a természet eleganciáját s a mozdulatok gratiáját károsító testteljűnek elejét vegyék.“

„Spárta leányai nem kényszerítették a visszavonult életre, gyapjuszövésre; nekik nem volt megtiltva a bor és az erősebb ételek; de tanultak tánczolni, birkózni, énekelni, versenytfutni stb. A spártai nők magas és erőteljes természetűek, egészségesek s majdnem mindnyájan szépek, de komoly impozáns szépségek voltak; Phidiás sok Minerva-mintát, Praxiteles ellenben csak kevés Venus-mintát találhatott köztük.“

A régi németeknél a tornázás csak labdajátékban s egynehány játékban nyilvánult, a mely már nagy visszaesést tanúsít, de tekintettel kell itt azon körülményre lennünk, hogy náluk a tornázatot a munka képviselése, melyet természetes és rendszerbe nem fogott tornázásnak nevezhetünk.

Mi van meg eme régi nevelési rendszerből nálunk most?

Semmi, sőt ennél is kevesebb, mert ha bepillantunk a jelenlegi nőnevelő-intézetekbe, azt fogjuk tapasztalni, hogy ott semmi nyoma sincs a testi nevelésnek (tisztület a nagyon kevés kivételeknek). Vagy talán nevelésnek nevezik azt, ha a 6—14 éves leánykakat naponta 5—6 óráig szellemi munkával kényszerítnek lefoglalni s ezenkívül 2—4 óráig varrás, kötés, zongorázás stb. mellett kényszerítik ülteni? S mire mindezekkel elkészülnek, akkorra annyira ki vannak merülve, hogy testmozgásra magukat bajosan határozzák el.

Már pedig a testi nevelés legnagyobb ellensége a folytonos helyt ülés, mert a test izmai csak mozgás által fejlődnek és erősödnek. Erre nézve dr. Franc a következőket mondja: „A divatosan nevelt nő a legesekélyebb mozgásnál is megérzi a beteg ember minden bajait: szívdobogást, nehéz lélegzést, reszketést és fáradtságot. A folytonos ülés és az izmok tehetetlensége okozzák, hogy az életnedv nem hatolhat a test minden részeibe s innen van amaz uri, halálsápadt arcszín, melyet városi szépeinken észlelhetünk. Az ilyen nevelés befolyása a közegészségre egyike a legkárosabbaknak s itt gyökeredzik azon leverő tapasztalás, hogy a halálozási esetek a társadalom eme osztályánál (a gyermekekénél) oly gyakoriak.“

S minthogy a nagyobb függőség az, mely a még meg nem született gyermek és anyja közt van, a gyermek majdnem minden testi fogatkozásáért egyenesen a testileg gyenge anyát lehet okozni. Maga a szülő a baj okozója, ki egészségtelen, gyöngye és elsatnyult. De meg a mostani kor divata is nagy befolyással bír a nőnevelésre. Láthatjuk naponként a sétára menő „szépeinket“ szűk ruhákban befűtve (kivált a felső test) úgy, hogy alig tud lélegzeni, de még lépni is alig tud. Pedig ezen sétának azaz mozgásnak így semmi előnye sincs a testre, de hátránya van, mert a korai haj és fog elvesztése, a szájnak megszagosodása mind ezen divatos fűzésnek köszönhető.

Borow Julia „Ueber die Erziehung des weiblichen Geschlechtes“ című művében így nyilatkozik: „— — — Minden embernek, legyen az nő vagy férfi, szüksége van a testi egészségre, ha a maga és embertársa iránti köteleességeinek eleget akar tenni. Azért elég különösnek látszik, hogy korunk nőnevelése azt ügyszólván szándékosan aláásni akarja.“

A sápkor, eme betegség, mely minden évtizeddel tovább terjed, a ferde növesű, elnyomorodott leányok borzasztó száma; a fogak és a haj korai elvesztése a nőnemnél, a mi szűk leányiskoláink, s ama esztelen manióának következményei, hogy leányainkat szoros ruhában való ülve dolgozásra kényszerítjük. Hogy ezen torturának, melyet gyermekeink kiállanak, a leányokra károsabb befolyása van, mint a fiukra. Mert a női test esztendői finomabbak, lágyabbak, mint a fiúéi; tehát helyükből könnyebben kimozdíthatók. „A fiuk ruhája nem akadályozza a lélegzést és a vérkeringést úgy, mint azt a leány szűk ruhája teszi.“

Ebből kitűnik, hogy mily káros befolyása van a czélszerűtlen divatos öltözetnek is, a testi nevelésre. S mindezt megakadályozhatjuk az által, ha a női testet erőssé, éppé tesszük a tornázás által.

De minthogy a női szervezet sokkal finomabb, gyengébb, nem kívánhatjuk, hogy ők ugyanazon rendszerrel tornázzanak, mint a férfiak, hanem erre nézve van a tornázatnak egy külön ága és ez a „nő-tornázás.“

Nem emlitem fel e tornázásnak ellenmondásait, melyek az elfogult észnek korlátolt szülöttjei. Nem azon ellenséges állapotot, melyet a szülők zöme a nő-tornázással szembe foglal el. Meggyőződésnek kell itt győznie.

Elfogulatlan szülő örömmel látja leánya testi fejlődését s annak ezen eszközlel edzését, mely úgy a testre, mint a lélek rugékonyságára nagy befolyással van. Hiszen ha nőink a tornázatból több hasznot nem is látnának, mint a lélekre hatott működése által an-

nak bátorrá tételez, bizony, sokan meg lennének elégedve, mert bizony szépeink valamivel több bátorsággal is bírhatnának, a mi társadalmi műveltségéből semmit sem vonna le. Tapasztalati tény, hogy egy egykedvűen ugrádozó béka avagy egy hálóját szövő pók, hirtelen megjelenése valódi rettegésbe ejti bátor nőinket. Elfogult s korlátolt észjárásúnak mondható az, ki még a 19-ik században sem ismeri el a nő-tornázás szükségességét.

A tornázást, ha mint magasabb művészet fogatik fel, s önmagát a szellemi és erkölcsi művelődés feladatának alárendeli, meg lesz óva mindazon elkorcsosulástól, melyeknek annak elszigetelt állásából származni kellett.

Erre vonatkozólag dr. Kelen József eme jelmondatát alkalmazom:

„Minél magasabban áll a szellem, annál tökéletesebb eszközöket óhajt tevékenységéhez és viszont, minél tökéletesebben jelenik meg minden irányban, a test mint eszköze a szellemnek, annál magasabb röptű tevékenységre határozandja az utóbbit.“

Kolozsvár, 1886.

Albert Károly,
tornatanár.

A katonák testgyakorlata.

(Képpel).

Ilyen nincs! Kiált fel e címre a telivér tornász, mert a katonák testi erősödése is csak oly törvények és módok szerint lehető, mint mindnyájunké. Hanem bármit szóljanak is a tornászok, tagadhatatlan, hogy van különös katonai testedzés, mely nálunk és Németországban csaknem megfelel ugyan az egyleti tornázásnak, de saját célja mellett felkarol a tornázásban nem üzött több gyakorlatot is.

Milyennek kell a mai katonának lenni?

Ha e kérdésre megfelelünk, megadjuk a katonai nevelésnek is elveit. A mai harc a lőfegyvereken dől el és így a testi ügyesség legmagassabb fokon ez irányban fejlesztendő. És itt nincs is mit szóljunk a tényleges gyakorlathoz, mert a lövésben hadseregünk határozottan kitűnő kiképzésben részesül.

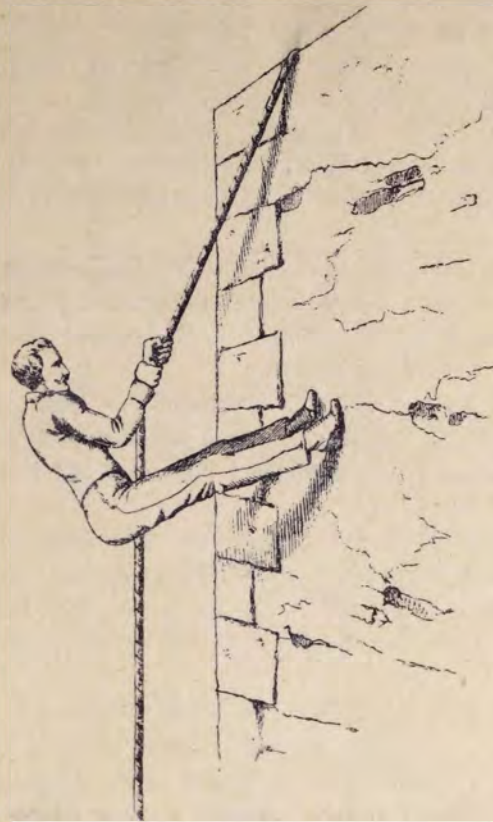
Most a lövés után a ritkábban előjövő kézi harcban kell a katonának ügyesnek lenni. Így hát a katonai testedzésnek fősúlyt kell fektetni a kard és szuronyvívásra is.

Hanem mindezek felett és előtt a gyalogos katonának gyalogolni, a lovasnak lovagolni kell tudnia.

Hogy pedig mindeme gyakorlatokban a katona némi eredményt is érhessen el, kell, hogy általában ép, erős teste legyen. Azt mondhatnánk, hogy hisz ugyis csak ilyen válik be katonának; pedig a dolog úgy áll, hogy alig minden századik ujoncz bírja meg a könnyebb katonai gyakorlatokat. Az általános testi erősödésre pedig nálunk a tornázást tartják egyedüli helyes módnak és ezt is üzik katonáink.

Ez a tornázás azonban lényegében egy a nálunk ismert német tornával, kihagyva belőle több szert. — A bécs-ujhelyi katonai akadémia tornatanára Schadek

Oszkár főhadnagy „Militär-Gymnastik“ czímen írt egy kötetet, melynek ismertetésével tájékozni fogjuk olvasóinkat, hogy miben áll a katonai tornázás.

E könyv természetesen nem foglalkozik a katonai rendgyakorlatokkal (sorok, testek képzése), mert ezt a „Gyakorlati szabályzat“ nyújtja s csak az itt felemlített szabadgyakorlatokkal kezdődik. Az úgynevezett

tag-szabadgyakorlatokat világos ábrák magyarázzák. A szabadgyakorlatok a következő beosztással vannak egybeállítva: Fej-, láb-, kar- és törzsmozgások. Fek-támaszok. Vivó-állás és kilépés. A gyakorlatok anyaga igen kevésnek tűnik a tornában ismertekkel szembevetve.

A szabadgyakorlatok után a könyv elég hibásan mindjárt a futásra tér át és a járásról és ennek gyakorlatáról épen nem szól. Holott a „Gyakorlati szabályzat“-nak hézagos utasításait épen legfőképp a gyaloglásnál kellett volna kibővíteni. A futást, mint kitarató, gyors, teher- és akadályfutást tárgyalja a szerző és itt beosztása a legszerencsésebb.

Az ugrást úgy találja igen helyesen a könyv, mint az akadályokon való átjutást és a magas- és távugráshoz veszi még a falakról való leugrások több módját.

A lovon való gyakorlatok közt mi különöset sem talál a tornász, bár e szerrel foglalkozik legtöbbit a könyv és ábrái itt valóban jó szolgálatot tesznek a katonai tornaoktatóknak.

A korlátton Schadek a katonákkal főleg az erőgyakorlatokat csináltatja, bár a korlátugrások is elég kimerítően vannak felölve a könyvben. Itt is feltűnnek a jeles ábrák.

A lebegő fa gyakorlatai elég kimerítően vannak megírva a könyvben, de minden gyakorlati alkalmazás nélkül. Már pedig itt csakugyan úgy kell fel-fogni a testedzést, mint valami különösebb célra való képesítést.

Hanem a mászás annál inkább kitűnően van tárgyalva a speciális katonai szempontból. A rendes pózna- és kötélmászás ismertetése után kettő ábrák mellett kimerítően szól a könyv a falak megmászásáról. Mint egyik különösebb mászási módot bemutatjuk képen is a lábbal kapaszkodó mászást, mikor a kötélen épen a fal mellett van megerősítve és a rendes mászási mód nem könnyen végezhető. E gyakorlat az egyleti tornázásban is multságosan űzhető volna.

A mászás alatt tárgyalja Schadek az úgynevezett piramis alakításokat, mert ezeket is a falak megmászására alkalmazza. Ábrái köztül, ha jól emlékezem e lap már közölt mutatványt, melyekben a katonák egymás hátán másznak fel a bástyára.

A falmászás gyakorlatára a katonaságnál alkalmazásban van a lépesőzetes magasságu deszkafal, melynek gyakorlatai a katonaságnál leginkább ismeretesek.

Végül a 150 oldalra terjedő könyv az uszás tanításával foglalkozik, elég tekintettel a katonai viszonyokra.

Így hát a leghivatottabb szakember a katonai tornában a következő gyakorlatokat tárgyalja: A szabadgyakorlatokat, a futást, ugrást, a ló, a korlát és a lebegő fa gyakorlatait, a mászás és az uszást.

Ehhez kell azonban számítani a külön tan-könyvet igénylő, lövés, lovaglás és vívás tanítását.

Nagy baj és csaknem hihetetlen, hogy minderre magyarban még nincs könyvünk,*) pedig utasítás és

*) Szerkesztőségünk már régen megtett minden lépést arra nézve, hogy egy ily könyv minél előbb megjelenhessen és hiszünk is fáradozásunk sikerében.

magyarázó könyv nélkül a mi honvédeink testedzése nem tarthat lépést a mivelt államok katonáinak erősödésével.

Egy tartalékos hadnagy.

Jelentés a „Magyar Velocipéde Club“ működéséről a 3-ik negyedévben.

(Hivatalos.)

A „Magyar Velocipéde Club“ fenállásának harmadik évnegyedében ép oly lázas tevékenység és ügybuzgó működésnek örvendett, mint a megelőző félévben. A tagok száma jelentékenyen szaporodott, úgy hogy december elején 3 alapító, 55 rendes és közel 100 pártoló, tehát összesen circa 150 tagot számlált. Ezekből azonban hivatalbeli áthelyezés folytán 1 rendes működő tag kilépett.

Mindjárt a negyedév kezdetén ama kérdés merült föl, hol fog a Club télen tartózkodni. Az e végből összehívott egymásutáni gyűléseken mindenekelőtt a felett volt határozat hozandó, milyen igényeknek feleljen meg a bérlendő helyiség? A nézetek e tekintetben némileg szétágazók voltak, a mennyiben a Club néhány tagja elegendőnek tartotta egy gyűlésterem kibérlését, a melyben esetleg hetenkint háromszor társas összejövetelek tartassanak. Ez azonban nem találtatott elegendőnek oly Clubra nézve, melyben annyi sportkedvelő fiatal tag van, kik egész télen át a fővárosban tartózkodnak, másrészt pedig más, mint a sport művelése céljából eszközleendő összejöveteleknek előmozdítása épen nem lett volna méltó a sport művelésére alakult „M. V. C.“-ra! Elhatározott tehát, hogy a Club téli helyisége elég tágas és alkalmas legyen arra nézve, hogy benne a sport bármely ágának művelése lehetséges legyen. Titkár kutatásainak sikerült egy 18,5 méter hosszú és 5,6 méter széles igen világos felpinczehelyiséget találni a Józsefvárosban a Klinika és lóvonatú pálya közelében, melynek padlója mozaikkal van kirakva és vízvezeték berakva. A házi úrral megegyezkedett 150 forint félévi bérben és felhatalmaztatott, hogy a helyiségben bárminemű változásokat foganatosíthat. Minthogy azonban a helyiség egy gabonakereskedőnek volt napi díjért bizonytalan időre kiadva, ki gabonáját nem adhatta el november 1-éig, titkár kénytelen volt egy következő gyűlésen egy helyiséget bérlő bizottság kineveztetését kérni, mely a továbbiakra nézve intézkedjék. Ezen Bartay O., Vantsay Istv. és Vuits Istv. urakból álló bizottságnak sikerült némi eredménytelen kutatások után, de mindamelllett elég rövid idő alatt, az Andrássy-út 27. szám alatt egy elég tágas pinczehelyiséget találni, melyről oda nyilatkozott a bizottság, hogy a felszínen heverő futóhomok eltávolítása után nemcsak bármely sportág gyakorlása, hanem még a velocipédezés is lehetséges lesz. A ház tulajdonosa késznek nyilatkozott a mellékfülkét ajtóval ellátni, kipadlóztatni és a falakat a ruhák megvédése céljából deszka védfallal ellátni; és pedig mindezt teljesen bérmentesen! Midőn a gyűlésen a bizottság ezeket kijelenté, megbízott, hogy rögtön álljon alkúba a tulajdonossal a bérösszeg megállapodása végett. A tulajdonos félévre 300 forintot, egész évre 400 forintot követelt. Minthogy pedig a bér negyedévenként fizetetik, a Clubnak pedig nem állott rendelkezésre a 300

forintnyi félelvi bérnek megfelelő 150 forintnyi negyed-évi bér, elhatározatott, hogy az ez esetben előnyösebb egész évi szerződés irassék alá 400 forint évi bérrel. Minthogy pedig a Clubnak már november elején 51 rendes tagja volt s így havonként legalább 51 frtnyi biztosított jövedelme van és a tagok számának növekedése bizony remélhető, másrészt pedig házbérre havonként csak 33 frt 33 kr. esik és így még 20 frt marad havonként egyéb kiadásokra, a Club elnöksége nem látta sehogy sem a pénzügyi viszonyokra nézve károsnak a fentjelzett bérösszeg elfogadását pártolni, miért is november 5-én megkötötték a szerződés egy évre, negyedévi felmondással.

A helyiségben szükséges felszerelésekről az újonnan kinevezett háznagy: B. Bartay O. és ennek helyét elfoglaló szertáros Vuits I., továbbá Szathmáry A. O. urak gondoskodtak, kik feladatuknak minden tekintetben megfeleleltek.

A vívás és boxolás tanítására N. Vermes Lajos kéretett fel, ki ezen elvállaltságának teljes odaadással felelt meg eddig. A tornagyakorlatok vezetésére Cs. Sándor Akos kéretett fel, ki azonban — épen a kellő tornaszerek hiánya folytán — nem felelhetett meg meg ezen általa örömmel elvállalt kötelezettségének. Ilyképen a vívás volt az, mely általános és osztatlan pártolásnak örvendett s e mellett a távugrás, súlydobás és súlyzógyakorlatok voltak napi renden.

A fővárosi hatóság részéről a Club titkárának privát úton átadott azon ügyosztályi javaslat, mely a velocipédezésnek korlátozását illette a főváros területén, behatóan tárgyalatott a Club gyűlésén. Minthogy pedig a többi fővárosi bicyclesportot űző egyletekkel való érintkezés elkerülhetlenné mutatkozott az egységes kérvény megszerkesztése végett, kiküldetett egy hat tagú bizottság, mely működéséről referálni köteles.

Elhatározatott, hogy a Club hivatalos közlönye a „Herkules“ leendő és utasított a pénztáros jelentést tenni a titkárnak, ha az előfizetés eszközöltetik.

Elhatározatott, hogy belépni kívánók nevei egy héti legalább ki iratnak a Club fekete tábláján s ha ez idő alatt nem találkozik senki sem, ki a felvételt indokoltan ellenzi, átadatik a titkárság útján a választmányoknak, mely a végleges fölvetel felett dönt.

A legszebb működések egyike voltak ama előkészületek, melyek a Club egy 6 tagból álló bizottsággal élén, kifejtett a nagy európai körútról haza érkező kedves társnak: J. Kaszás István fogadtatására. Ő volt az első, ki nemcsak Nyugodt-Európa szelleműs honába: Franciaországba vitte a „M. V. C.“ létezésének hírért, hanem még tengeren túl is megismertette a sportmanekkel egy „gentleman hungarian bicyclist“ vasakarátát, melyet még a természet sem volt képes megtörni! Ő volt az első, mert még a sajtó sem előzte volt meg; hiszen általa jutott tudomására minden vele érintkező velocipédistának, hogy „M. V. C.“ létezik, mert sehol sem vallotta magát másnak, mint „M. V. C.“ magyarnak! Fogadja érte a Club minden, még ismeretlen tagjaitól is, köszönetét és törekedjék arra, hogy ez utat, melyet még senki nem tett meg, elhomályosítandja egy a jövőben eszközlendő még merészebb terv tényleges megvalósításával.

Budapest, 1885. évi december 31-én.

Schwanda Gusztáv,
id. titkár.

Dan Canari a londoni Royal-Aquariumban.

Külföldi utazásaim alkalmával többször gyönyörködtem velocipéd-művészek mutatványaiban, de a Londonban látott Dan Canari-t alig fogom egyhamar elfeledni. Több oldalú felszólítások folytán sporttársaimnak e kis leirással szívesen szolgállok.

Dan Canari egy amerikai művelőpedés, körülbelül 20—22 éves gyöngének látszó termettel, szép modorral s egy valódi Gentleman viseletével bíró ember, hazájából átjövén Európába körútra, hogy itt a nagyobb városokban művészetét bemutathassa. Jelenleg Londonban van a Westminsterben levő „Royal-Aquarium“-ban. Ez egy nagyszerű helyiség, mely az ezer és ezer éjre emlékezteti a külföldit. Egy roppant nagy, számtalan csinos gázlámpácskák által világított terem, mely sok exotikus növény által kertté és Londonnak legszebb hölgyei által, paradicsommá válik s jobb elnevezés volna „Royal-Éden.“

Az egyik oldalon egy színpad van elhelyezve, a hol mindennemű mutatványokkal mulattatják a látogatót, a többi három oldalban nagy üvegtáblák vannak, a melyek mögött a tengerek mindennemű állatai láthatók vízben élve. A karzatokon nagy bazár van, a hol mindenféle apróbb árukat lehet vásárolni, s mindenféle étkező helyek és bódék frissítőkkel. Az oldaltermekben valóságos muzeum rejlik, osztályonként, kitömött állatok, csontvázak, bogarak, lepkék stb. Egy nagy orgona is van felállítva, a melyet mi országos kiállításunkon is láttunk. A zenekarok csupán művészekből vannak összeállítva.

E kis séta után menjünk vissza a színpadhoz, mert a műsoron fel van jegyezve; este 10 óra 35 percz: D. J. Canary, The Champion Fancy and Trick Bicycle & Monocycle Rider of the World. Épen jókor jöttünk, a függöny felgördül s a couliszák mögött nagy sebességgel kihajt Canary egy bicyclin s több igen gyors és ügyes körözések után gépével megáll, s a nyeregből meghajlás által üdvözli a nagyszámú nézőközönséget. Most következnek kitűnő s részint hajmeresztő mutatványai oly gyorsan egymásután, hogy alig marad az embernek ideje egyes dolgokat megbirálni, illetőleg megcsodálni, mert már-már szebb és szebb s nehezebbnél-nehezebbeket visz véghez. A pedálról felszállást és a pedál feleserélést kifogástalanul és utolérhetlen gráciával végzi, „voltage“-je a földtől az 50 angol hüvelykes gépének nyergébe talpra, gyönyörű, szintűgy a rája következőt menet a nyergen állva az egyik lábbal a kormányrudon. A hátrafelé menet, úgymint a különféle fel- és leszállásai valóban kiválóknak nevezhetők s az meglepte a nagy publikumot is, melynek nagy részének alig van fogalma a nehéz kiviteltől, elragadtatásba hozza. Azután asztalt hoznak be, arra egy esomó széket két oszlopban raknak egymás fölé, a gépet felezipeli tetejére s felállítja úgy, hogy az egyik székoszlopon a nagy kerék, a másikon a kis kerék nyugszik, most a gép egyik oldalán (!) a küllőkön megy fel egyszer jobbról, más-szor balról egy küllővel magasabba lépve, mintha létrán járna, míg a tengelyig ér, arra egy lábbal ráállva, az egyik kezét eleresztí a nyeregről s balanciroz! ezután lelép az egyik pedálra mindkét lábbal s beleül hölgyülésbe, a nyeregbe, mindig balancirozva az irtóztató magasságban. Egy elégans leszállás után megint felmászik, de most előlről! a kormányrudon át a nyeregbe. Iszonyatos, de megérdemlett taps után az asztalos megbecstülendő munkáit kihordják, Canari

gépét felfordítva állítja a szinpadra úgy, hogy a kormányrúd a padlón van s a kis kerék fönt így rálép az egyik pédálra, egy ideig balanciroz, azután a gerinczet megfogva, hirtelen felkapja s beleanszik a nyeregbe és köröz. Körözés közbe felemeli a kis kereket s így monocyclizik mindig kisebb kört írva le, míg egy ponton forog és pedig olyan sebességgel, hogy Canarit bicyclijével együtt alig látni csak egy oszlopot, a mely körül a kis kerék a légben forog. Midőn már ügyességét a rendes állapotú bicyclin kimeríté, leveszi a gerinczet és monocyclizik, azután leveszi a villát kormányrudastól és jár rajta, ez még nem elég, hanem hozat be egy velocipéd-kereket minden nélkül, még pédál és hajtóka sincs rajta, csak a tengely van hosszabbítva, arra reá áll és kezével hajtja a kereket s így meg is áll! s a kerékkal a lába között agrik! Ismételt tapsvihár után jön egy közönséges kocsikérekkel pédál, kormányrúd stb. nélkül s azon ugyanazt csinálja, a mit a velocipéd-kereken csinált.

Ezen leírt produktiók emlékeiben maradtak, de Canari (mond Knéri) még igen sok hasonlót mutat és oly gyorsasággal egymásután, hogy nem elég őt egyszer nézni s a ki nem látta őt dolgozni az ártatlan s annyi ellenséggel bíró paripánkon, majdnem hihetetlennek tartja produktióit.

A „Wheeling“ 1886. január hó 13-ki számában egy angol költő hat versben éneklé Canari ügyességét.

I. Kaszás István.

Athletika és torna.*)

Hányszor volt már e két sajátos testgyakorlati mód, e lapok hasábjain egymás mellé és szembe állítva! E sorok célja épen az volna, hogy meggyőzzön, miszerint némi változtatás mellett megférnek e fogalmak egymás mellett és nem kell azokat szembe állítani egymással.

Magyarországon az atletika tíz év alatt aránylag több tért hódított, mint a tornázás ugyanezen idő alatt. Így tehát a lelkiismeretes tornásznak nem szabad tagadnia egyszerűen az atletika létjogát, hanem vizsgálni kell azon sajátosságait, melyek a magyar geniusz előtt kedvelté tették és igyekeznie kell ezután azokat a magyar tornázásba is átültetni.

Mindenekelőtt kimondjuk, hogy mi valódi angol értelemben vett athleták nem lehetünk, mert a német nevelési tornát teljes mérvben elfogadtuk elvileg úgy, mint gyakorlatilag, magánfelekezeti és államintézetekben. Jóllehet e kettő felületes attekintésre nem látszik ellenhatásnak, mert részint a szerek nagyobb része megvan már mai nap mindkettőnél (botok, rudak, súlyok, sőt nyújtó és korlát is néhol) részint pedig magok a gyakorlatok legtöbb része otthonos itt és ott is; azonban egy valódi angol athleta bármely szerhez áll is, mindenütt azon célból teszi azt, hogy egy éppen megkedvelt (vagyis már begyakorolt) gyakorlatában képességét a lehető legmagasabb fokra csigázza (? — Szerk.); míg ellenben egy valódi német tornász untalan oly gyakorlatokat igyekszik maga elé szabni, a melyek nem annyira a már amúgy is eléggé kifejlett izmaira, hanem azon testrésztére hassanak

*) Szükségesnek látjuk megjegyezni, hogy e sorokat egy tősgyökeres jeles tornász írta, s hogy nézetével mi sokban nem értünk egymást. A cikkekre idővel visszatérünk. Szerk.

leginkább, a mely még nincs az edzettség azon fokán, mint a többi tagjai (Ravenstein). Ez az oka annak is, hogy egy német tornász előtt nem a verseny a legbecesebb, mint az angoloknál, hanem azon jó tornatanár vagy szakértő előtornász, aki képes gyakorlatiaival untalan rá tapintani az ő testi gyengéjére, az arányos fejlődés végett. Ha tehát angol módra akarjuk testünket edzeni, akkor vagy át kell venni teljes mérvben az angol népjátékokat, szokásokat, gyakorló módokat s ehhez az angol természetet is, és lemondani az „egyenletes“ testképzés elvéről (? — Szerk.); vagy pedig olyképp módosítani az angol atletikát, hogy az a tornászatnak kiegészítő *külön* része legyen. Nem angol atletika az tehát, a minek a magyar ifjak lelkes és állandó pártolói lehetnének, hanem egy oly atletika, mely a magyar testi és szellemi, valamint társadalmi étellel megegyezzen, és a mely nem zárja ki hazánkból a tornászatot, sem pedig azt fel nem öleli oly mérvben, hogy annak ellenese lenne, hanem inkább kiegészíti azt. Nekünk magyaroknak tehát a *tornászat mellett* csak oly atletikánk lehet, melynek működése hazai játékaink — sport multságaink — hagyományos bajvívásaink és tornaszerek *nélküli* szabad mozgásainkkal való versengésből áll. Mielőtt azonban ezt így életbe léptetnők, kellene, hogy minden ifjú egyszermind tornász is legyen. Jól tudva azt, hogy különösen a felnőtteknek $\frac{1}{100}$ része sem foglalkozik a tornászattal, azért még szeriutunk nem jött el ideje annak, hogy az atletika a fent körvonalozott működésre szorítkozzék csupán; mert az „egyenletes“ testképzés nekünk is szemünk előtt lebeg azokkal szemben a kiknek testök még a fejlődés kezdetleges stádiumában van; ez okból kell, hogy legalább kezdetben a magyar atletika is átvegyen egyes specialis tornaszereket. Sőt át kell venni az angol atletikából is egyes játékokat és bajvívásokat, legalább addig, míg hazai játékaink is „sport“-féle szokásainkká nem fognak válni. Ezen elvek alapján van szervezve a budapesti magyar atletikai club is ezen alapon kell, hogy maradjon is egyelőre. Kell, hogy maradjon, mert rá különösen magyar nemzetiségi szempontból szűkségünk van.

(Vége következik.)

KÜLÖNFÉLÉK.

A „Magyar atletikai club“ hosszas szünet után ismét megkezdhetette működését. A főváros nagylelkű tanácsa ugyanis esti gyakorlatokra átengedte a Lónyay utczei elemi iskola tornatermét a clubnak. A helyiség elég csinos és kényelmes, és hisszük rövid időn ismét megkezdődnek a régi vídám esték a club tagjai közt.

A nemzetközi kardvívás 1000 forintos versenydíja, mint Vermes úrtól értesülünk, a szabadkai nagy urak által már egybe is van gyűjtve és biztos helyre letéve. A legnagyobb örömmel ismerjük be tévedésünket, melylyel e tény megvalósulásában kételkedtünk. Szabadka urai olyant tettek az áldozatkészségükkel, mi országunknak is büszkesége lesz.

A fiemei tornaegylet, mely csak nem rég alakult meg, már is szép tevékenységet fejt ki a tornaegylet ügybuzgó tornatanárának Mozog István vezetése mellett. És bár a tagok eddig elég szép számban jelentkeztek, tekintve a fiemeiművelt fiatalság nagy számát méltán várhatjuk hogy e valóban közhasznú egyesület mihamarább nagyobb virágzásnak fog indulni.

Kiadóhivatal:

Budapest, IV. Váci-utca 2.
Aigner Lajos könyvke-
reskedése.

Előfizetési díj:

Negyedévre 2 frt.
Félévre 4 frt.
Egész évre 8 frt.

Egyes szám 20 kr.

Hirdetések díja: két hasábos
petit sorért 25 kr.

HERKULES

TESTGYAKORLATI KÖZLÖNY

SZERKESZTIK

PORZSOLT JENŐ

PORZSOLT KÁLMÁN

KIADJA AIGNER LAJOS.

Szerkesztőség:

Budapest, IV. ker., Belváros,
Lipót-utca 50. szám.

Kéziratokat vissza nem
küldünk.

Bérmentelen leveleket nem
fogadunk el.

Tartalom: A testedzés ügye a magyar képviselőházban. — Egy Herkules a XVIII. században. (Julius.) — Athletika és torna. [Vége.] — A „Róma”. (Dr. Szántó Károly.) — A kiállítás a törvívásnál. [Képpel.] — Komikus versenyek. (Horváth Dezső.) — Sportbálok. — Jégsport. — Egy év a nemzeti torna-egylet életéből. — Különművelék.

A testedzés ügye a magyar képviselőházban.

Szathmáry György jegyző (olvassa): 23. rovat. Tornapóttanfolyamok. 6000 frt.

Rác Géza: T. ház! Én az igen t. miniszter úr jóakarátát és jó indulatát, mit az egészségügy terén, különösen a testképzés terén, kifejtett, kétségbe vonni nem akarom. Elismerem, hogy ő alatta sok történet. Ha mindennek daczára felszólalok és keveslem a torna-póttanfolyamokra felvett összeget, ennek okát indokolni bátorkodom. A torna-póttanfolyamok ügye meglehetősen népszerű lett ugyan az országban, habár nem annyira, a mennyire ez szükséges lett volna. Tulajdonképen ez idegen növény, mely át lett ide ültetve; utánzása a Poroszországban nagyon lábra kapott tornászati rendszernek. Ezzel is az történet, a mi történet más idegen intézménnyel, melyet átültettek honunkba s nem vették tekintetbe, hogy azok nem felelnek meg egészen a nemzeti geniushoz. Hogy ha idegen jön országunkba, ha mást nem, elismeri a magyar nők szépségét, elismeri a magyar nemzet lovagiasságát. Mindennek daczára azt tapasztaljuk, hogy a lovagias fellépés terén hátraesés történt, valamint azt, hogy a tornaképzés, a mely szintén arra van hivatva, hogy e téren fejlessze a nemzet jellemét, nem akar felvirágozni. Ennek több oka van. Első az, hogy míg a tornaképzés más országokban, honnan az hozzánk beültetett, pl. Poroszországban állami intézmény, addig nálunk a tornatanárok képzése magánügynek kezében van. Én arra vagyok bátor figyelmeztetni a t. miniszter urat, hogy kevés összeg hozzáadásával ezt államosítani lehetne, és akkor mindjárt jobban lehetne tanítani azon irányban, mely megfelel a magyar nemzeti geniushoz, és akkor elérhetjük, hogy ez a dolog közkedveltségűvé lesz. Van egy

másik hiba az, hogy nem mozdítjuk elő a szakképzést a folyóiratok terén. Külföldön az állam segíeljezi az e tárgyú folyóiratokat.

Nálunk csak egyetlen egy folyóirat van és csak egy pár ilyen mű látott napvilágot, míg külföldön egész könyvtárak vannak. Elismerem, hogy a miniszter úr törekszik, hogy az ügy jobb irányt vegyen, s elismerem jóakarátát. Egyetlen egy intézet van az egész országban, t. i. az atletikai club, ezt a miniszter úr rendesen több száz forinttal segíeljezi, de ez nincs a budgetbe felvéve. A t. miniszter úr fia is, a ki az ifjúságnak egykor büszkesége volt, szintén egyike volt a legjelesebb atletáknak. Én arra kérem a t. miniszter urat, hogy azon segíelyt, melyet amúgy is utalványozni szokott az atletikai klub számára, vegye be a rendes kiadások közé a budgetbe. Azt hiszem, mindenki meg fogja szavazni, s ezzel elérjük, hogy az ifjúságot elvonjuk a kávéházaktól és egyéb efféle szórakozásoktól. Hová menjen most az ifjúság? Hiszen Budapesten nincs sehol olyan szórakoztató hely, a hová mehessen; az atletikai klub volna az, a hol találna szórakozást és akkor el lehetne érni, hogy nem a kávéházakba, hanem oda járna az ifjúság s ott keresne szórakozást vívásban, tornászatban. Ezt ajánlom a t. miniszter úr figyelmébe. (Helyeslések.)

Trefort Agoston vallás- és közoktatási miniszter: Ismeretes dolog a tornászatnak jó hatása a közegészségre és a testi fejlődésre, mert tökéletesen áll az, hogy mens sana in corpore sano. Én azon törekvést, melynek a t. képviselő úr kifejezést adott, minden alkalommal előmozdítottam és még fogok arra a célra tenni mindent, a mit a budget keretében tenni lehet. De kérem, ne méltóztassék ezen rovatot bolygatni, hanem maradjon az úgy, a mint van.

Rác Géza: Én keveseltem.

Trefort Agoston vallás- és közoktatási miniszter: Keveselte, de nekem nem lehet felemeléseket elfogadni; talán jön idő, midőn erre is többet költethetünk. (Helyeslés.)

Elnök: Maga a tétel nem támadtatván meg, azt hiszem a torna-tanfolyamra 6000 frt megszavaztatik.

Egy Herkules a XVIII. században.

Nem Frigyes Ágostról, a szász fejedelemről szól az ének, ki bármekkora ökörnek a fejét egy bárdcsapással tökéletesen levágta; e híres erős embert eléggé leírták kortársai. Mert a történelem (már legalább az a történelem, mely Wurstl-Präter tanulmányokkal is foglalkozik), egy olyan Herkulesnek nevét is fenntartotta, kinek dicsősége ép oly arányban áll a nevezett szász fejedelméhez, mint a hold az Andromeda csillaghoz.

Ez Eckenburg Károly János volt, ki Harzgerodebeli származásáért magát „Simson Herkules Harzmann“-nak hirdette. Mert tudnivaló, hogy ez athleta nem amateur, hanem professionista volt, ki a múlt század harminczas éveiben nemcsak Németország, de egész Európa figyelmét is magára vonta. Egy akkori hírlapból ollózik ki az ott egész komoly hitelességgel írt sorokat. Gyakorlataiból mutatványul csak a következőket említük: Fogai közé szorítva egy tizenhat lábnyi padot emelt fel, végén egy trombitás katonával, ki teljes tüdővel fújt valami marsot. Az sem volt rossz, mikor egy kis emelvényre állva, a kör alakú gerendázatot a reá, mint mérlegesészére akasztott lánczoknál fogva, rajta egy lovaskatonával, lovastul-katonástul felemelte a jobb kezével, míg a baljában tartott kupából azon város polgármestereire és polgáraitra ivott áldomást, melyben éppen előadását tartotta.

Sed nunc venimus ad fortissimum . . .

Előadása végén csattant az ostor. Kezeit oldalt kinyújtotta, s a csuklóira alkalmazott kötéllel három-három ember húzta két oldalt teljes erővel. Ő mégis a kezeiben tartott két serleget szájához vitte és fenéig kitrítette a nélkül, hogy egy csepp is kiömlött volna.

Később azonban ereje gyöngült és beállott színház-direktornak (azon időben még nem kellett az intendánsnak sem képviselőnek, sem grófnak lenni). Színháza azonban, mely valójában csak vásári bódé volt, később rosszul jövedelmezett. Valamint láttuk, hogy a bortól korábban sem irtózott, még productió közben sem, e szenvedély lett később sirja is 1754-ben.

Nyilvánvaló ebből a tanuság az akrobaták számára: productió közben csak vizet igyanak. *Julius.*

Athletika és torna.*)

(Vége.)

Szükségünk van magyar athletikára éppen azért, mert tornászutunk német. Ne haragodjanak meg a tornaügy barátai ezen állításunkért, hogy a németek nevelési tornarendszere egymagában még nem eredményezhet nálunk magyaroknál oly hatást izmainkra

*) Szükségesnek látjuk megjegyezni, hogy e sorokat egy tősgyökeres jeles tornász írta, s hogy nézeteivel mi sokban nem értünk egymást. A cikkre idővel visszatérünk. Szerk.

és idegeinkre, a minő kívánatos volna; mert egy pezsgő vérű magyar ifjú sosem elégedhet meg az iskolai módra szervezett „egyleti tornázással“ csupán. Néki oly működési tér kell, ott érzi magát igazán elemében, a hol a versengés hevében öntudatán kívül tanul, s hol e tanulásra nem annyira a hasznosságnak komoly megfontolása vezérli, mint inkább az idegek kellemes ingerlődése, a felvidult kedély csábitja. A magyarnak most is úgy, mint hajdan a „küzdőjáték“ fejleszt ki leginkább tehetségét, mert csak az ébreszti fel benne a gyakorlatok iránti lelkesülést. A lelkesülés ha már megvan, akkor talpon áll az akarat és megvan a nem levőnek hitt tetterő is. Ez régi dolog a magyarnál.

Ha tehát az „angol athletika“ és a „német tornászat“ rendszerét egy időben ugyanazon egyénre teljes mértékben alkalmazni nem lehet, kell, hogy mi magunknak alkossunk egy sajátos athletikát, a mint tették az angolok is a régi athletikával szemben. Ezen sajátos „magyar athletikával“ pedig okvetlen össze kell egyeztetnünk a „magyar tornászatot“, de azzal egyszeregyesíteni is azt nem lehet.

Nem egyesülhet pedig a „magyar athletika“ a „magyar tornászattal“ azért, mert az athletikának azt kell felkarolni, a mit a nevelési tornászat műkörébe fel nem vehet, t. i. a különleges testképzést; mert továbbá az athletika feladata nem az iskolai modern tornázás, hanem a versengésekkel fejlődés; mert végre az athletikának a nemzeti játékok, bajvívások és szabad versenyek szervezésével mintegy kiegészíteni kell a hazai tornászatot.

Megjegyzendő azonban, hogy az athletai u. n. „különleges“ testedzési módja éppen nem vezetettik úgy (mint péld. a különféle mesterségek), hogy minden tag tüzetesen, csak egy gyakorló nemből képeztetnék, mert a tornászat fő elvét: az „általános testképzést“ az athleta is követi, és csak e mellett fejleszt rendszeresen a „különlegest“. Csakhogy ezen általános testképzést míg a tornász az ő saját szereivel, az ő egyenletes módja szerint eszközli, addig az athleta oly gyakorló nemeket vesz e czéliből fel, melyek épúgy hassanak még a legparányibb izmok és idegekre, a mint alkalmat nyújtsanak a vetélkedvnek a versenynek. Ezért míg a tornász hetenkint 3 órai működését teljesen az egyenletes általános testedzésre fordítja, addig az athleta csak fele idejét szenteli erre és a másik felében, (sőt még azon is túl) hévvel karolja fel az u. n. traininggel az ő megkedvelt és testéhez legalkalmasabb gyakorló nemet, melyet szabályos fokozatokban igyekszik magasabb fokra vinni, mint minőre a pusztá általános képzéssel lehet. Hogy pedig ezen igyekezettel a már bírt általános képzettséget, vagyis a test arányos fejlődését nem hogy roncólólag nem támadjuk meg, de sőt azt tökélyesbbitjük: ezt látjuk már is tényleg működő athletáinkról. Ugyanitt látjuk azt is, hogy a valódi specialis előkészítés, különösen a kezdőknél, egyúttal fejlesztetik az általánossal; mert minden órán vétetnek elő zömben végzendő gyakorlatok.

Igaz, hogy a testi edzettségnek ezen magasabb fokára felvergődhet más is, nemesak egy athleta-club tagja; de legyen az illető akár tornász, akár más valaki, azért kell hogy alávesse magát a külön fokozatos előkészítésnek (trainingnek). Csakhogy míg ezt önmagában egyedül minden rendszer nélkül könnyen saját egészsége, sőt élte veszélyeztetésével tenné, addig az athletai szabályok ismeretével és felkarolásá-

val biztosítva van minden utóbajtól és a szép eredmény gyors kivívásáról. Másrészt meg egy tornász ezen külön előkészítést nem is teheti elve ellenére még az abszolút időhiánya miatt sem bent az egyleti vagy intézeti tornázás alatt, ha csak nem a csatangolás (bunlirozás) közben; ezért az kizárólagos tulajdona az atletikának, mellyel mint eszközzel is fejleszti a vetélykedvet és testi erőt.

Ezek szerint az „athletika csak azt öleli fel, a mit a tornázás elhanyagol, és a versenyekbeni vetélkedéssel a tornászatot is meghaladja. Tehát testnevelési ügyünkben hízagot pótol még akkor is, ha kiindulási pontjával nem is vétetik a tornászat; mert építő anyagai összetételében bírja önmagában is az erős alapot: az „általános edzettséget“, valamint külön-külön bírja az épületet szilárdan tartó oszlopokat: a „külön képzettséget“. Korántsem riválisa tehát az atletika a tornának, hanem társa ugyanazon téren más elvekkel és más műkörrrel; még pedig oly társa, melylyel *cséltévesztés nélkül* sem össze nem házasodhat (hogy úgy mondjuk), sem pedig birokra nem kelhet. Mert mihielyt egy tornász az általános képzettségén felül egy nembem megszerezte a kiváló külön képzettséget, akkor már beváll atletának, vagyis *tényleg az*, ha nem is viselheti az athleta *címét* mint tornász; valamint megfordítva: azon *címleges* athleta (club tagja), a ki az általános edzettségénél megállapodik és nem fejleszti tovább egyik gyakorló nemét sem a „közönségesen“, az *valójában* még nem athleta, hanem csak tornász. Ez a valódi athleta-elv logikai következtetése. Csakhogy még most ezt szigorúan átültetni a gyakorlati életbe nem lehet, mert még a tornászat sem fejlődött hazánkban arra a fokra, hol támogatás nélkül is fentarthassa magát; annál kevésbé lehet még az atletikát szigorú elvekkel elszigetelni minden más testedzési módoktól. Azért leghelyesebb, ha vállvetve támogatjuk úgy a tornát, mint az atletikát és egyéb szervezett edző társulatok működését (csolnakda-, lovarda-, uszoda- és koresolya-társulatok stb.); és nem ütődünk fel azon, ha az egyes társulatok némelykor át is csapnak egymás szakmájába, mert valóban kivihetetlen még nálunk magyaroknál az, hogy az egyesek oly odaadással karolják fel testnevelési ügyünket önérdékükben is, hogy egyszerre gyakorolnak a tornászatot, atletikát és mindent; részint azért nem, mert ez drága is lenne, részint pedig több időt venne igénybe, mint a körülmények megengednék. Sőt bizton állíthatni; hogy mihielyt látja péld. az atletika, hogy a tornászat bele vág az ő szakmájába (péld. laptázó gyakorlatokat tart); vagy megfordítva, ha az atletika vesz különös ápolása alá valamely tornász működést (péld. versenyrendezés nélküli diszümepélyeket tart rendes gyakorlatokkal) — azonnal kifejlődik a kettő közti nemes vetélkedés, mely egyaránt fokozza a buzgalmat mindkét részen, mely által mindegyiknek a működése eredménydúsabb leend, a nélkül, hogy egymásnak ellenségei lennének. Mert elég szomorú, hogy például ezen fővárosi ifjúságból csak mindössze 600 egynehányan foglalkoznak rendszeren a tornászattal es atletikával (nem számítva a tanulókat), és így jut is, marad is minden egyletbe és társulatba elég tag, még ha annyi testgyakorló társulat szerveztetnék is, mint például a nagy Németországban. Ha azonban figyelemmel végig nézünk egy „magyar athletai“ gyakorló órát, vagy átolvasgatjuk a tornász és athleta órarendeket, vagy megkülönböztetjük az itt és ott felvett gyakorlónemeket lényegök-

ben és kivitelőkben, akkor arról is meg fogunk győződni: hogy daczára a fent jelzett kivételes állapot engedte szabadalomnak, még sem *egy e kettő*. Nem kell tehát vitaznunk a felett már: kell-e a magyar tornászat mellé magyar atletika, mert még ez is kevés.

Az atletikának tehát haszna, sőt szükségessége még csak kérdésessé sem válhat, ha az helyesen alkalmaztatik. Vita tárgyát tehát csak az alkalmazás *módozata képezheti*; mert nagyrészbzen még fölfogás dolga az: vajjon ezen különleges testképésnek mily módoni alkalmazása a leghelyesebb hazánkban? továbbá: mely gyakorlónemek- és azoknak mily mérvbeni felkarolása célszerű és szükséges a kezdő-, haladó- és kifejlett atletával szemben? Behozandó-e az athletizmus a növendék, gyermek és leányok közé? Minő specialis gyakorlónemek egyeztetetők az együttes tömegben művelésre? Minő gyakorlónemek használtassanak versenyszervezés nélkül? és melyek szolgáljanak specialis athleta versenyek anyagjául? A versengés nélkül alkalmazott *általán fejlesztő* gyakorlatok mily sajátos és minő tornaeszközökkel vezetessenek? A versenyekrei előkészülés mikor kezdhető meg kiválólag egyes külön nemekben? A versenyek mily mérvben, mily nyilvánosságban? mily összetételekben? mily időszakokban? és évente hányszor tartassanak? És végre kiterjeszhető-e idővel az athletizmus oly mérvben, hogy saját erőivel, saját kebelében önálló uszási-, koresolyázási-, csolnakázási-, lovaglási- és lövészeti sportjátékokat és versenyeket is rendezhessen, a nélkül, hogy ezen részleges testedzés beszünttetné az egyesek általános fejlődését? és a nélkül, hogy egy egylet vagy club anyagi és phisikai erejét fölülmulná? Vagyis: csolnakda-, uszoda-, lovarda-, lövölde- és koresolyahelyiségek szervezése, felszerelése, gondozása nem forgásolja-e az erőket annyira szét, hogy „status in statu“-képen megszűnjék a harmonikus összefüggés magában a testületben?!? Mindez lehet fölfogás dolga! Lehet pro et contra érvelni, disputálni eleget ezek felett, *de* mindez magán az atletika lényegén nem változtat annyit, hogy általa annak célszerűsége, sőt szükségessége legkevésbé is kétségessé válnék! Az atletikának ápolása tehát teljesen indokolt, nem csupán a tornázóképesség fokozása végett, de leginkább azért is, mert az *athletikának miányagját a torna teljes mérvben, sőt felényiben is fel nem veheti*; azt pedig *heverni hagyni vétek* volna.

A „Róma.“

Azon leírásra az egyiptomi játéknak, melyet Szász Károly püspök tollából közölni alkalmunk volt, a következő levél érkezett:

„Méltóztassék megengedni, hogy a „róma“-ról közlöttek az alábbiakkal egészithessem ki. A mi románok másfél láb hosszúak voltak. Midőn valamelyikünk románját eredménytelenül ütötte a földbe, akkor „rontott“ és a többiek e kérdésre: „Mit rontottál?“ e szavakkal ismételte a földbeütést: „Ezt rontottam!“ Ha ez ízben sem sikerült a beütés, a többiek nagy nevetésére ismételt vagy a tourból kimaradt. A játékot „döng“-ben (ducz), vagy Rómába futással játszottuk. Első esetben a vesztesek hátát pajkosan eldönggették; a másodikban Rómába futottak. Ugyanis az agyagos hely, melybe a románát ütötték,

egy pár lépésre eső körben a játszóké váraival volt körülvéve (egymástól csekély távolságban). Midőn két-három róma közül egyet kiittették, vagy az egyik pártit mind, a tulajdonos, illetőleg tulajdonosok a meghatározott távolságra eső (80—100 lépés) Rómába futottak. Ez alatt a nyertes fél a távollevők váraiból annyi földet feszített fel rómájával — különösen a gyepes föld volt alkalmas — a mennyit csak birt és saját várához (gödréhez) vitte. A lihegők megérkezvén Rómából, a játék e kérdéssel: „Mit hoztatok Rómából?” újra kezdődött s folyt egész az elfáradásig. Játék végén kinek-kinek a maga gödrét az összerablott földdel be kellett töltenie. A ki ezt nem tehetette, annak azoktól kellett hordania — még pedig a hátán mástól összefogott kabátjában s a többiek nevetése és gúnyja közepette — kiknek fölösleges földjük volt. Hogy a kabát ettől piszkos, azzal a gyermektársaság nem törődött. E játékot csakis Székelyföldön láttam. Szülőim gyakran példálózta, hogy veszélyes játék. Az ügyetlen könnyen kiüttheti társa szemét, azért elterjedése a gyermekvilágban épen nem kívánatos. Annyi áll, hogy az erőt és kitartást próbára teszi, s az ügyességnek nem kis mértékét igényli. Azt hiszem, mert emlékszem, hogy a Székelyföldön több őshajtasú játékot lehetne még kutatás útján felfedezni.

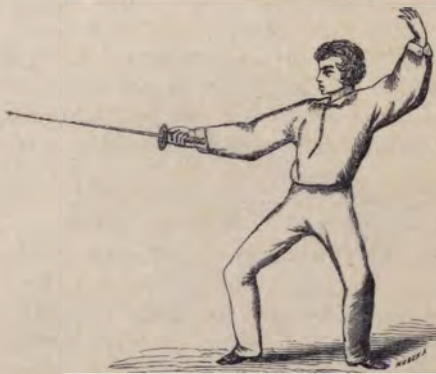
Lőcsén.

Dr. Szántó Károly.

A kiállítás a törvívásnál.

(Képpel.)

A mily soknemű a kardvívásnál a vélemény a kiállásra nézve, ép oly megegyező a vitörvívásnál képpünkön ez állás van feltüntetve. A bal láb feje balra néz míg a jobb lábé kissé előre irányul. A térd mindkét lábon hajlítva van kissé. A jobb láb kissé oldalt lép előre. A testsúly mindkét lábon nyugszik.

A testtartása e vívásnál a legfontosabb. A bal láb hátra a jobb előre feszül. A derék befezül, a mell kiemelkedik. A bal kar a kiállásnál feltárva marad egész a kilépésig.

A tört úgy fogjuk marokra, hogy a penge széles oldala tekint a tenyér felé. A kiállásnál a jobb kar a könyékben kevéssé hajlítva tartatik és a tör hegye az ellenfél szemének irányul.

Komikus versenyek.*)

Irta Horváth Dezső.

Bármennyire is mulattató legyen egy sportverseny, a komoly futamok a közönség nem minden részét mulattatják és maga a telivér sportsman is igen sokszor van oly hangulatban, hogy a komoly verseny nem képes idegeit felizgatni és kedélyét mulattatni. E végből kellett gondoskodni oly speciális mulattató versenyekről, melyek körülbelül azt a szerepet játszzák a verseny-programmokban, mint a színházak műsoraiban a Shakespeare tragédiái között a Lobis-féle bohózatok. A sport igazi hazájában, Angliában, hol a sportot igazán a legkomolyabban veszik és legkomolyabban tisztik, ott születtek meg legelőször a komikus versenyek. Nem szükséges Angliát mélyebben ható tanulmányok tárgyává tenni, elégséges, ha csak az angol illusztrált képeit átfutjuk; ezekből átláthatjuk, hogy a Britt szigeteken a komoly sport mellett mily tekintélyes szerepet játszik a sport mulattató része. Angliában a sportnak számos faja képződött, megszülettek a sportjátékok s megszülettek a komikus versenyek, a melyekről egész köteteket lehetne írni, itt azonban csak 3—4 példát akarok felemlíteni, hogy kedvet támaszszunk a magyar közönségben hasonlók rendezésére s kitalálására. Mert egy sport-játékhoz, egy komikus versenyhez nem szükséges az, hogy a szabályokhoz ragaszkodjunk, hogy a divathoz kössük magunkat, hogy másutt virágzásnak örvendő játékokat vagy versenyeket ültessünk át, sőt ellenkezőleg ily sportjátékokat és komikus versenyeket bármely sportsman, bármely sport-társaság maga is komponálhat és rögtönözhet, mert hiszen ezeknek számát meghatározni teljesen lehetetlenség és egy hirtelen jött jó ötlet, mely a helyi viszonyoknak megfelel, sokkal többet ér ily esetben, mintha általános ismét játékokat vagy versenyeket akarunk meghonosítani nehéz fáradsággal. Az angol lovasoknak egyik legjobb mulatsága az például, hogy apró ponykon rendeznek épen oly versenyeket, mint a nagy lovakkal szokás, vagy igen gyakran szamarakon rendeznek komoly versenyt, a mi persze az indulástól kezdve a célpontig a kaczagások végtelen sora. Ily számárversenyt hazánkban is igen sokat rendeztek már, így nemcsak Budapesten a különböző népiünnepélyek alkalmával, hanem Győrött is az 1884-iki sport-ünnepélyen.

Mindössze is különbség az a Magyarországon rendezett számár-versenyeknél, hogy a míg Angliában az igazi sportsman sem rest azt ily komikus versenyben részt venni és felülni a számár hátára, addig nálunk a számár-versenyt rendszeren meghagyták a nép mulatságának és a számár hátára csak parasztyerekek ültek. Németország nem egy vidékén szokás az ökör-verseny, midőn ugyanis a parasztleányok az ökrökkel futnak épen úgy, mint a lovakkal szokás. Szintén Németországi komikus verseny a seprőfutás is, midőn fiatal leányok egy kitűzött pályán seprőn lovagolnak s futnak épen úgy, mint a boszorkányokat képzelő a nép. Általában a komikus versenyek közt legtöbb van futó verseny, így például a „Herkules“ testgyakorló közlöny által Magyarországon legelső ízben ismertetett hordó akadály-verseny már egészen divatba jött hazánkban, miután legelőször Győrött bemutatott 1884-ik évben. E versenyhez egy csomó üres hordó szükséges, melynek mindkét fenekét kiütik; és e hor-

*) A „Képes Sportnaptár“-ból.

dókat a pályán akként helyezik el, hogy a futás közben a versenyzőknek a hordón keresztül kell bújniok; lehet azonban úgy is rendezni, hogy a hordókat felkötik egy gerendára és a földtől egy lábnyi magasságban lebegnek ezek. Lehet azonban akként is rendezni, hogy a hordók a földre helyeztetnek, de így igen gyakran megesik, hogy a mint a versenyző belebújt a hordóba, ez megindul s a futóval, belsejével elkezd tova-gördülni, a mi persze a komikusságát s a közönség kaczagását csak növeli. Meglehető komikus mulatság a lepedő-verseny is; itt a pályára egy nagy lepedőt vagy ponyvát leterítenek s a futóknak, midőn a ponyvához értek, fel kell emelniök a ponyva széleit és keresztülbujniok a ponyva alatt. A futó gyakran a ponyva alatt eltéveszti az irányt és éppen az ellenkező irány felé kerül napfényre, mint a hol akart, a mi a közönség kaczagását ismét növeli.

Körülbelül hasonló verseny a háló-akadály verseny; itt a pálya egy részét czövekekkel tele verik s a czövekek között köteleket húznak a lehető legszelevesebb alakzatokban. A futóknak azután e hálón kell keresztülbujniok.

Nem kevésbé mulattató a vitorla-akadály-verseny; itt két erős pórnára egy erős vitola van kifeszítve olyképen, hogy a vitorláról, mely függélyes irányban lebeg, vastag kötelek csüngenek le, mely kötelekbe belekapaszkodva, a futók mindegyikének fel kell küsznie a vitorlára és a túlsó oldalra ismét lemásznia. Leginkább gyermekek között szokták a futó-versenyek egy különös nemét rendezni, ez a páros futás, vagy a mint a *Hercules* nevezi: ikerverseny. Itt két futó úgy köttetik össze, mintha ikrek gyanánt össze lennének növe; az egyik versenyző bal lába ugyanis térdben és bokában egy kendővel hozzá köttetik a másik versenyző jobb lábához, felső testeik nincsen összekötve, de karjaikkal átfogják egymás vállát és így tényleg egy háromlábú ikret képeznek.

Már most összeállítatik 5—6 ily 3 lábú iker és ezeknek kell futniok egy sík pályán. Ha a versenyző párok jól összegyakorolták magukat és futólépésük egyforma hosszúságú s egyforma ütemben tudnak szaladni, úgy a 3 lábú iker minden fennakadás nélkül a célhoz ér; ha az egyik hosszabbat lép vagy gyorsabban ugrik, mint a másik és ránczigálya társát, akkor igen könnyen megesik, hogy az ikrek 5—6-szor elbuknak a pályán a közönség óriási derültsége között.

A mint a szárazon, úgy a vizen is igen sokféle komikus versenyt lehet rendezni; így komikus hatással van a vakok versenye, a midőn ugyanis valamennyi versenyző szemét bekötik, úgy hogy nem láthatja sem ellenfelét, sem a célpontot, és így kell versenyeznie. Sokkal mulatságosabb azonban az úgynevezett cseber-verseny, midőn e célra készült alacsony, széles cseberbe vagy dézsákba ülnek a versenyzők, kezükben egy rövid lapáttal, eveznek a célpont felé. Ha a cseberben ülő férfi vagy leány kevés gyakorlottsággal bír, úgy bármily igyekezétséggel evezzenek is, folyton egy helyben maradnak, mert a midőn az egyetlen evezővel a vizet jobbra tolja, a cseber elkezd forogni saját tengelye körül, és ha balra tolja a vizet, akkor a cseber balra forog, de előre nem mozdul; ha azután a versenyző türelmét veszítve kissé tüzesebben kezdene evezni, a cseber igen könnyen felfordul s a versenyző a közönség hahotái között bukik a vízbe, a miért is ily versenyt természetesen csak jó úszókkal és úszó-costumben lehet rendezni.

Sportbálok.

A budapesti tornaegylet bálja. Az Attila-utcaza tornacsarnokban f. hó 6-án tartatott meg a budapesti tornaegylet bálja, mely rendkívül fényesen sikerült. Az egész csarnok ez alkalommal fényesen volt felkészítve örökzöld füzérek és délszaki növényekkel. A jelen voltak a jobb part legszebb hölgyei és bátran mondhatjuk, hogy ritka alkalommal lehetett ily szép hölgykoszorút egy eseményben találni. Eleget fáradozott is a buzgó rendezőség, élükön az általános kedvelt kiváló sport-férfiúval, Fischer Józseffel, hogy a bál sikerüljön, de meg is kapták érte jutalmukat, a jelenlevő bájos hölgyközönség a tornász bál igen kedves emlékével távozván el. Az első négyest mintegy 70 pár tánczolta. A női tánczrend igen csinos volt, csak jó ízlést árulta el. Kék-vörös pluchbe kötött könyvecskéből állott rajta egy emelő suly, két oldalán pedig lefüggő trapez. A notabilitások közül jelen voltak: br. Fejérváry honvédelmi miniszter, Gromon Dezső államtitkár, Darányi Ignác, Bauszner Guidó és Andaházy László képviselők, Nagy János min. tanácsos, Kriszt törvényszéki-elnök, Jenny Antal az egylet érdemes elnöke stb. Hölgyek pedig a következők: Magyar Etelka, Hódy Lenke, Nagy Ferike, Reményi Irén, Bolberitz Leona, Borbits Irma és Loujza, Gundl Istványa, Peterdy Mariska, Grulich Angelika, Pesko Ida, Mechwarth Emma, Kocsis Gizella, Andaházy Gizella, Strausz Janka és Paula, Smekall Gizella és Etelka, Mikovinyi Gizella, Molnár Paula, Weyde Mariska, Boleman Irma, Straub Katica, Heger Gizella, Kriszt Janka és Józsa, Bauszner Lujza stb. kisasszonyok, továbbá: Andaházy Lászlóné, Kollár Lajosné, özv. Reményi Lajosné, Hódy Lajosné, Nagy Jánosné, Peterdy Gáborné, Smekál Józsefné, Pesko Medárdné, Mechwart Andrásné, Grulich Vinczéné, Bolberitz Frigyesné, Magyar Gyuláné és Kocsis Alajosné stb. asszonyok. *B. Oszkár.*

Az Ó-budai torna-egylet f. hó 6-ikán tartotta tánczmulatságát a „korona vendéglő“ ez alkalomra csinosan díszített helyiségeiben. A rendezőség, illetőleg a választmány mindent elkövetett, hogy a bál eddigi jó hírnevének ez évben is megfeleljen, s az eredmény valóban meglepő volt, mert a helyiség nem volt képes magába fogadni a nagy számú közönséget. Ott volt a budai rész, de különösen Ó-Buda szépségeinek színe-java, kiket ugyan csak megtánczoltattak Ó-Budának tánczolni szerető ifjai és a testvér-egyletekből nagy számban megjelent tornászok. Az első négyest 60 pár tánczolta. A következő hölgykoszorú volt jelen: Cristofoli nővérek, Garreis nővérek, Badzetaulal Gizike, Molnár Vilma, Aichmann Emilia, Bienkowska Vanda, Nauts Berta, Mithlstein nővérek, Schwarzkopf nővérek, Balogh Ilona (Veszprém), Göndöcs Tini, Parsche Kamilla, Mettelka Mariska, Bauer Mariska, Clemens Berta, Ruth Irma, Jarmer Eva, Sturz Anna, Maurer Paula, Bargiel Emilia, Stinnert Vilma, Faber Teréz, Saxinger Emma és Vilma, Kögler Irma, Tregel Mariska (P.-Szent-Márton), Házi Gizella (P.-Szent-Márton), Wayand Irma, Achazi Anna, Welzel Emma, Kasper nővérek, Faber Paula, Csehál Anna, Laupál Emma. Asszonyok: Balogh Károlyné, Göndöcs Lajosné, Göndöcs Istvánné, Cristofoli Fortunatoné, Garreis Hugóné, Bonin Istvánné, Havranek Nándorné, özv. Bienkowska Julia, Radsetaulal Jánosné, Molnár Józsefné, Nikola Péterné, Horesik Kálmánné, Dively Róbertné, Klingler Hugóné, Wágner Vilmosné, Aichmann Gyözöné, Achazi Antalné,

Parsche Ferenczné, Knuzen Frigyesné, Tregale Jakabné, (P.-Szent-Mihály), Ruth Józsefné, Jármer Ignáczné, Schusztner Ferenczné, Welzel Pálné. A mulatság reggeli 1/2 6 órakor ért véget.

Az *ujpesti torna-egyesület* ugyancsak e hó 6-án rendezte táncmulatságát az egyesületi helyiség berendezése és torna-eszközök beszerzésére a Reszich-féle helyiségben. A nemes cél úgy látszik fokozta derék tornászaink, azok családjai és ismerősei mulató kedvét, mert a termet zsúfolásig megtöltötték. A kitérően sikerült táncmulatság kedves emléket hagyott hátra a részvevőknel, az egyesületnek pedig hiszük nagy segítséget a fenti cél kivételére. A tánczokban negyven pár vett részt. A jelenlevők névsora a lehetőség szerint összeállítva az alábbi: Kretier Sándorné, Farkas Gyuláné, Farkas Józsefné, Farkas Pistáné, Farkas Henriette, Tóth Irma, Hazafy Hermin, Horváth nővérek, Kilényi Mariska, Rotter nővérek, Lukasevics nővérek, Splikál Irma és Gizella, Bora-Boda Aladárné, Klemburg Jozefa, Toldi Margit és Juliska, Tóth Matild, Künster Jozefa, stb.

Az *aradi korcsolyázó-egylet* f. hó 6-án tartotta a „Fehér kereszt” szállóda nagy termében igen jól sikerült táncmulatságot.

A *munkácsi korcsolyázó-egylet* pénztárának gyarapítására, f. hó 6-án fényes bált rendezett. Az I. négyest 45 pár tánczolta s a mulatságnak csak a reggeli 6 óra vetett véget. Levelezőnknek a következő hölgyek neveit sikerült följegyezni: Kende Béláné, Müller Frigyesné, Güntherné, Melezer Aurélné, Scholtz Edéné, Ilosvay Lőrinczné, Hatzinger Gusztávné, Várad Gyuláné, Gáthy Dezsóné, Hubert Józsefné, Hubert Lajosné, Ivánffyné, Garger Viktorné, Ehrmann Antalné, Krautliné, Pap Sámuelné, Fankovich Sándorné, Lobischné, Janiczky Gyuláné, Szanisák Mihályné, Lyahovits Ákosné, Novákné, Grabovszky Nándorné, Komlóssy Jánosné, Csánk Nándorné, Spanyol Kálmánné, Lang Kálmánné urhölgyek. Továbbá Scholtz Erzsike, Müller nővérek, Freyseisen Boriska, Koehánovszky Janka, Szanisák Mariska, Csánk Ida, Lang Etelka, Dienes Janka, Aczél Mariska, Pap Margit, Janiczky nővérek, Batory Ilon, Lobisch Ilon, Szabó Tonesi, Ivánffy Paula, Melezer nővérek, Niederman Berta, Dubois Katica, Komka Ella kisasszonyok.

Jég sport.

Kedves meglepetés volt a jég sport kedvelőinek, hogy a már egész tavaszi idő ismét hideg esikorgó télvé változott; ismét lehet folytatni azt a kedves és különösen a béli termék füllesztő levegője után oly egészséges sportot, mely egyedül volt képes úgy a férfiak mint a nők közt Magyarországon tért foglalni. Korcsolyázunk ismét Budapesten, mindenféle a hol csak egy kis darab jég van. A legszebb női és férfi-világ ad egymásnak találkat a jégen. Névsort most még nem hozunk, hanem az idény végével az összes egyleti és magán-pályák szorgalmas látogatóit egyszerre fogjuk közölni, felkérjük e végből az illetékes rendezőseget juttassák kezeinkhez az adatokat.

Az *I. kerületi polgári kör jégpályáján* ma korcsolya-verseny lesz.

Versenybiróság: Elnök dr. Zboray Béla. Birósági tagok: Beekers Frigyes gróf, dr. Draskóczy Miklós, Ferdinándy Béla (handicaper), Lung György, Mészáros

István (indító és versenytitkár), dr. Orlay Antal (időmérő), Terbócz István. Pályabiztos Petzke J.

Versenyek:

1. Megnyitó verseny. Távolság: pálya kétszer körül (500 méter.) Nyitva valamennyi amateur számára, kik korcsolya-versenyben nyertesek még nem voltak s az I. ker. polgári kör korcsolya-pályának tagjai. Tét 1 forint, egész bánat. Tiszteletdíj az elsőnek. Legalább három versenyző esetében a második a tételét menti. Két pályázó, vagy nincs verseny.

2. Verseny hátrafelé. Távolság: a pálya egyszer körül (250 méter.) Nyitva minden korcsolyázó számára. Egyéb versenytételek, mint a megnyitó versenynél.

3. Hölgyek díja. Távolság: a pálya négyszer körül (1000 méter.) nyitva mindenki számára. Tét 2 frt, egész bánat. Tiszteletdíj az elsőnek, második tételét menti, ha legalább 3 versenyző van. Utónevezni nem lehet.

4. Akadály-verseny. Távolság: Pálya kétszer körül (500 mtr.) 6 akadály, 50 cztmtr magas és 120 cztmtr. széles. Nyitva mindenki számára. Egyéb versenyfeltételek, mint a megnyitó versenynél.

5. Vigasz verseny handicap. Távolság: Pálya kétszer körül, (500 mtr.) Handicap tér-előnyvel, mely a 100 métert meg nem haladhatja. A handicap-et a handicaper a 4. sz. verseny után állapítja meg s ki-függesztést által azonnal kihirdeti. A ki a handicapet el nem fogadja, bánatot fizet. Nyitva a versenyek valamelyikén indult, de díjat nem nyert korcsolyázók számára. Tét 1 frt, egész bánat. Tiszteletdíj az elsőnek és másodiknak.

Általános határozmányok: Nevezési zárlat 1886. február 13-dika. Utónevezni kettős téttel a verseny előtt fél órával a birói páholytól (kivéve a 3-dik számú versenyre.) Nevezhetni az I. ker. polgári kör jégpályacsarnokában naponként délután 3—6 óráig Mészáros István verseny-titkárnál a nevezési zárnapiig. A verseny-pálya a jégpálya szélétől számítva 10 méter széles, minden versenyző számára 2 méter felállítási tért számítva. Ha 5 versenyzőnél több indul, az indulás két sorban megy végbe, a sorok közt 3 mtr. távolsággal. A felállítás sorshuzás szerint történik, az 1-ső szám a pálya belső oldalától számítva az első helyet nyeri és így tovább. Netaláni felszólamlásokat a verseny-bíró-ság legjobb belátása szerint dönti el. Esetleges nevezést a verseny-bíró-ság kifogásolhat. Minden 10 perczben új verseny.

A verseny kezdete 3 1/2 órakor délután. A nyere-mény-tárgyak a verseny napján a csarnokban közszemlére lesznek kiállítva. Verseny után lampion-séta-futás katonazene mellett.

Egy év a nemzeti torna-egylet életéből.

A nemzeti torna-egylet f. hó 13-án tartotta évi közgyűlését, ez alkalommal a választmány a közgyűlés elé az egylet egy évi működéséről a következő jelentést terjesztette: Egyletünk a lefolyt évben a tornafügylendítése s hazafias irányban való fejlesztése érdekében igen sokat tett, szellemi s anyagi haladását előmozdító eseményekben pedig — a megelőző éveket túlszárnyalva — kimagaslott, miről az alább felsorolandó adatok tanuskodnak.

A tagok létszámában a múlt évekhez képest örvendetes növekedés jelentkezik, mert a tagok jelenlegi létszáma: alapító tagok 105, pártoló tagok 23, rendes tagok 505, összesen véve 633. 1884. évben ellenben volt: alapító tagok 104, pártoló tagok 23, rendes tagok 470, összesen véve 597. Ezen összehasonlítás 36 növekedést tanúsít. Tiszteletbeli tagok száma 6.

Tornázott az 1885. év folyamán: a kedd-csütörtök-szombati rendes órákban 14 csapatban 250, a hétfő-szerda-pénteki rendes órákban 10 csapatban 150, összesen 400 tag.

Az egyleti tagok részére tartott egész évi 214 rendes órában 17,899 tornázó vett részt és pedig:

január hóban 25 órán össz.	1702	tornázó átl. est.	68
február " 22 " "	1806	" " "	82
márczius " 25 " "	2162	" " "	86
április " 16 " "	1396	" " "	88
május " 12 " "	930	" " "	78
június " 10 " "	600	" " "	60
július " 13 " "	185	" " "	14
auguszt. " 11 " "	150	" " "	14
szept. " 10 " "	990	" " "	99
október " 26 " "	2851	" " "	110
novemb. " 25 " "	2991	" " "	120
deczbr. " 19 " "	2136	" " "	112

Összesen . 214 " " 17899 " " " 84

S így az egy órára eső tornázók száma a múlt évihez képest 16 többletet eredményez.

A rendes órákon jelenlevők legmagasabb száma október 31-én 167-et tett ki, mely eredmény eddig még soha el nem értett.

1885. január 14-én versenytávugrás és kődobás rendeztetett a tornacsarnokban. Győztes: Clair István.

Az 1884. évi október hó 8-án vette kezdetét a XXXII. tornatanító-képző tanfolyam, melyre 25 hallgató jelentkezett.

Az előadásokat Bockelberg Ernő, dr. Torday Ferenc és Maurer János 1884. október hó 8-tól 1885. évi május hó 5-ig tartották. Vizsgálatra jelentkeztek 23-án.

A vizsgálatok május hó 6., 7. és 8. napján Jálies Dénes úr miniszteri titkár, mint miniszteri biztos jelenlétében Hegedüs Sándor, Vétsey István, dr. Szontágh Ábris és Kun Gyula, mint az egylet igazgatóválasztmánya által kiküldött vizsgálati elnökök elnöklése alatt következő eredménnyel tartattak meg: egyletekre (III) 1, főgymnasiumokra és főreáltanodákra (II f) 2, algymnasiumokra és alreáltanodákra (II a) 6, elemi népiskolákra (I) 9, leánytanodákra 1 találatotot képesítettnek és látattott el 835-854. sz. tornatanítói oklevéllel. A többi 4 jelentkező nem mutatván fel megfelelő eredményt, képesítést nem nyert.

(Folytatása következik.)

KÜLÖNFÉLÉK.

Az „Achilles-Egylet“ nyári viadala Palicson 1886. augusztus 8-án. Nevezési zárnap 1886. augusztus 1.

I. Gyorsfutás. Távolság 913 m. Díjak az elsőnek egyleti ezüst-érem és tisztelet-ajándék, ha a távolságot 11 mp. belül futja meg, másodiknak, ha a távot a kitűzött időn belül futja meg, bronz-érem adatik. Nyílt verseny.

II. Gyaloglás. Távolság 3 km. Zárt verseny. Díjak az elsőnek ezüst-érem és tisztelet-ajándék; másodiknak bronz-érem adatik.

III. Nemzetközi akadály vasparipa (bicycle) verseny. Nyílt verseny. Távolság 15 km. Palicsról-Szabadkára és vissza. Az akadály 5 kilométer hosszú homokos talaj. Díjak az „Achilles-pajzs“ és ezüst-érem az elsőnek, bronz-érem a másodiknak. A pajzs kiadásának feltétele, hogy a győztes a kijelölt utat 45 percen belül tegye meg. Az Achilles-pajzs a második győzelem után adatik ki.

IV. Vasparipa (bicycle) verseny. Táv. 1 km. Elsőnek ezüst-érem és tisztelet-díj, másodiknak bronz-érem. Zárt verseny.

V. Küzdelem az „Achilles“-czimért. Védő: Vermes Nándor, viador. Második vetélkedés. Velociped-verseny 10 km. távolságra. Mindennemű gép indulhat. Nyílt verseny. Győztes az első vetélkedésben egyleti ezüst-éremet és tisztelet-díjt, a második vetélkedésben pedig egyleti arany-érmét, pajzsot és „Achilles“-czimert nyer. Második beérkező ezüst-éremmel, harmadik bronz-éremmel díjaztatik.

VI. Vasparipa (bicycle) gátverseny. Nyílt verseny. Távolság 1 km. 8 gáttal. Elsőnek ezüst-érem és tiszteletdíj, másodiknak bronz-érem adatik.

VII. Nemzetközi háromkerék (tricycle) verseny. Nyílt verseny. Távolság 5 km. Elsőnek arany-érem és tisztelet-díj, másodiknak ezüst-érem, harmadiknak bronz-érem adatik.

VIII. Vigaszverseny. Futás 3 km. távolságra. Tisztelet-díj az elsőnek.

Az összes díjak csak akkor adatnak ki, ha legalább 4 versenyző indul, ellenkező esetben csak (lásd az A. E. 1885. okt. 3. prop.) az első díjaztatik. Nevezési határidő 1886. évi aug. 1. est 8 óra. A nevezések a kitűzött határidőben írásban és zárt borítékban az „Achilles-egylet“ titkárságához Szabadkára intézendők. Mindezen versenyeknél az „Achilles-egylet“ általános és részletes verseny szabályai irányadók. (Lásd az 1885. aug. 23. vers. proposit.) Mindezen verseny-szabályok a „Herkules“-ben mint az egyesület hivatalos lapjában közöltetnek.

Kelt, Szabadkán, 1886. jan. 16. az „Achilles-egylet“ választmányi üléséből.

Derényi Farkas,
vers.-biz. titkára.

Nagybudafai Vermes Nándor,
viador.

Meghívó. A Budapest és Kolozsvár közt rendezendő országos athleta-versenyek érdekében február hó 21-én vasárnap d. e. 11 órakor a M. A. C. új helyiségében (IX. kerület, Lónyay-uteza 6. sz., a fővárosi iskola épületében) értekezlet fog tartatni, melyre a sportegyesületek, az egyetemi és műegyetemi ifjuság tisztelettel meghívotnak.

E versenyek érdekében 1886. jan. 31-én Follinus Árpád elnöklése alatt értekezlet tartatott. Következő főbb pontokra nézve lón megállapodás. A pálya Nagyváradon át vezetne, a mennyire lehet, mindig az országutakon. Kiválóbb versenyek közül különösen a távgyaloglás iránt nagy az érdeklődés. (Budapestről Kolozsvárra, távolság körülbelül 60 osztr. mf.) Nyílt verseny. A futás is meg van engedve. Továbbá még két gyalogverseny is felvétellett, az egyik Budapestről Nagyváradra, a másik Nagyváradról Kolozsvárra. Nagy velocipéd verseny. Minden szerkezetű gép részére nyitva áll. Az összes versenyekben a díjakat csak sportegyesületi tagok nyerhetik el. E versenyek június hó második felében tartatnak meg. Nevezési zárnap jun. 1.

A részletes propositiók kidolgozására a nagybizottság kéri fel.

Kelt Budapesten, 1886. jan. 31-én.

Kövesdy Árpád, *Follinus Árpád,*
id. titkár. id. elnök.
Ifj. Vermes György,
id. jegyző.

A „Pozsonyi Torna-egylet“ f. évi január 30-án este 7 órakor tartotta rendes évi közgyűlését, melynek tárgyai voltak: a) Titkári és pénztárnoki együttes jelentés az egyesület 5 éves működéséről és állapotáról; b) a régi választmány fölmentése; c) a tisztviselők és választmány újból való megválasztása; d) a titkári évi jelentésből folyólag azon indítvány eldöntése, hogy a „Herkules“ cz. lap az egyesület hivatalos közlönyévé választassék és egyuttal, hogy kéressék fel a „Herkules“ szerkesztősége az évi jelentés egész terjedelmében való közlésére, az évi jelentés sokszorosítva az egyesület célját és működését feltüntető felhívás kíséretében a tornaegyesületbe való belépésre vonatkozó aláírási ívek becsatolásának ki a pozsonyi egyesületekhez.

Megválasztattak 1886. évre:

Elnök: Mossóczy István; alelnök: dr. Hoffmann Frigyes, titkár: Andrejczó Tivadar; pénztárnok: Piovarei Ferencz; orvos: dr. Zsigárdy Aladár; ügyész: dr. Samarjay Emil; tanító: Gottl Adolf; választmányi rendes tagok: Kölbl Hugó, Wigand Mór, dr. Dobrovics Mátyás, Tichy Tivadar, Feix Pál, Kollárik József, Schubert István, Fasold Victor, Krajnyák Ede, Kutrucz Rezső, dr. Schönvitzky Bertalan, Stauss Ottó, Geisler Victor, Viski József, Lindenmayer Rezső; választmányi póttagok: dr. Csöke József, Mitterhauser Károly, Kayl Jenő, Rambarter Rezső, Mandl Leo urak.

A „Nemzeti Tornaegylet“ ősz-utcai csarnokában 1886. évi február hó 20-án, esti 7 órakor, a „tornatanítói nyugdíjalap“ javára disztornázást rendez. Belépti jegyek a nemzeti tornacsarnokban kaphatók. Ülőhely az első sorban 1 frt, a többi sorban 50 kr. Sorrend: 1. Felvonulása az összes egyleti tagoknak. 2. Szabadgyakorlatok három zárt oszlopban. 3. Csapat-tornázás hat tornaszeren: 1-ső csapat lovon, előtornász Szafka Manó; 2. csapat bakon, előtornász Porzsolt Lajos; 3. csapat korlátan, előtornász Maurer János; 4. csapat rohamdeszkán, előtornász Stern Alfréd; 5. csapat korlátan, előtornász Kun Gyula; 6. csapat mászókötelén, előtornász Clair István. 4. Versenymagasugrás két díjjal. 5. Létragulák, súlyemelés, birkózás. 6. Képzett tornások mutatványai a nyújtón. a) Lendülések. b) Erőgyakorlatok, mérlegek. c) Felhúzóadások és lendülések, összekötve percekkel, kelekkel és forgásokkal. d) Óriási kelek stb. e) Műgyakorlat. 7. Vegyes ugrások asztalon, rugódeszkával. 8. A díjak kiosztása. — A tornázás alatt katonazenekar fog közreműködni.

Hegedűs Sándor országgyűlési képviselő s az „országos tornaszövetség“ elnöke a „kolozsvári atletikai club elnökségéhez“ hetven forintot küldött, mint alapító tagsági díjat.

A kolozsvári atletikai club tagjai között a sportélet mind élénkebb lesz. A tagok mult vasárnap (f. hó 7-én) kirándulást rendeztek Gyaluba, f. hó 14-én pedig háziwiadalt tartanak, mint azt a versenyzőbizottság ülésén elhatározta. Az ülés látogatott volt; megjelent Jósika Lajos br. exellentiaja a klub elnöke és Baintner Hugó dr. a klub alelnöke is; elnökölt az ülésen Szokolay Kornél, a versenyzőbizottság elnöke. A bizottság az egyleti érmekre s a tava-

szi nyilvános viadalra vonatkozólag hozott határozatokat, a háziversenyen kívül, a mit már említettünk. Verseny-érmeket a „K. A. C.“ olyanokat fog veretni, mint a „M. A. C.“ bronz és ezüst érem, három szegletűre hajtott piros-fehér szalagon; elől: „Kolozsvári Athletikai Club“ — „Versenydíj“ fölírással, közepén cserkoszorúval; a hátlapon: „Ép és csak edzett testben él“ fölírás, a közepén a club monogramja „K. A. C.“ — A tavaszi nyilvános viadal május közepén fog megtartatni; ekkor lesz a harmadik vetélkedés a két angol mértföldes futóversenyben a bajnoki czímért. Bajnokjelölt tudvalevőleg Borbély György. A bojnoki versenyen kívül lesznek: sikverseny táv. 100 yard. Gátverseny. Birkózás. Ökölvívás, távolugrás. Súlydobás. Gerelyhajítás. A részletes propositiók (kidolgozásukra Baintner Hugó dr. kéretett fel) s a viadal napja már legközelebb közzé fog tétetni.

Csak a magyar velociped sportmanek maradtak el a téli kedélyes esti mulatságaikkal; naponként kapjuk az értesítést. — Frankfurtban e hó 13-án rendeznek egy bált, Magdeburgban pedig 27-én. Tudomásunk szerint azonban ez idén a magyar velociped club fiatal tagjai szándékoztak szintén rendezni, mi csak közbejött akadályok miatt maradt el; hisszük, hogy csak ez évről.

A hamburgi nemzetközi koresolya-verseny január 22-én és 23-án tartatott meg. Ezen verseny érdekességét különösen emeli az, hogy a világ ez időszerinti legkitünőbb koresolyázója Axel Paulsen is részt szokott venni abban; ez idén két szép győzelemmel szaporította dicsőségét. A nemzetközi gyors koresolyázás (táv. 1609 méter 7 fordulással) egyike volt a legszebb versenyeknek, tizenhárman indultak 6 csapatban, a döntő küzdelemnél Axel Paulsen Christiániából győzött, 3 percz 5²/₅ mpercz alatt futván be a pályát, de könnyű győzelemnek nem nevezheti e versenyt, mert a másodiknak beérkező Wybe de Vries kezdettől fogva folyton mellette volt s csak a legvégső pillanatban tudta megelőzni ¹/₅ másodpercznyi idővel; a harmadik a távot szintén igen jó idő alatt futotta be 3:13 mp. alatt. Paulsen recordját bátran nevezhetjük a világ egyik legjobb eredményének. A bajnoki versenyben ismét Paulsen győzött a 3500 m. távolságot 7 percz, 14³/₅ mpercznyi szép recorddal 7 versenytársa felett. Az utolsó verseny 1609 m. akadályverseny volt, hol hat versenyző közül Avie van den Berg Hollandiából 4 percz 5 mpercz alatt könnyen elsőnek érkezett be. A recordok valóban oly szépek voltak mondhatni minden egyes versenyzőnél, hogy mi csak sajnálattal constatálhatjuk azt, miként a felettünk sokkal jobbaknak állított (s azt hisszük joggal), de még velünk nem mérközött bécsi koresolyázókat is messze túlszárnyalják.

Monte Carlói nemzetközi galamblovészeti nagy díjra, mely 20.000 frank készpénz és 5000 frankos tiszteletdíjből áll, mult hó 22-én és 23-án volt az érdekes küzdelem, nem kevesebb 75 résztvevővel, mondhatni a világ legkitünőbb lövőivel; ez idén tizenkilenc találás után mint győztes Signor Guidicini lett, második Lord Clifford, harmadik Signor Garoli és negyedik Vicomte de Quelen. Magyarországról e nagy díjat csak gróf Esterházy Mihálynak, a magyar atletikai club igen szeretett volt elnökének, sikerült 1880. évben elhozni; különben leginkább angolok voltak a szerencsés nyertesek.

Kiadóhivatal:

Budapest, IV. Váci-utca 2.
Aigner Lajos könyvke-
reskedése.

Előfizési díj:

Negyedévre 2 frt.
Félévre 4 frt.
Egész évre 8 frt.

Egyes szám 20 kr.

Hirdetések díja: két hasábos
petit sorért 25 kr.

HERKULES

TESTGYAKORLATI KÖZLÖNY

SZERKESZTIK

PORZSOLT JENŐ

PORZSOLT KÁLMÁN

KIADJA AIGNER LAJOS.

Szerkesztőség:

Budapest, IV. ker., Belváros,
Lipót-utca 50. szám.

Kéziratokat vissza nem
küldünk.

Bérmentetlen leveleket nem
fogadunk el.

Tartalom: Egy tornázó államférfi. (Hegedüs Sándor, a „Nemzeti torna-egylet“ elnöke.) — A tornatanítás a leányiskolában. (Bokelberg Ernő.) — Mit csinálunk, ha vége a jégnek? (Boér Ernő.) — Buzogány körzések. [Képekkel.] — Az „Achilles-egylet“-ből. (Vermes Nándor.) — Egy év a nemzeti torna-egylet életéből. (Folytatás.) — *Tárca:* A kolozsvári Athletikai Club II. házi viadala. — Különfélék.

Egy tornázó államférfi.

(Hegedüs Sándor, a „Nemzeti torna-egylet“ elnöke.)

Az államférfiak még Magyarországon is nagyon szeretik mintául emlegetni Angliát s az angol parlamentet, mely utóbbit aztán talán épen a magyar politikusok utánoznak legkevésbé. Nem szólunk politikai szempontból, még csak nem is a parlamenti szokások és illem szempontjából; csupán azért rójuk meg a magyar államférfiakat, hogy nem követik angol kollégáik példáját a — testgyakorlatok terén.

Mit keresnének az államférfiak a testgyakorlati téren, a tornapordon? — kérdik talán. — A felelet egyszerű: azt, a mit mindenki: saját egészségüket!

De van ennél egy még nagyobb ok, a melyért oda kívánjuk legelső politikusainkat is a tornapordonra s ez ok az, hogy — példa kell, magasról jövő példa kell!

Mert ha azok, kiket ismer az ország, kikre büszkeséggel tekint a nemzet, azok fitymálva vonulnak vissza arról a térről, melyen ifjú izmaikat egykor edzették s a melyen mindig kellene azokat edzeni; akkor csakugyan meggyökeredzik az a vélemény, hogy a torna és a testedző sport csak az ifjakkal való s egy bizonyos korban s bizonyos állásban lévő emberekhez nem illik az ugrás, a futás, a vívás vagy tán birkózás.

Le kell dönteni a balvéleményt s el kell ismertetni az általános igazságot, hogy a testedzés nincs korhoz, de különösen nem lehet társadalmi ranghoz kötve!

Azon kevesek között, kik e harezban előttünk kűzdenek, első helyen áll Hegedüs Sándor, a magyar parlament általánosan ismert és tisztelt tagja, a nemzeti tornaegylet elnöke.

Hegedüs ifjúkora jó szokásából a testedzést átvitte a férfikorba is, a nemzeti torna-egylet csarnokában 1868. óta folyton edzi testét s ennek köszönheti, hogy igazán herkulesi munkálatait a politika és társadalom terén ép egészséggel tudja elvégezni, a nélkül, hogy bármit is veszítene államférfiúi méltóságából az által, ha talán a „korlát“-ról vagy „bak“-ról a földre esik.

Nagy haszna van Hegedüs Sándorból a magyar tornázás ügyének s minden tornabarátnak kétségkívül nagy örömet szerzünk, ha őt hű arcképben itt bemutatjuk.

Egyéb életrajzi adatait a Szathmáry György által jelesen szerkesztett „Szabadelvűpárti naptár“-ból a következőkben közöljük:

Nem közönséges lelkek tulajdona, hogy felismerik koruk uralkodó irányát s a felismert helyes uton haladva, vívják ki sikereiket. Hegedüs Sándor, a jelen országgyűlésen Kolozsvár városa egyik kerületének képviselője és a szabadelvű párt egyik legrokonszenvesebb és legtekintélyesebb tagja e kevesek közé tartozik. Már kora ifjúságában még az osztrák-magyar kiegyezés megkötése előtt tudta, hogy a magyar haza és a magyar nemzetiség haladása e közigazdasági fejlődéstől függ s hogy jó gazdasági és pénzügyi politika nélkül a fiatal ország el nem lehet. Teljes erejéből a politikai gazdaságtan tanulásának adta magát és még mielőtt az egyetemre jött és mielőtt Kaucz

Gyulának, azóta a mestert elért tanítványa lett volna, már is ismerte az egész terjedelmes közgazdasági és socialisticus irodalmát. Természetes, hogy az ily alappal rendelkező ifju, ki Kolozsvárt Sári László vezetése mellett ennek egész történelmi és philosophia könyvtárát ifjui hévvel olvasta végig, csakhamar az egyetemen nemcsak játszott szerepet, a hol megnyerő cordialis modora, szeretetreméltósága és a mi talán legméltánylandóbb tulajdonsága, szerénysége tette baráti körében kedveltté, hanem feltűnt a hírlapirodalomban és Jókai Mór, ki a fiatal tehetségeket mindig kiváló előszeretettel vonja körébe, szerződtette lapjához a „Hon“-hoz.

Azóta Hegedüs Sándor neve mindig a magyar közélet előterében állott. Miután egyetemi tanulmányait bevégezte, és vizsgálatait letette, politikai cikkeivel keltett feltűnést és ez időtől fogva folytonosan az irodalomnak és a politikának él. Hegedüs azon kevesek egyike az országban, kik szakadatlan, megfeszített tevékenységgel vívták ki tehetségük elismerését és ha ma — még mindig nem érve el azt, a mire tehetsége képessé teszi — visszatekint az általa befutott pályára, szeme mindenütt meglegedetten pihenhet meg, mert minden szakában életének csak a megérdemelt s annál boldogítóbb tudatot nyújtó sikerrel találkozott.

Hegedüs Sándor jöllehet már régi parlamenti ember, aránylag még fiatalnak mondható. 1847-ben április 22-én született Kolozsvárt. Édesatyja Hegedüs Sándor tekintélyes kolozsvári ügyvéd volt, ki 1848/49-ben mint honvéd és honvéd-hadbíró vett részt a hadjáratban és azután visszavonulván az ügyvédi pályától, gazdasággal foglalkozott; édesanyja kőváradi Várady Anna, egy híres kolozsvári ügyvéd leánya volt. Hegedüs Sándor a kolozsvári ref. collegiumban és a budapesti egyetemen végezte tanulmányait és a „Hon“ szerkesztőségébe lépven, annak főmunkatársa és első vezércikkírója lett. 1875-ben Abrudbánya város képviselőjévé lett. A fiatal képviselő, ki mint politikai író nevet vívott ki magának, mint szónok és debatter is csakhamar az elsők közé küzdötte fel magát a házban s most a legfigyelmesebben hallgatott szónokok egyike. Választói a legnagyobb szeretettel csüggytek képviselőjükön és igen zokon vették, hogy miután háromszor képviselte őket, negyedik megválasztása

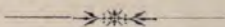
után a kolozsvári mandátumot fogadta el és az abrudbányairól lemondott.

Hegedüs a képviselőház több bizottságának tagja. Tevékeny működést fejt ki mint a pénzügyi bizottság előadója. A házban ő terjeszti elő a költségvetést és a financialis törvényjavaslatokat és kimerítő előadói jelentései, melyek igen terjedelmesek, alapos készülségről tesznek tanúságot és egy-egy nagyobb szabásu tanulmányt képeznek. Eddigelé másfél száznál több törvénynek volt előadója s e törvényekhez épen előadói jelentései szolgálnak a legjobb commentárul. Azonkívül a delegatiókban is mint a zárszámadások előadója szerepel.

Idéjét bámulatos oeconomiával osztja fel. Megfelel kötelességének mint író, mint törvényhozó, mint tiszteletbeli állásainak betöltője, és mint a különféle nagy vállalatok igazgatótanácsosa. Mert mi sem bizonyítja jobban, hogy Hegedüs munkájával, szolgálmaival és tehetségével és nem a nálunk szokásos protectióval vívta ki sikereit, mint az, hogy idegen vállalatok, mint a trieszti Assicuracioni Generali, a bécsi baleset ellen biztosító társaság, az osztrak-magyar államvasutársaság, a budapesti jelzálog-hitelbank és a pénzváltó- és leszámítoló-bank vezetésébe a társulatok meghívása folytán jelentékeny befolyást gyakorol, és hogy számos tiszteletbeli, igen díszes állást tölt be. Mert Hegedüs elnöke a budapest-Józsefvárosi jótékonyegyletnek, a nemzeti tornaegyletnek, a gyarmatáru kereskedők országos szövetkezetének, presbytere a pesti reformált egyházközségnek, tagja a nemzetközi szabadalmi gyűlés állandó bizottságának, kormányképviselője volt az 1881-iki párisi valuta-congressuson stb.

Az újabb gazdasági fejlődésnek majdnem minden mozzanatában találkozunk a Hegedüs névvel. Az ipartörvény megalkotásánál kifejtett tevékenysége, a pozsonyi marhavásár életbeléptetése, mely — ő vezetvén a bizalmos megbízásából a tanácskozást — csaknem egyedül neki köszönhető s számos más közgazdasági kérdés fűződik az ő működéséhez. Sokoldalú tevékenysége közben még a könyvirásra is talált időt. Nagy műve „Az önkormányzat és pénzügye“ 1878-ban a tudományos világban igen nagy feltűnést keltett, ép úgy, mint az 1881-iki valuta-congressusról közzétett terjedelmes jelentése és tanulmányai a bankkérdésről,

A „HERKULES“ TÁRCZÁJA.

A kolozsvári Athletikai Club II. házi viadala.

— A Herkules eredeti tudósítása. —

Kolozsvár, 1886. február 15-én.

Erdélyi haza részünkben a testképzés hódít. A férfias testgyakorlatokból álló időtöltéseknek időről-időre több híve akad. A zászlót a K. A. C. lobogtatja s tömegesen csoportosul alatta az erdélyrészi ifjuság „jobb“ része.

Pár évi kitartó munka s a vezetők részéről laudatlan ügybuzgalom és a K. A. C. egyik legtekinélyesebb testgyakorlati egyesülete lesz hazánknak.

Mert hogy irányadó lehessen a testgyakorlatok terén az erdélyi részek többi városainak, arra megvan benne minden.

Láttuk ezt tegnap is.

Tegnap tartotta II. házi viadalát.

A tornavívó épület előtt a club színeit viselő hatalmas fehér-piros lobogó jelzé, hogy az athleták ma „nagy munkában vannak.“

Az épület nagy termét a gyakorlatok ünnepi színezetének megfelelően, nagy gondnal és izléssel díszítették fel.

Gyűrű hinta, nyújtó, létra, zöld galyakkal volt bevonva.

A falakat fenyő galy koszoru övezte körül s apró lobogók tarkították csinosan e koszorút.

A falakra mázolt görög athleta-alakok meg lehetnek lepetve, hogy szomszédságukban gyönyörű tájképek, s szép hölgyek olajfestményei egészítik ki a díszítést.

Fegyverek s vívó-felszerelvények voltak itt-ott csoportosan felaggatva.

A terem padozatán négyszögbe pamlagok s kör-székek szának részére kínálkoztak ülőhelylyel.

A terem közepe a gyakorlatok színterétől volt fennhagyva.

Az öltöző fülke bejáratai között díszes elnöki

a cukor- és szeszadó-kérdésről stb. E mellett folyton tanul s tovább képzésére még nyári szünidejét is felhasználja, a külföldön tevén tanulmányutakat.

A tornatanítás a leányiskolában.

A fővárosi állami felsőbb leányiskolánál már több éve rendszeresen tornáznak a növendékek. A tornázás módját illetőleg érdemesnek tartjuk az évi értesítőben megjelent alábbi sorokat közölni az illető tornatanár tollából:

Az oktatás anyaga és módszere tekintetében általában a német tornaiskolához csatlakozunk, de ellentétes állást foglalunk el azon nézettel szemben, mely Németországban, sajnos, oly gyakran nyer alkalmazást, hogy t. i. a Spiesz-féle tornaoktatási módszer lényege abban állana, hogy a rend- és szabadgyakorlatokat a legnagyobb mértékben vegyük fogatba — egész a „füzér“-ig (Reigen) — míg ellenben, a szer- gyakorlatoktól mentől szigorúbban tartózkodjunk.

Igaz ugyan, hogy a szabad- és rendgyakorlatok a leány-tornázás legfőbb alkotórészei, de mi az utóbbiakat mégis inkább csak úgy tekintjük, mint más célokra vezető eszközöket. A rendgyakorlatok nem testképzők. A leányokra nézve is czélszerű ugyan, ha a rendgyakorlatokat egyöntetűen, a rendre, pontosságra és határozott ütemre való figyelemmel végezni tudják, de azért még sem szabad ezeket első sorba helyezni. Rendgyakorlatokkal nem lehet tanítványaink arczára rózsákat varázsolni.

Ezekkel szemben sokkal magasabb értékük van a szabadgyakorlatoknak, melyek a tornatanításnak — hogy úgy mondjuk — mintegy a lelkét képezik.

A leányok szabadgyakorlatainál a test természetes, szép tartása a fő szempont; azért ezeket úgy kell vezetnünk, hogy minden gyakorlat könnyűséggel, ügyesen, biztosan és mégis erő kifejtéssel teljesíthessék. Könnyebb súlyokkal (fabotokkal, rudakkal) végzett

tribüne volt felállítva. Ezen asztal s körülötte kerevet és fauteill-ek voltak elhelyezve.

A tribüne háttérét szőnyegek s sport-képek díszítették.

Igy nézett ki a tágas terem, mely köznapokon viszhangzik a tornázó gyermekek vidám zajától.

A díszítéseken az athleták maguk fáradoztak.

Délután háromra volt hirdetve a viadal kezdete s a meghívott közönség már ez idő előtt nagy számmal gyülekezett.

Három órakor már zsufolásig megtelt a terem. A később érkezettek elhelyezése a rendezőknek gondot adott.

A karzaton a katona-zene indulót fújt. A közönség sora tért nyit s kivonul az athleták csapatja.

Tarka dreszben valamennyi. — Vidám hangulatban mindenik.

Had soroljam elő, kik voltak „ők“, nem betű, hanem „nagyság“ szerinti sorrendben, a hogy kiálltak. A. Bod Aladár, Amberboy József, Kemény Árpád br., Illing Sándor, Kuskó István, Kuskó László, Malonyay Dezső, György Emőd, Ugron Kálmán, Simonffy Géza, Benyovits Lajos, L. Benke Ferencz, Donogán

szabadgyakorlatok hamarabb czélhoz juttatnak bennünket, miért is ezek minden osztályban szorgosan gyakorlandók.

Ha az állást a tornagyakorlat első mozzanatának nevezhetjük, akkor a járás lesz a második és bizonyára nem kisebb figyelemre méltó gyakorlat.

„A járás művészete — mondja Dr. Timm — velünk születettnek látszik ugyan, de pontosabb megfigyelés után mégis csak keveseknél látjuk azt szépen kifejlődve. Czammogni, botorkálni, baktatni mindenki tud; de hányánál találjuk meg a járás igazi összhangzatosságát?“

A valóban szép járásban van valami nemes, méltóságos, míg ellenben a nem eléggé csinos járás még a test legszebb alakulásait is elferdíti. Ezért kell, hogy a járás — a közönséges ép úgy, mint a műj járás minden faja — minden tornaórán nagy szerepet játszszen.

Az oktatás élénkítésére, de kivált a járásközben megtartandó ütemek elsajátítása czéljából, kellő mérséklettel éneklést, sőt a III. és IV. osztályban ezen kívül még kézi kepelőket (castagnetteket) is használunk; ezekkel ugyanis igen czélszerű kéz- és karmozgásokat lehet végezni és egyszersmind a különféle lépésfajoknál (műj járásoknál) a szükséges ütemet is sokkal könnyebb megtartani. Pedig az ütem adja meg a közös gyakorlatoknak a kívánatos egységet és az életet.

A testi nevelés föelvé, hogy — különösen fiatal leánykánál — ne akarjuk a fejlődést siettetni és épen ne kívánjuk tőlük az olyan gyakorlatok végzését, melyek erejüket meghaladják. A tornázás erőltetett gyakorlása a test növést, és az erő gyarapodását csak akadályozhatná, mivel az erő felemésztése ez esetben sokkal nagyobb lenne, semhogy azt a nyugalom, alvás és táplálkozás hasonló mértékben pótolhatná. Ezen okból az I. osztályban főképen a rend-

Zakariás, Lázár F. Ödön, Balogh Vendel, Kolozsváry János, Gross Viktor, Dunki Ferencz, Deák Lukács.

A művezető „vigyázz“ vezényszavára elhallgatott a katona-zene, athleták tisztelegtek s a súlyemeléssel kezdetét vette a vidám „munka.“

Különböző súlyú súlyzók voltak kiállítva, válogathattak az athleták erejükhöz mérten. A 34 kilós súlyzó emelésével leginkább kitünt Amberboy F., Bod Aladár, Deák Lukács és Kolozsváry János.

A 18 klgmos vasrudat fekvő helyzetben nyugodt testtartással csinosan emelte Albert Károly s Kemény Árpád br. Amberboy József azonban mindkettőjükön túltett. Egy kézzel emelgette fekvő helyzetben ugyane vasrudat. — Tapsot aratott érte.

Érdekes volt Deák Lukács mutatványa. Két egymástól megfelelő távolságra helyezett bakkon oly formán helyezkedett el, hogy a bakkokon csak feje s lábai pihentek.

E testével a levegőben hanyatt fekvő helyzetben mell-kasán egy 73 kgr. súlyú athletát huzamos ideig fenntartott.

gyakorlatokkal összekötött szabadgyakorlatok képezzék a tornatanítás tárgyát.

De a szabadgyakorlatok mellől a szergyakorlatoknak sem szabad hiányozniok.

A tornaoktatásnak okvetlenül szüksége van azon eszközökre, melyekkel a lélek leggyönyörűbb tulajdonságait: a vidámságot, bátorságot és lélekjelenlétet veszélytelen módon nevelheti. Ilyen eszközök a tornaszerek.

A szereken való tornázásnak nem egyedül az erőfejlesztés és egészség a célja; az e nemű gyakorlatok nagy része épen a bátorság érzetét ápolja. (Izom- és ideg-gimnasztika.) A valódi bátorság pedig, mint a testi és erkölesi teljes fejlettség gyümölcse, egyike a nő legdrágább kincseinek. De ezen kívül a sikertült szergyakorlatok fölött érzett öröm még a vidámságot, a jó kedélyt is fokozza.

A szergyakorlatokhoz tananyagul — a szépészeti elvek tekintetbe vétele mellett — a legtetszetősebb s a női természetnek leginkább megfelelő alapgyakorlatokat választjuk, kiválóan figyelvén arra, hogy az ellentétes izmok minden órában megfelelő arányban legyenek igénybe véve. Az olyan gyakorlatokat, melyek a tüdőt erősebben foglalkoztatják (például a gyűrűhintagyakorlatokat, az ugrást stb.) a tornaóra közepére tesszük, végezetül pedig könnyebb, pihentető gyakorlatokat veszünk elő. A téli hónapokban (novembertől-februárig) behatóbb, élénkebb tornázást folytatunk: hogy ez által ellensúlyozzuk azon tétlenséget, mely a hideg nedvesség következtében az ereket megsibbasztja. Márczius, április és május hónapokban, különösen ha melegebbek a napok, mérsékelt mozgásokat végeztetünk.

A játékokat, kiválóan a labdajátékokat, nehezebb alakzatokkal a felsőbb osztályokban is alkalmazhatóknak tartjuk.

Különös figyelmet fordítunk a tornaöltözékre.

A torna-gyakorlatok között a gulák nyújtottak érdekes látványt.

A nyújtó- és korlát-gyakorlatokban Bod Aladár, Deák Lukács, Illing Sándortól láttunk idomitott erőre mutató szép gyakorlatokat.

Törrel állott ki ezután: Páska Zoltán és Benke Ferencz. Régi ismerősök. Nyilvánosan már többször mutatták magukat a küzdterén. Helyüket most is férfisan megállták.

A kardvívást Benyovits Lajos mutatta be Páska Zoltánnal.

Ezek egyikétől már 1881-ben egy nyilvános vívása alkalmával szebb vívást láttunk.

A jelen alkalommal, a küzdelem hevében egészen elfeledkezni látszott arról, hogy az erősebb vívónak az erők látszólagos kiegyenlítésére kell törekedni.

Vívásukban egyenlőtlen erők elkeseredett párviadalát láttuk, a nyugodt testtartás s a mozdulatok, vágások és kivédések higgadt, lebillincselő bemutatása helyett.

Nem tudjuk az okát megfejtetni, hogy a clubnak

Magas, befelé hajló sarkú cipőket a tornázásnál nem engedünk használni. Még kevésbé szabad szoros fűzőket (Mieder) viselni, mert ezek a mellkasnak elferdülését eszközlik és fokozzák. Ezek ugyanis a rövid-bordákat összeszorítják, s így a mellkas alsó nyílását megszükitvén, a tüdőnek s a többi nemes szerveknek működését zavarják. A tornázásnál teljes erővel történő be- és kilélegzésre van szükség, s ezt megakadályozni semmiféle módon sem szabad.

Tanítványaink könnyű és teljesen zárt lábvalón (nadrágon) kívül még egy kényelmes felsőruhát (zubbonyt, kabátot) és egy derékövet viselnek. Tulajdonképen a nőnemű ifjúság rendes öltözékének oly kényelmesnek kellene lennie, hogy benne tornázni is lehessen.

Az intézet tornatermének négyzetkiterjedése (75 négyszögméter) 25 növendéknek, köbkiterjedése (335 köbméter) pedig 33 növendéknek elegendő. Egy-egy növendékre 10 köbméter tér esik, mi is óránként 40 gramm éleny fogyasztást enged.

A terem levegőjének tisztántartására a Winkler E.-féle „Sprengapparat für Turnhallen“ gép szereltetett meg.

Mint minden oktatásnál, úgy a tornázásnál is a fő alapelv a fokozatos haladás. A különféle korosztályok részére különféle, megfelelő gyakorlatcsoportok vannak kijelölve. És ámbár nem nagy jelentőségű, hogy valamelyik gyakorlatcsoport az illető korosztályban előbb vagy utóbb vétetik-e elő, mégis szükséges, hogy az oktatásnál a tanító szemei előtt egy helyes végzől lebegjen.

Az előirt tananyagának óráról-órára való reglenszerű letornázása nem lehetséges, mert előre nem tudhatni, hogy az óra folyamában mily változások történhetnek. A tanító és tanítványok közötti érintkezés is sokkal élénkebb, semhogy minden órában tornakártyák szerinti gépies tornázás volna végezhető.

nagy számmal levő jó kardozói miért idegenkednek a nyilvános szerepléstől. Szébb babér az, mit itt arathatnak, a párbajozók minden győzelmeinél. Szívesen láttunk volna ezek sorából egy párt.

Albert Károly tornatanár s Kuskó István a club titkára mutatta ezután be a nápolyi kettős törvívást.

Jobb kében a rendes fleuret, a balban pedig egy rövid, kemény péngéjű gyilok volt.

E vívás értékét emeli az, hogy mindkét kéznek ad foglalkozást s a háritásnál és összeapasások alkalmával a rövid tör hatalmas támadó s egyszersmind jó védő eszköz.

Mutatványuk tapsot aratott.

Ökölvívásra Bod Aladár és Illing Sándor állt ki. A gyakorlatoknak ez volt egyik legérdekesebb látványa. Illingnek mozdulatai bár több gyakorlottságra mutattak, a nálánál jóval magasabb testalkatu Bod Aladárt legyőzni sehogy sem tudta.

Kemény Árpád br. és Páska Zoltán léptek még ki törrel a küzdterre.

Keménynek kitiűő iskolázottsága, plasztikus

Tekintettel arra, hogy intézetünk növendékei még eddig rendszeres tornaoktatásban nem részesültek, a négy osztály tananyagának a mostani iskolai évre való beosztása olyan volt, hogy a II. osztály növendékei az I. osztály gyakorlatait is megtanulták és még valamit ezen fölül; a III. osztály növendékei az I és II. osztályok tananyagát, a IV. osztály növendékei pedig az I., II. és III. osztályok tananyagát sajátították el. Az utóbbiak azonban az előző osztályok tananyagát csak rövidítve végezték; e mellett tekintettel arra, hogy nemsokára az életbe lépnek, inkább az itt is előfordulható gyakorlatokkal ismerkedtek meg.

Az osztályok, gyakorlatnemek és csoportok szerint részletezett tantervünk a következő volt:

I. osztály.

(Rend- és szabadgyakorlatok 30 percre; sportnázás egy szerez: tornajáték.)

A) Rendgyakorlatok.

Sorképzés: oldal- és arezsorba. Sornytítás. Fordulatok helyben. Mellé-, elő- és mögésorakoztatás. Körülkörzés. Körülvonulás. Körvonulás. Szögvonulás. Ellenvonulás. Czik-czak.

B) Szabadgyakorlatok.

Állások: lépő- és keresztlépőállás, lebegőállás.

Tagszabadgyakorlatok: kariendítés, rántás, forgatás, títés, kulcsolás; lábvetés, térd- és sarkemelés, lábfejhajlítás és körzés, ívfeszítés; törzshajlítás és forgatások.

(A tagszabadgyakorlatok számlálás szerint, azután lassu ütemben.)

Szökdelési gyakorlatok: féllábon helyben és előre.

Járési gyakorlatok: természetes járás, 80—100 lépés egy perc alatt, mint halk és dobbantó járás (énekekkel).

testtartása s szabályos mozdulatai általános elismerésben részesült. A hosszúra nyult viaskodást a közönség mindvégig a legnagyobb figyelemmel kísérte s a pour la dame után lelkesen megtapsolta.

Nyújtó magasugrás követte e gyakorlatot. Tíz athléta ugrott. A 180 cm. magasságig valamennyien szépen ugortak. Azontul átengedték a tért György Emőd, Kolozsváry János, Malonyay Dezső s A. Bod Aladárnak, kik 200 cm-ig ugortak. Bod még azonfelül is ugrott szép testtartással.

A távolugrás volt még a programba felvéve s az időből bár kijutott volna még reá, az athléták azonban szótöbbséggel levették a „napirend“-ről, hogy a „rögtönzött táncra“ is jusson idő.

A gyakorlatokat a kötélhuzással fejezték be, mely iránt a közönség épúgy érdeklődött, mint a többi gyakorlatok iránt s melyben a kettős számuak győztek, dacára az egyesek minden erőfeszítésének.

A gyakorlatokat az athléták néhány tagja által rögtönzött tánc követte, mely a poros teremben nem nagy animóval úgy másfél óráig tartott. Ennek értelme

Összetett kettős szabadgyakorlatok: törzs- és kar-, kar- és lábgyakorlatok 4, 8 ütemben.

C) Szergyakorlatok.

Ugrás helyből: ugrószekevények. Vízszintes lábtó: gyakorlatok függésben, láb- és törzsmozgásokkal. Gyűrűhinta: gyakorlatok függőállásban és feszfüggésben. Lebegő gerenda: lebegő járások, mellő támfekvés. Lengő kötél: átszaladás egyenként, páronként, hármanként, négyenként.

D) Játékok.

Szembekötödsdi. Labdajáték körben. Tányérpörgetés.

II. osztály.

Lásd az I. osztály anyagát; és ezen kívül:

a) Rendgyakorlatok. Kanyarodás. Ellenvonulás jobbra-balra. b) Szabadgyakorlatok. Tagszabadgyakorlatok: botokkal és rudakkal folytatva. Összetett hármas szabadgyakorlatokat. Járás castagnette-el. Hármas lépés járás és szökdelés. c) Szergyakorlatok. Vízszintes lábtó: függeszkedés. Rézsutos lábtó: függőállás, függeszkedés lefelé. Gyűrűhinta: egyszerű hintázás. Lengő kötél: szökdelés helyben. Lebegő gerenda: lebegő-járas, összekötve kar- és lábgyakorlatokkal; mellső- és oldalsó támfekvés. Ugrás: irammal.

III. osztály.

Lásd az I. és II. osztályok anyagát; ezen kívül:

a) Rendgyakorlatok. Castagnette-ekkel és énekekkel. b) Szabadgyakorlatok. Szökdelés különféle állásban* állaseserek kargyakorlatokkal. Ellentállási gyakorlatok botokkal. c) Szergyakorlatok. Vízszintes lábtó: lóbálási gyakorlatok. Rézsutos lábtó: függeszkedés fölfelé. Gyűrűhinta: hintázás lábgyakorlatokkal és tözsforga-

* Ezen korban — mondja dr. Richter tanár — a vérkeringést főképen a medenczében elhelyezett szervekhez kell fordítani; ez szorgalmas láb- és altest-mozgások segítségével történik.

nem volt. Bár ez alkalommal is a versenybizottság tudta és beleegyezése nélkül rögtönzöttetett, ajánljuk, hogy a bizottság jövőre efféléket ne engedjen meg.

Ez így folytatva, teljesen elvonná a gyakorlatok iránti nagyobb fokú érdeklődést. Az athléták is úgy járnának mint a dalegyletek, melyek a programot többnyire üres padok előtt örölik le s csak a tánc kezdete után telik meg a terem.

A tagok begyakorlásaért s a mutatványok sikeréért elismerés illeti a művezető Albert Károly torna-tanár urat. Neki a club sokat köszönhet. Buzgalma s tapintatos modorával azokkal is megtudja kedveltetni az athlétikát, kik az efféle gyakorlatokból eddig idegenkedtek. A naponta folyó gyakorlatokon a tagokba kedvet önt minden gyakorlathoz.

Az ügyes rendezés és díszítés körül adaadással fáradozott a club választmányi tagja Csép József, Illing Sándor és Kuszko László ügybuzgó tagok.

tással. Lebegő gerenda: hátsó támfekvés; kitérni egymásnak. d) Játékok. Labdajáték kettős névvel; labda-kosár.

IV. osztály.

(A rend- és szabadgyakorlatok 20 percig tartattak; szertornázás két szeren, vagy egy szeren és játék.)

A megelőző osztályok anyagán kívül még a gyakorlati életre vonatkozó gyakorlatok, mint a lábtón, a lengő kötéllel, ugrószekrényekkel, a különféle ugrások stb. végeztettek.

A tanításnál a következő tornázó eszközök használtattak:

4 lábtó (rézsutosan és vízirányosan felállítható).
4 ugró mércze, 4 ugró deszka, 4 ugró szekrény ugrásra való. 4 pár gyűrűhinta. 4 lebegő gerenda. 2 támfa. 1 lengő kötél. 50 fabot. 12 farúd. 100 db. kézi kelepelő. 1 labda kosár. 4 labda. 4 kokuszmatrácz.

Bokelberg Ernő.

Mit csinálunk, ha vége a jégnek?

Hány szép és nem szép ajakról hangzott már el sohajyszerűleg e kérdés, a mint a korcsolya éle mélyen beleakadt a lágyuló jégbe. Igen, csakhamar vége lesz a nálunk valóban páratlan élvezetnek, a korcsolyázásnak. És a jégtől, hol mint a bálteremben, és mint a salonokban oly kedves a társas élet, sóhajjal búcsúzunk el, mert tudjuk, hogy egy egész év múlva találjuk fel ismét a testedzés és társas mulatságoknak nálunk ez egyedüli helyét.

A nők, társas életünk nélkülözhetetlen fűszerzői, eltéve korcsolyáikat, magunkra hagynak. Nincs semmi sport, melyben velünk együtt résztvennének és életet öntenének józanabb időöltésünkbe.

Közel már a tavasz és én félve gondolok a jégen feltalált kedves társaság elhagyására. — De nem, mi nem is hagyjuk el egymást, hanem találunk módot az együttmaradásra. A tavaszi szép napokra is kell keresnünk valami mulatságot, melynél a nők örömmel résztvesznek időöltésünkben. Erre nézve mi sem kínálkozhat alkalmasabbnak, mint a zöldbe való kirándulások, egybekötve valamely sportszerű játékkal, mint labdázással, vagy a nyilazással.

Minden nyári sportmulatság közt a nyilazást tartom a legalkalmasabbnak arra nézve, hogy benne a nők is résztvéve, a kiránduló társaságot együtt tartsa. — Mert nálunk még az is a baj, hogy társas-köreink alig is vannak és a kirándulások nem jelennek egyebet, mint evést, ivást és legfeljebb tánczot a szabadban.

Gondolhatjuk, hogy az ilyen módon egybegyűlt társaság nem mulat sokkal jobban a zöldben, mint

odahaza, mert itt is csak azzal szórakozik, mivel otthon.

A nyilazást azért tartom még a labdázás és egyéb futással egybekötött játékoknál is alkalmasabbnak a társaságok mulattatására, mert versenynyel van egybekötve, és mert nem rohamosan fáraszt. A nyilazás természetesen a kitérően készített nagy iv nyilakkal történik, melylyel 60—100 lépésre is találni lehet, és melylyel a lövés testgyakorlatul is szolgál.

A versenyek nők és férfiak közt mindig erőkiegyenlítéssel rendeztetnek, t. i. hogy a jobb lövők távolabbra felállított táblákra lönek. A lövésekről állandó napló vezetetik, mi csak emeli a gyakorlási kedvet.

A nyillövésre fővárosunk közel környékén számtalan hely kínálkozhat, de én sokkal czélszerűbbnek tartanám a vasuti utazással egybekötött nagyobb kirándulást. T. i. nem a Városligetbe, vagy a Zugligetbe, hanem Rákosra, Kerepesre, Gödöllőre vagy a Duna mentén levő hajóállomási helyek valamelyikére kellene kimenni. Az összeköttetés oly kényelmes e helyekre, hogy napjában 4—5-ször is lehet ide-oda járni. Az ily vidéki kirándulásnak azon felül, hogy egészségesebb, még az is ingert kölesönöz, hogy az ember tényleg elhagyja a város levegőjét és vidéken érzi magát.

Angolországban, hol több ezerre megy az alapszabályokkal bíró rendes nyilazó társaságok száma, tavasszal a városok vasuti állomásai minden vonat indulásakor tömve vannak nyilaitat vivő kirándulók. Az öreg úr és asszony ép úgy magával viszi nyilait, mint a fiatalabb nemzedék. Három évvel ezelőtt a 90 yardnyi távolban rendezett nyilverseny győztese egy 64 éves öreg sportférfi lett szemben 38 ellenfelével. E versenynél a küzdők 204 vesszőt lőttek ki a táblákra.

A nyilazáshoz szükséges kellékek a következők: egy nyil, 12 vessző, vesszőtartó, cél táblák, kézvédő és újvédő. Mindezen rekvizitumok értéke 10—15 frtba jön, mely összeg valóban csekélység, szemben az általa szerzendő élvezetért.

Szükségesnek látjuk megjegyezni, hogy a nyil-lövésben elég párszori gyakorlat, hogy valaki rövid időn jó lövővé váljék. Nagy erő sem kell a lövéshez, mert mindenki erejének megfelelő nyilat választ.

Mindezt azért láttuk tisztelt szerkesztő urak szíveségéből ily korán elbeszélni, hogy míg a jégen együtt van a sportszerető társaság, megbeszélhesstük tavaszi terveinket, sőt hogy tényleg a nyilazó társaság meg is alakulhasson.

A magyar társas élet oly zárkozott, a fővárosi pedig annyira aluszékony, hogy ilyen nyilazó társaságok alakulása határozottan messzekiható jó befolyással volna társadalmunkra.

Boér Ernő.

Buzogány körzések.

(Képekkal.)

A buzogány-gyakorlatok a fővárosi tornázásban már régen meghonosultak, míg vidéken alig is ismeri a tornász a buzogányt. Szükséges volna pedig, hogy mind a tornaegyletek, mind a felsőbb iskolák ifjúsága rendszeresen űzze a buzogányforgatást.

A szer, maga a buzogány igen olesón előállítható az itt közlött rajz után. Annyiban előnyösebb ugyan a buzogány vastagabb végét laposra vágni, mennyiben a földre így felállítható lesz. A buzogány hossza a használó karja hosszát közelítse meg, de hosszabb ne legyen. Súlyát illetőleg, jó ha mindig nehezebbeket forgatunk. A fa súlyát nevelhetjük a végébe öntött ólommal. — A németeknél a buzogány végén a kéz számára egy mélyedés van kivágva, de ez szükségtelen és elég ha a vége vastagabban végződik, hogy kezünkben ki ne csúszszék.

A buzogány körzések alatt szemben a forgatásokkal az oly gyakorlatokat értjük, melyeknél csak a buzogány egyik vége köröz, míg a kézfejnél a buzogány jobban-kevésbé helyben marad. A forgatásoknál ugyanis a buzogányt karunknak a vállból, (nagy kör) vagy a könyékből (kis kör) való forgatásával lendítjük, míg a körzésnél főleg csak a csuklóban mozdul a kéz.

A körzések, melyeket képeink ábrázolnak, a fej felett végeztetnek s különösen az 1-ső ábrán látható egy buzogánnyal végzett körzésnél a csukló egészen a fejhez tapad.

Ezen körzéseknek a kéz foghatja a buzogányt úgy is, mint a rajzon látható (singtartással), de jobb a rendes fogással végezni a gyakorlatot.

A második és harmadik ábrán a kettős kört látjuk s mint a nyilak jelölik a 2-ik ábrán kifelé forgatással iratik le a két kör, míg a harmadik ábrán mindkét buzogány balfelé köröz, tehát a bal kifelé, a jobb befelé kezdi a körzést.

Az ilyen körzésekhez jó a rajzokon látható terpesztett állásba állani, mennyiben a test így kevésbé inog.

Körzést irhatunk le nyújtott kézzel fej fölött vagy lenyújtott karral elől és oldalt. Hanem e gyakorlatok főleg csak a buzogány-forgatásokkal egybekötve adnak szép képet.

Az „Achilles-egylet“-ből.

(Hivatalos.)

Az „Achilles-Egylet 1886-iki őszi viadalai. (1886. okt. 24-én; nevezési zárnapp 1886. okt. 17.)

I. *Gyaloglás súlylyal megnehezítve.* Távolság 3 km. Minden versenyző 10 kgr. nehéz súlyt köteles magával vinni, melynek eldobása vagy a földre letévése disqualificatiót von maga után. (Havas F. 1885. okt. 3 án 17 p. 5 mp. alatt tette meg, kitünő eredmény. Nyílt verseny.

II. *Vasparipa (bicycle) verseny.* Táv. 1 km. Zárt verseny.

III. *Síkfutás.* Távolság 200 km. (25³/₄ mp. belül teendő meg). Nyílt verseny.

IV. *Akadály vasparipa (bicycle) verseny.* Távolság 500 m. 5 egy méter magas akadálylyal. (Vermes L. 1 p. 28¹/₄ mp. alatt tette meg 1885-ben). Nyílt verseny.

V. *Háromkerék (tricycle) verseny.* Távolság 1000 m. Nyílt verseny.

VI. *Nagy vasparipa-verseny.* Távolság 10 km. Nyílt verseny.

Minden versenynél a tiszteletdíjon kívül az első ezüst, a második bronz-érem nyer. (Lásd az 1885. augusztushó 23. propositiókat).

Az összes díjak csak akkor adatnak ki, ha legalább 4 versenyző indul, ellenkező esetben csak az első díjaztatik. A nevezések az „Achilles-egylet“ titkárságához Szabadkára intézendők. (Lásd az

A. E. 1885. okt. 3. prop.)

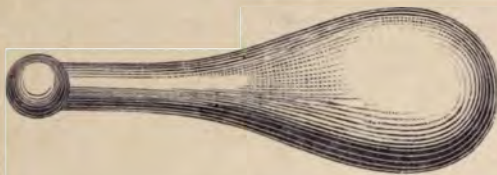
Mindezen versenyeknél az „Achilles-egylet“ általános és részletes versenyszabályai irányadók. Minden e versenyre vonatkozó adatok a „Herkules“-ben, mint az egyesület hivatalos lapjában (Budapest, Lipótcze 50. sz.) közöltenek.

Kelt, Szabadkán, 1886. jan. 16. az „Achilles-egylet“ választmányi üléséből.

Az A. E. választmányi üléséből:

Vermes Nándor viador,
elnök.

Achilles-Egylet választmányi gyűlése. Az „Achilles-Egylet“ 1886. február 15-én tartotta meg választmányi ülését. Több rendbeli egyll. ügyek elintézése után határozatba jött, hogy *Budapest*en az elnökség székhelyén fiók-egyesület alakíttatik. Ezen nemes czél elérésére a tagok felhivatnak ügybuzgóságukat mennél szé-

lesebb alapon kiterjeszteni és tagokat ajánlani. Az egyesületi tagoknak felhívás kíséretében aláírási-ívek küldetnek el. Az alakuló gyűlés Budapesten 1886. február hó 25-én délután 5 órakor később meghatározandó helyen tartatik meg. Ezen ülésen több rendbeli versenyügyek is tárgyalás alá bocsáttatnak. A február 28-án tartandó gyalogversenyekre nagyszabású előintézkedések történnek. A versenydíjak izlést árulnak el. A nevezési zárnapp több izbeni felszólalás daczára (febr. 21.) nem lett meghosszabbítva. A versenybizottság következőleg alakult meg. *Elnök*: Simonyi Gusztáv. *Versenybírók*: Vermes Nándor és Buksits Antal. *Pályabíró*: Vedrey Emil. *Időmérő*: Tamássy Gábor. A választmány az évi könyvbe vétetni határozta el *Kaszás István* velocipéd- és *Kertész Géza* gyalog-utazásait. — Továbbá egyleti consulatások állítottak fel *Köbányán* (ügytiszt Natter Vilmos), *Oravicán* (ügytiszt Fülöpp Béla), *Nagy-Becskereken* (ügytiszt Bielek Mihály, ki Stevens Tamás által ajánlva lett tagnak), *Varasdón* (ügytiszt Milodeinovits Simon), *Turbékon* (Somogy-megye, ügytiszt ifj. Vermes György), *Baján* (ügytiszt Lederer Pál), *Palánkán* (ügytiszt Nyitín János) és *Zomborban* (ügytiszt Lovászy Andor). — *Ráth Aladár*, *Pártényi József*, *Dankovszky János*, *Aigmund Rezső*, *Ledényi Elemér*, *Kövesdy Árpád*, *Csaszkzy Péter*, *Gellért Jenő*, *Natter Andor*, *Rossi Nándor*, ifj. *Rémy Róbert* bajnok, *Nagy Gynla* a M. V. C. titkára, ifj. *Vogler József*, *Vastagh Béla*, *Seress Imre* a Sz. T. E. bajnoka, *Balás Iván* tagokul vétettek fel.

Vermes Lajos,
vezértitkár.

Egy év a nemzeti torna-egylet életéből.

1885. október 17-én Jálies Dénes úr miniszteri titkár, mint miniszteri biztos jelenlétében Vetsey István elnöklete alatt rendkívüli vizsgálat tartatott a következő eredménnyel: főgymnasiumokra és főreáltanodákra (II f) 1, algymnasiumokra és alreáltanodákra (II a) 3 találtatott képesítettnek és láttatott el 855—858. sz. tornatanító oklevéllel.

Az eddigi XXXII. tanfolyam alatt oklevelet nyertek: népiskolákra (I) 395, algymnasiumokra és alreáltanodákra (II a) 190, főgymnasiumokra és főreáltanodákra (II f) 221, egyletekre (III) 41, leányiskolákra (tornatanítónők) 11, összesen tehát 858 oklevelet adott a „Nemzeti Tornaegylet.” Azonban ezen 858 között 53-an magasabb képesítést nyervén, új oklevéllel láttattak el; ezeket leszámítva tehát 794 tanító és 11 tanítónő, vagyis összesen 805-en nyertek oklevelet.

A XXXIII. tornatanítóképző tanfolyam 1885. évi október hó 7-én kezdetett meg. A jelentkezettek között van: 9 oklev. tornatanító, 3 végzett tanítójelölt, 4 polg. és rajzisk. jelölt, 1 tanárjelölt, 1 bölcsész, 10 III-ad-éves tanítójelölt; összesen 28.

A tornázók száma az 1885. év végén: 1. IV. kerületi főreáltanodából 18 órában 530; 2. mintagymn. (gyak.-isk.) 4 órában 100; 3. ref. gymnasiumból 9 órában 350; 4. evang. gymnasiumból 12 órában 395; 5. egyleti finövendékek 2 órában 85; 6. egyleti leánynövendékek 2 órában 100; 7. ósz-utcai elemi iskolából 4 órában 120; 8. Mária-utcai elemi iskolából 4 órában 100; 9. előtornász-órák 4 órában 80; 10. magánövendékek 6 órában 18; 11. színészeti tanoda növendékei 5 órában 44; 12. egyleti tagok 6 órában 390; 13. Tököly-intézet növendékei 20; 14. Ön-

kéntes tűzoltók 2 órában 24; 15. Tanítónők 2 órában 6; összesen 80 órában 2361 tornázó, a mi az előző évbéli 2284-el szemben 77 többletet eredményez.

Ehhez járul még az elméleti oktatásra hetenkint 3 óra, a vivásra 9 óra, úgy hogy egészben véve hetenkint 92 óra tartatott s egy-egy napra átlag 15 óra esett.

Az egylet könyvtára összesen 70 kötetet és füzetet tartalmaz.

Az egylet anyagi viszonyai a jelentéshez csatolt pénztári kimutatás szerint megnyugtatók.

Előirányozva volt 1885. évre: bevételkép 22,974 frt 25 kr., kiadásokra, és pedig háztartásra 15,013 frt, adósságtörlesztésre és kamatra 7075 frt 30 kr., kiadásra tehát összesen 22,088 frt 30 kr. A tényleges eredmény következő: a bevétel tett 24,494 frt 76 krt s így az előirányozottnál 1520 frt 51 krral több bevételeztetett; a háztartásra fordított kiadás 15,582 frt 29 kr. s így az előirányozottnál 569 frt 29 krral több; adósságtörlesztésre s kamatfizetésre kiadatott 6337 frt 32 kr. s így az előirányozottnál 737 frt 98 krral kevesebbet tesz ki; — tekintettel arra, hogy a bevételi többlet 1520 frt 51 kr., a kiadás pedig 168 frt 69 kr., következik, hogy az 1885. évre előirányozottnál 1689 frt 20 krral kedvezőbb eredmény éretett el; s ebből az látható, hogy anyagilag gyarapodtunk, mire azonban fölötté nagy szükségünk van, mivel a jelentéshez csatolt mérleg tanúsága szerint fennálló ferheink még e mellett is összesen 69,778 frt 86 knyi összegre rúgnak és egyéb kitézőtt nagy feladataink valóításai pedig szintén tetemes anyagi áldozatot fognak igényelni.

(Folytatása következik.)

KÜLÖNFÉLÉK.

A „Magyar velocipéd Club“ 1886. február 28-án vasárnap délután 6 órakor egyleti helyiségeiben házi viadalokat tart következő sorrendben:

- I. *Gyaloglás*. Távolság 3 km.
- II. *Kardvívás*.
- III. *Futás*. Távolság 3 km.
- IV. *Velocipéd- (bicycle) verseny*, Távolság 1 angol mértföld.
- V. *Bicycle-verseny*. Távolság 2 a. mf.
- VI. 800 m. bicycle-verseny.
- VII. 10 a. mf. bicycle-verseny.

A nemzeti tornaegylet f. évi febr. hó 13-án tartott évi rendes közgyűlésen megválasztattak tisztviselőül: Hegedüs Sándor elnök, dr. Vetsey István al-elnök, Bernáth Béla titkár-ügyész, König Géza pénztárnok, Radisits György szertárnok, dr. Torday Ferencz orvos. Igazgatóválasztmányi rendes és pottagokul: dr. Dirner Gusztáv, dr. Pözel István, Arany László, dr. Joób Lajos, Márkus József, Radnay Jenő, Létay Péter, dr. Puky József, Scholz Lajos, Simon Géza, Röck István, Bakos János, Untenecker Károly, Mátyus Arisztid, Héder Sándor, Sigray Pál, dr. Stettner László, dr. Hauser Adorján, Nérey Ödön, Fiedler Jenő, Buda Jenő, Stern Alfréd, Szuk Géza, Herczeg Zsigmond, Deutsch Benő, Baumgarten Soma, Deutschlaender Nándor, Szalagyi Aurél, Horn Emil, dr. Krick Árpád. Számvizsgálókul: Mandl Gyula, Rajner Kálmán, Walkó Lajos.

Kiadóhivatal:

Budapest, IV. Váci-utca 2.
Aigner Lajos könyvke-
reskedése.

Előfizetési díj:

Negyedévre 2 frt.
Félévre 4 frt.
Egész évre 8 frt.

Egyes szám 20 kr.

Hirdetések díja: két hasábos
petit sorért 25 kr.

HERKULES

TESTGYAKORLATI KÖZLÖNY

SZERKESZTIK

PORZSOLT JENŐ

PORZSOLT KÁLMÁN

KIADJA AIGNER LAJOS.

Szerkesztőség:

Budapest, IV. ker., Belváros,
Lipót-utca 50. szám.

Kéziratokat vissza nem
küldünk.

Bérmmentlen leveleket nem
fogadunk el.

Tartalom: A testgyakorlati oktatás rendszere. (Porzsolt Kálman. — A quart és tereztetés a törvívásnál. [Két kép-pel.] — Állami tornatanár-képzés. — Egy év a nemzeti torna-egylet életéből. (Vége.) — Hirdetés. — *Tárca:* Játék az athletika a régi görögöknél. (Dr. Felmér Lajos.) — Párizsi levél. (Lebaudy Róbert.)

A testgyakorlati oktatás rendszere.

Abban a korban, midőn az embernek a kenyér-keresete és a „hús-keresete“ is testi munkával járt, a mikor sajátkezüleg ítötte le a kopjával mindenki az ebédjét az erdőben; akkor mesterséges testedzésről, tornázásról és testgyakorlati oktatásról nem kellett gondoskodni.

De a mióta az életpályák legtöbbje négy fal közé zárja az emberiség nagy részét a nap legnagyobb részében; azóta mesterséges úton kell pótolni a természetes testedzés hiányát, illetőleg tervszerűen s bizonyos rendszer szerint kell erősíteni a testet, mintán a napi foglalkozás többé nem adja meg az önkénytelen testedzés lehetőségét.

A lehető legrövidebbre összevonva ebben áll a rendszeres testedzés, a tornázás, a testgyakorlati oktatás létjoga és szükségessége.

Az élet maga, rendes foglalkozásunk módja elsatnyít bennünket, a helyett, hogy izmossabbakká tenne; nem adja meg, mert meg sem kívánja azt a kellő mozgást, a mire a testi épség fönntartása céljából feltétlen szükségünk van: kell tehát szakitanunk a nap óráiból egy szakot, melyben helyrepótoljuk testünk épségére és erősítésére, a mit a nap többi részében foglalkozásunk s hivatásunk folytán veszítettünk.

Külön időt kell szabnunk a testedzésre, a rendszeres testgyakorlásra, mely a szobában ülő lateinerembereknél a testnek azt a természetes és egészséges fárasztását van hivatva pótolni, a mit a földművelőnek megad maga az életmódja.

Hiába a legnagyobb szellemi műveltség is, testi erőre s épségre szüksége van mindenkinek, a tanteremben ülő tanárnak, az ügyvédnek s tudósnak épen úgy, mint a kézművesnek és a napszámosnak; sőt amazoknak még inkább van szükségük, mint ezeknek, mert bárki mit mondjon is, a szellemi munka testi erőt is fogyaszt, s a szellem megerősítésének sokkal veszélyesebb következménye lehet a teste nézve, mint magának a testi megerősítésnek; világos tehát, hogy a szellem munkásainak legelső sorban van szükségük a testgyakorlatokra.

Attól a pillanattól kezdve, hogy a kis gyermek járni megtanult, a gondos szülők minden lehető elkövetnek, hogy a kised testi erejét növeljék s testi ügyességét kifejtsék. Midőn azonban a gyermek betöltötte hatodik életévét, a szülők nevelési gondját nagyrésben átveszi az iskola, kell tehát, hogy átvegyje a gyermek testi ereje kifejtésének s épsége megóvásának gondját is: ez a rendszeres testgyakorlati oktatás feladata.

S ha a gyermek és ifjú szellemének kiképzéséről az iskola gondoskodik a hatodik korévtől kezdve az elemi és középiskolákon keresztül, s majd az egyetemen is egészen a 22—24-ig korévig; kell hogy e bosszú korszakon keresztül mindig figyelemmel legyen az iskola az ifjak testi kiképzésére is; tehát a testgyakorlati oktatás a gyermek 6—8-ik életévtől az ifjúkor véghatáráig, az iskolázás bevégeztéig kell, hogy tartson az elemi iskolán, a középiskolán, sőt még az egyetemen is keresztül.

S ha a nemzetek legelső gondolkozó fői foglalkoznak a kérdéssel, hogy az ifjak szelleme mily módon, mily rendszer szerint, s mily eszközökkel műveltessék az iskola e három fokán, ne birna fontossággal az, hogy az ifjuk testi nevelése mily módon, mily rendszer szerint s mily eszközökkel gyakoroltatik?

Nincs a tantügynek egyetlen barátja, ki ezt a nagy fontosságot megtagadná a testgyakorlati oktatástól; — s csodálatos! — míg a szellemi nevelés módszerei és rendszerei fölött a legbehatóbb, a legszakoskerűbb s igen gyakran a leghevesebb viták folynak a tanestületekben, képviselőházban, enquettekben, sajtóban, röpiratokban és vaskos kötetekben; addig Magyarországon jóformán ki sem törődik azzal, hogy a testi nevelés vajjon megfelelő módon eszközöltetik-e az iskolákban; arról ki sem vitatkozik, ki sem ír, ki sem beszél, hogy a testi nevelésnek, mely módszere a helyes, melyet kell követnünk; — a testgyakorlati oktatás rendszerét senki sem vizsgálja, senki sem kritizálja!

Pedig ha őszinték akarunk lenni, rá férne erre úgy a vizsgálat mint a kritika.

De hát annak a csodálatos közönynek, a melyet a tanférfiak a testgyakorlati oktatás szerint tanúsítanak, egyszerűen az az oka, hogy e szakkérdéssel nem foglalkoztak s azok, a kiknek hivatásuk lett volna már régen, hogy föl hívják a tanférfiak figyelmét a testi nevelés kérdésére s egyszer valahára ennek megoldását napirendre tűzessék, a tornatanárok maguk úgy látszik nem bírtak azon képességgel, hogy a kezdeményezés nehézségeit leküzdjék, vagy talán fölöslegesnek tartották arra törekedni, hogy a

testgyakorlati oktatásnak is egy egységes rendszere alkottassék, mely a magasabb paedagogiai igényeknek is megfelelően.

Különben ne hibáztassunk senkit s csak konstatáljuk a tényt, hogy testgyakorlati oktatásunk rendszere ma is tökéletesen ugyanazon állapotban van, mint volt ez előtt tizennyolcz esztendővel a testgyakorlati oktatás kötelezővé tételének első évében.

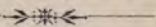
Hozattak ugyan az 1868-ik évi XXXVIII-ik (népoktatásról szóló) törvényezikk óta is törvények, melyek kiterjesztették a testgyakorlati oktatás kötelezettségét a népiskolákon kívül a kereskedelmi iskolákra, középiskolákra stb., de maga a testgyakorlati oktatás rendszere alapjában mit sem változott, mit sem fejlődött, maradt teljesen az első kétségkívül kezdetleges állapotban, a mint a németországi mintáról lemásoltatott.

Hogy tulajdonképen milyennek kell lenni a testgyakorlati oktatásnak, arra nagyon röviden meg lehet felelni.

A testgyakorlati oktatás rendszere legyen olyan, hogy az ifjakat ne csupán egyes gymnastikai gyakorlatok ügyes keresztülvitelére képesítse, hanem testök egyenletes kiképzése mellett kedélyök elevenségét és frissességét, lélekjelenlétüket és bátorságukat is növelje és élesítse; eszközeiben és hatásában is általános magas paedagogiai czélok érvényesüljenek; legyen mindenek felett szellemben magyaros, hogy az egész testgyakorlati tanmódszer megfelelően a specialis magyar geniusznak, megfelelően a magyar vérmérsékletnek; ezenfelül minden gyakorlatában megfeleljen a praktikus élet kívánalmainak, úgy hogy oly nyakatekert gymnastikai gyakorlatok sohase taníttassanak, a melyek csak veszélyesek, de a melyek által elsajátított mozdulatra az életben soha szükség nincs.

Ha már most azt vizsgáljuk, hogy hazánkban a testi nevelés az itt vázlatosan körülírt feltételeknek megfelel-e, s ha e kérdésre teljes őszinteséggel akarunk felelni, úgy ki kell mondanunk, hogy bizony még igen sok kívánni való van e téren, még pedig sok kívánni való úgy a paedagogia mint a magyarosság és a gyakorlati élet szempontjából.

A „HERKULES“ TÁRCZÁJA.

Játék és athletika a régi görögöknél.

A „Herkules“ számára írta dr. Felméri Lajos.

I.

Kétségtelen, hogy az ókori népek között a testi nevelésért legtöbbet a görögök tettek. A test mozgásában nyilvánuló rythmusra vagy zenei elemre kittäinó érzékek volt. Nálók a jól idomított test a szellemi műveltségnek volt a látható kifejezése. A játéktér s a testidomítás tere: a palaestra, továbbá az athletikai gyakorló tér (a gymnasium), a nemzeti nevelés nevezetes eszközlői voltak.

Akkor is mint ma megvolt a kisedekor és iskolakezdet közt az a hézag, melyet a gyermek játékkal és helytelenkedéssel töltött. Ezt következtethetni oly adomákból, minőt Plutarch Alcibiadesről jegyzett fel, hogy t. i. ez társaival az utczán játszott minden paedagog felügyelete nélkül.

Természetes, hogy e játékok mások voltak, mint

Testgyakorlati oktatásunk igen sok helyen nem felel meg a paedagogia általánosabb és magasabb követelményeinek; az ifjak gépiesen lelketlenül betanítatnak a gymnastikai gyakorlatokra s ezzel véget ér az egész testi nevelés, a minek csak az az oka, hogy tornatanáraink nagy része paedagogiai képzettséggel absolute nem bír, s így természetesen fogalommal sem bírhat a helyes nevelési módszer föltételeiről.

A mi testgyakorlati oktatásunk Németországból plántáltatott be, a német tornatanításnak igen hiányos másolata, s ezért a magyar geniusznak, a magyar temperamentumnak nem is felel meg, mert a kik meghonosították nálunk, nem gondoltak arra, hogy minden idegen születéstü intézményt a specialis viszonyokhoz kell alkalmazni és idomítani, ha azt akarjuk, hogy állandóan meggyökerezék s a nemzet véérébe menjen.

A nemzetiségi vonások mindenben érvényesülnek, nemcsak az irodalomban s a ruházatban, hanem a népek mulatságaiban, sportjában s testgyakorlataiban is; s a nemzetiségi traditiokat és tendenciákat ignorálni nem lehet.

A magyar nép testgyakorlatában is voltak századok óta specialis vonások, s egyes vidékeken ma is specialis magyar testgyakorlatok dívnak; ezeket a multból és a vidékekről össze kellett volna gyűjteni s érvényesíteni a testgyakorlati oktatás rendszerében. Ezenkívül ebbe az idegen nemzetek testgyakorlataiból csak azt kellett volna átvenni, a mi megegyezik a magyar typpussal.

Specialis nemzeti testgyakorlatuk volt a régi görögöknek s nemzeti vonások érvényesülnék most is az angolok, németek, svédek stb. testgyakorlataiban: mindezekből lehet és kell is átvenni valamit, de csak válogatva a czélszerűség s a magyarosság szempontjából.

Kifogást lehet tenni testgyakorlati oktatásunk ellen abból a szempontból is, hogy nem helyezi a fősúlyt a gyakorlati életre; oly gymnastikai gyakorlatokat kell ugyanis taníttatni, melyeket az életben használhat a tanuló, s ilyenek azon testgyakorlatok,

a nyílt tornaintézetben, az u. n. palaestrán tartott testgyakorlatok. A gyermekjátékokat a scholiasták meg a modern philologok meglehetősen ügyetlenül írták le; de szerencsére a gyermekek ösztönei oly egyformák, hogy a görög gyermekek játékaiban igen gyakran saját gyermekeink játékaira ismerünk.

Míg a görög fiú a háznál volt, az az iskolába még nem járt, igen jó időtöltése és gyakorlója volt a sántikálás és kódobálás; továbbá oly természetes háborusdi gyakorlatok, mint a hólabda, vagy kötélhuzás, vagy bizonyos mekhanikai ügyesség, mint márványnyal lövés. A mennyiben az égalj vagy mekhanikai találmányok gyermekeink játékaikat nem alterálták, a fentebbi játékfajokat mind képviselve látjuk a mai játékokban. Megvolt a vesszőparipa, az egy lábbon állás vagy ugrás, a szembekötödsdi, bujósdi, szóval alig van oly egyszerű gyermekjáték ma, melyet akkor ne használtak volna.

Nevezetes még a lábujjhegyen állás; aztán a rómázás vagy ezövekverés; továbbá a vízszinen szövécs; a lyukbavetödsdi; a kövekkel való begyezés, a esiga és a labdajáték, ez utöbbi a homéri hösök közt is járta. Minthogy azt a régi Mexikóiak és Peruiak szintén játszták, valószínűen közös az összes művelt

melyek lehető kevés vagy kevésbé complicált tornaszerezettel gyakorolhatók, minők különösen a régi görög és a modern angol testgyakorlatok.

Ha pedig a bajok gyökeres orvoslásáról gondolkozunk, a legelső gondolat kétségkívül az lesz, mely feltámad bennünk, hogy a tornatanárok szélesebb körű s helyesebb kiképzetéséről kellene gondoskodni, a mi azonban nem remélhető másképp mint csakis a tornatanárképzés államosításával.

Porzsolt Kálmán.

A quart és tereztetés a törvívásnál.

(Két képpel.)

A vitörvívás két fő parádját mutatjuk be mai két ábránkkal, elakarva osztatni az itt zavaros felfo-

törzsekkel. A bonyolult labdajátékokról nincsenek részleteink; de valószínű, hogy a zene- és tánczkisérlet a *felnőtteknél*, és a történelmi korban igen fontos volt. Pollux, a ki ily játékokban a fő tekintély, tisztán leírja a *kirugó és kézlabda játékokat*.

Két játék, mely nemcsak gyermekekre szól és nagyon el volt terjedve az *astragali* vagy *koczkadobás* majdnem négyszögre vágott állatesontokkal, melylyel szerencsét jósoltak. Hihető, hogy e játék a korongdobás bevezetése, mely nagyon közönséges volt. Másik a mai olasz *morra*, midőn hirtelen ki kell találni, hogy hány ujjat lökött fel a játszó és ellenfele. Ez a déli népek kedvelt játéka.

A *falábon járás*, *békaugrás* és sok más hasonló játék, melyeket a tudósok rosszul értettek, s még rosszabbul magyaráztak, mutatják a görög fiúk életének a maiakéhoz való hasonlóságát.

A lányok kiváltképen a labdajátékot kedvelték. Hihetően a fiúk játékaiban olyformán vettek részt, mint a miéink, t. i. addig míg a ház körül folyt a játék. Bábuik nagy számmal voltak, s az *agyagból* való bábu-készítés speciális üzlet volt Athénben.

gásokat. Ugyanis sokan a kézállásából magyarázva ki a parádokat, az általunk az első ábrán bemutatott védésben épen nem akarnak quartot látni. — A dolog azonban úgy áll, hogy a mint gárdban a török a belső lappal érintik egymást, ezen állás quartállás, míg ha a kezünk feje felé eső lappal érintkeznek a pengék, ez terzállás.

Ezen két állás közül ugyan a kiállásnál csak az első használtatik, de a vívás közben a terzállás ép oly fontos, mint a quart. A szerint már most, a mint a támadó szúrást a quart, vagy terzállásból nyomjuk felfelé, nevezzük a parádot quart- vagy terzparádnak.

A quart-parádnál az ellenfél pengéjét jobbról balra, tehát befelé nyomjuk el, míg a terznél pengénk hátsó lapjával jobbra, kifelé feszítjük a szűrő aczelt.

II.

Az iskolás fiúk egy része, pl. a spártaiak az Elea- és Arcádiabeliek a vadászatot kedvelték kiválóan; de a fiúk többsége kivált népesebb városokban a szabadlevegőjű tornaintézetben, vagy az u. n. palaestrán gyakorolta magát. Ez intézeteket magánosok nyitották és tartották fenn, de állami felügyelet alatt állottak, minélfogva bennök a tanítás bizonyos rendőri szabályok szerint történt.

E tornaiskola főtanítója sokkal több, mint a mi tornamesterünk, mert a fiúknak a külső illemben való előhaladására is ő ügyelt fel. A járásban, a testtartásban, az illedelmes magaviseletben, szóval az *éthoszban* ő az első oktató.

A palaestra belsejét edényeken gyakran látjuk kiáltó színekkel ábrázolva. Védistene a szakállas Hermes. Egy középkorú férfi rövid köpenyben (*chlamys*), kezében vesszővel örködik és igazgatja a fiúk testgyakorlatait. Az idősebb fiúk boxoltak is és a birkózással egybekötött ökölvíadalban, u. n. *pancratiumban* is gyakorlódtak, ha t. i. nyilvános versenyre készültek; de rendszerint uri ember fia sohasem adta rá fejét erre a speciális testidomításra és a vele járó

Ábráinkon a pontozott körívek azt az utat jelölik, melyet a helyes parádnál a tör hegynél le kell írnia. Bár itt meg kell jegyeznünk, hogy a jó vivő törje kisebb körben mozog, mint melyet ábránk feltüntet.

A bal kar tartását igen jól tüntetik fel ábráink. A parádnál ugyanis a bal kar hajlítva felemelve tartatik és csak a kilépésnél hajlik le gyorsan a zombhoz, hogy a visszalépésnél újra felemelkedjék. — A bal karnak e mozgása nemcsak esztetikus, de praktikus dolog is, mennyiben a visszalépés és kilépés gyorsaságát növeli.

Állami tornatanár-képzés.

Trefort Ágoston vallás- és közoktatásügyi miniszter tudvalevőleg a közegészségügy emelése érdekében bevitte az iskolákba az egészségtan tanítását s 1885. év végén egészségügyi tanárok számára tanfolyamot is nyitott. E reform, az egészségügy általános oktatása a felsőbb és alsóbb tanintézetekben egy új aerát van kétségtelenül hivatva megnyitni nemcsak oktatásügyi rendszertünkben, hanem a közegészségügyi állapotokban is. Csak hogy ez elvi jelentőségű reform igazán csak úgy érhet el nagy eredményeket, ha az elméleti oktatás karöltve jár a gyakorlattal, ha az egészségügyen theoreticus előadása karöltve jár a testgyakorlati oktatásával.

Bármiféle tantárgy vagy tudományág nagy sikereket mutathat fel tisztán theoreticus oktatás útján is, de kétségkívül valamennyi között a legkevesebbet mutathat fel gyakorlat nélkül az egészségügy.

És ezért, midőn a közoktatási miniszter figyelme a közegészségügyre irányult, a legalkalomszerűbb, hogy hatalmas reformáló és szervező kezét tegye rá a közvetlen szomszédságban levő testgyakorlati oktatásra is.

Kétségtelen, hogy e tekintetben is nagy haladás észlelhető, de ha a művelt külföldet és különösen Németországot vesszük mérettől, akkor lehetetlen be nem ismernünk, hogy nálunk még sok tenni való van e tekintetben, sőt határozottan állíthatjuk, hogy a

erőfeszítésekre. *) A spártaiak szigorúan megvetették az ilyen sportokat, egyfelől mert eltorzíták a testet, másfelől mint olyanokat, melyek szerintők csak akaratosságot és veszekedést eredményeznek. A könnyebb gyakorlatok célja az volt, hogy a testet edzék és keeses mozgásokat eszközöljenek. Bevezetés-képen a bőrt jól megkenték olajjal, melyet tanulás után egy speciális eszközzel (stleggis) levakartak. A mint ezt láthatni ma a Vatikánban egy gyönyörű szobrán. a Lysippusnak tulajdonított Apoxiomenos szobrán. Néha napján fürdőt is vettek; de az aligha történt közönséges fürdők, mert a görög városok víz dolgában valószínűen szűkölködtek, s a nemzet nem sokat adott a mosásra.

A rendes palaestrai gyakorlatok alapszabályai-ból kevés részlet maradt ránk; de bátran föltehetni, hogy azok szelidítve megegyeztek a formális athleták gyakorlatai szabályaival. A jó gyakorlás egyik feltétele volt Pausanias szerint a *száraz sajt diéta*, a mi nem meglepő, ha meggondoljuk, hogy ők is — mint legtöbb déli nemzet — nem nagy hásevők voltak. De midőn egy ismeretes athléta (Dromeus) fölfedezte,

*) A görögök a professionatus athletákat nem sokra becsülték.

szellemi oktatás aránytalanul sokkal magasabb fokon áll, sokkal rendszeresebben vezetetik, mint a testképzés; pedig az ifjúság harmonicus neveléséhez mindkettő egyformán szükséges, mert hiszen „mens sana in corpore sano”. S a baj okát nem a kormány ignoranciájában kell keresnünk, hanem sokkal inkább az általános viszonyokban, az alsóbb tanügyi közegek szakértelme hiányában és talán a közönség, illetve a sztilók közönyében is. Ha a kormány kezelése alatt álló tanintézeteket szemléljük, ott látjuk a legképzettebb tornatanítókat működni, látjuk, hogy megvannak a szükséges tornaszerek és megvan minden feltétel, hogy a gyermekek testileg is alaposan neveltesenek. De általában véve tanintézeteink igen nagy részében a testnevelés teljesen elhanyagoltatik, az erre szükséges eszközök jobbára hiányzanak, vagy szakavatlan vezetők mellett a testi nevelés ferde irányban halad.

Midőn meghozatott már az általánosan kötelező törvény a testi nevelésre nézve, midőn megadták az utasítások, hogy mily módon, mily rendszer szerint intéztesék a tornázás, akkor valóban nem lehet másutt keresni a baj közvetlen okát, mint abban, hogy az országban nincsen kellő számú, jól képzett tornatanító! És itt rájöttünk arra az intézkedésre, mely még Trefort Ágoston hatalmas reformáló és szervező kezére vár. Itt rájöttünk a tornatanár-képzés intézményének teljes államosítására: egy magyar királyi állami tornatanár-képző-intézet felállítására.

Ismeretesek a tanügy mindben barátja előtt kétségkívül azon viszonyok, melyek között a testi nevelés hazánkban lassan fejlődik. Az iskolák évi értesítései világos képet nyújtanak arról, hogy a tornázás mily arányban van elterjedve az országban, hogy az egyes tanintézetekben mily tanerők állanak rendelkezésre és mily tanszerek használatnak. Ezen hivatalos jelentések olvasása után lehetetlen tagadni, hogy mindez ideig az országnak mintegy fele részében nincsenek végrehajtva, vagy nincsenek kellő módon végrehajtva azon törvények és miniszteri rendeletek, melyek a tornázást illetőleg kiadattak. Iskoláink fele részében nincsenek meg azon tornahelyek és tornaszerek, melyek a rendszeres testgyakorlati oktatáshoz

hogy a hűség legjobban úgy látszik, hogy akként követették e fölfedezést, hogy a jóból mentől több, annál jobb. S így az athletáktól megkivánták, hogy nagymértékben éljenek hűséggel, mi miatt gyakorlati időn kívül renyhék és álmatagok voltak. Az athleták étrendje bizonyosan nem zavarta a közönséges fiúkat; de a felhozott példák mutatják, hogy minő fogalmak uralkodtak e tekintetben a görögöknél.

Meglepő ránk nézve, hogy a görögök a futásban, ugrásban, birkózásban és diskus dobásban oly meglepő eredményeket tudtak felmutatni a legegyszerűbb gyakorlatok mellett is. Hiszen nem az erő összemérés, tehát a birkózás, hanem a zenei vagy mondjuk a tánczelem volt a görögök testi nevelésében főfontosságú. Ennél fogva mesésen tűnik fel, ha az említett egy Chionis nevű spártai athletáról (k. b. 660 Kr. e.), hogy ötvenkét lábat ugrott, s később a crotoni Phayllus ötvenöt lábat. A súly használatából is arra a következtetésre jutunk, hogy ezek álló ugrások voltak. Szerencsére e merész állítások a későbbkori grammatikusoktól származnak.

A nyilvános játékok alkalmával sem magasra, sem futvaugrásról nem tudunk. Ugy látszik, mindkettőt a palaestrai gyakorolták. A futásversenyterők

szükségesek, de a mi a legfőbb baj, nem állanak rendelkezésre a legtöbb iskolákban oly tanfériak, kik képesítve lennének a tornatanításra.

Évekkel ezelőtt, midőn még a tornázás hazánkban gyermekkorát élte és küzdenie kellett még a szülők elfogultságával is, akkor kitűnő szolgálatot tettek azon magánegyesületek, melyek gyakorlati tornatanárokat szolgáltatottak az iskoláknak. De arra, hogy nemcsak gyakorlatilag, hanem *paedagógiailag jól kiképzett, művelt tanítókat nyerjünk a testgyakorlatok oktatására*, arra nem lehet elégséges, hogy tanfolyamot nyitunk oly testületekben, melyek nem szolgálnak paedagógiai célokat, hanem a szórakoztató testedzés szolgálatában állanak.

Azon *tornatanár-tanfolyamok* tehát, a melyek eddigelé nyitattak *tornaegyletekben*, kitűnően megfeleltek feladatuknak az egész intézmény kezdetleges korában, mint *provisorius intézkedések*, de *állandóan kétségkívül fenn nem tarthatók*, mert az igényeknek minden irányban megfelelni nem képesek.

Végre is a közoktatásnak legfőbb célja az, hogy államosíttassék! A mi által csak azt akarjuk mondani, hogy a közoktatás egész rendszerébe egyöntetűség hozassék be, hogy valamennyi tanintézetünk működése egy bizonyos cél, egy bizonyos irány felé tereltesse, a mi bizonyos mérvű centralisatio nélkül el nem érhető.

Ez általános axioma érvénynyel bír a közoktatás minden ágára nézve és természetesen dolog, hogy a tornatanárok egyöntetű kiképzése sem képzelhető el akként, hogy két vagy három különböző és egymással mi összefüggésben sem álló testületnél nyitattik külön tanfolyam és küldetik ki külön vizsgálati bizottság ide is oda is.

Nem szándékozunk itt ítéletet, sőt még csak bírálatot sem mondani a felett, hogy mily sikerrel folyik a tornatanár-tanfolyam akár a nemzeti tornaegyesületben, akár a budapesti tornaegyesületben, akár pedig a budai állami tanító képezdeben, de annyi kétségtelen és tagadhatatlan, hogy a tornatanárképzés ideálját és végső kifejlését nem képezhetik az oly ideiglenes tanfolyamok, a melyek egymással

rendszerint 200 rövid ölnyi a férfiak, és valamivel rövidebb a fiúk számára. Leghosszabb pályaterök Olympiában volt: 24 stadion (két és kétharmad angol mértföld),²⁾ melyet a német professorok még inkább megbámulnak, mint az 25 lábra ugrást, jóllehet hozzá hasonló esetek vannak a mai angol sportvilágban.

A gyakorlatok kivitele szintén érdekes. A német írók, kik e tárgyról írnak, megegyeznek abban, hogy az olympiai versenyek puha fővényen történtek, s nem kemény talajon, a mi épen nem kedvezett a futónak. A mi még rosszabb, kiinduláskor (mint edényeken láthatni), szétterpeszték karjaikat és hangos kiabálással biztatták magokat. A futásnak ez a módja nagyon jónak látszhatik egy dolgozó szobában, de nevetségesnek találja az, a ki valaha gyakorlatilag próbálta. Valószínű, hogy a görögök nem is voltak oly egyformán gyermekesek e részben, mint kommentároik mondják; mert Athénben az Acropolison maradt meg egy kis váza, melyen a futó alak a könyökét szorosán visszatartja. A görög boxolás is komóly

²⁾ A legújabb korban is tartottak Athénben a kiásott Herodes-féle stadionban futásversenyek, mint ezt Mahaffy elbeszéli a *Macmillan Magazine* 1876. folyamában.

semmi összeköttetésben sem állanak és a melyeknek vezetésébe az állam csak az által folyik be, hogy pénzsegélyt ad s a vizsgálaton jelen van egy képviselője.

Az ily rendszer mellett az államnak vajmi kevés garantiája van az iránt, hogy a tornatanárképzés szigorú szabatossgal oly irányban történik és oly eredményeket fog elérni, a mint az az állam érdekeivel megegyezik és a mint azt maga a kormány szándékozta.

Az ily rendszer mellett sokkal kevesebb a kormánynak, illetve az államnak az ellenőrzési hatásköre és szellemi befolyása magára a tornatanárképzésre, annak irányára és módszerére, mintsem azt az állam megkövetelhetné.

Önkénytelen is feltolul tehát az az eszme, hogy a szétszórt és az államnak csak nagyon illusorius felügyelete alatt álló tanfolyamok egyesíttessenek egy állami tornatanárképző-intézetben, a mi a kormánynak direct kezelése alatt állván, biztosítva volna ennek befolyása, s biztosítva volna az is, hogy az állam, illetve a közoktatásügy érdekének megfelelőleg a tornatanárképzés egyöntetű módon, ugyanazon tanmódszer szerint paedagógiailag képzett tanfériak vezetése alatt, intéztetik.

Az eltagadhatatlan bajoknak csakis ily gyökeres orvoslása lehet üdvös, s a provisorius tanfolyamoknak állandó intézetté leendő átalakítása annál sürgetőbb dolog, mert a *paedagógiailag képzett tornatanárokbau évről évre mindig nagyobb a szükséglet*; mert ma már a nemzetnek is vérebe ment a testgyakorlatok iránti szükségérzet s a torna-tanfolyamok nem képesek annyi és oly módon képzett torna-tanítókat producálni, a milyeneket a tanintézetek évenként megkövetelnek.

Hogy mily nagy különbség van a félig magánúton és az államilag teljesen kiképzett torna-tanítók között, arra kitűnő például szolgálhat reánk nézve Nemetország, a melynek oktatásügyi rendszere kétségkívül az egész művelt világban a legnagyobb figyelmet érdemli meg.

Nemetországban az 1848-ik év, február 16-án adatott ki a miniszteri rendelet az első torna-tanár

gyanú alá esik, annál a ténynél fogva, hogy a kezét megsúlyosították nehéz keztyűkkel, s a boxolókat úgy írják le, mint a kiknek nem az orruk, hanem a fülök vérzett. Ebből azt gyaníthatni, hogy karjukat körüllobálták, s nem egyenesen a vállukból kiindulva ütöttek. Ezt bizonyítja boxolás alkalmával a fülvédők használata is (amphotides), a mi egy modern boxolónak álmában sem jutna eszébe.

Mind e vonásokat összeszedve bátran kimondhatni, hogy a görög athletikát nem kell teljességgel úgy megbámulni, mint a hogy a hozzá nem értő németek teszik. De másfelől a jól idomított és szép görög fiúknak festői szépség és lelkes leírása, párosítva azokkal az eszményi alakokkal, melyek a görög szobrászattól ránk maradtak, kétségtelenné teszik, hogy ők tökéletesen tudták, hogy mi *egy szép férfias alak, s hogy azt minő idomítással lehet producálni*. Azonban ne nagyítsuk a dolgot. Nagyon kevés fiú hasonlított a szobrászat ideális típusaihoz; s ha ezt megengedjük, következtethetünk, hogy fiúgyermekünk válogatott része nem áll alább a valóban élt legjobb görög típusoknál.

Ha a görögök tornagyakorlatai a nemzeti nevelés nevezetes tényezői voltak, ugyan azt elmondhatni

képző intézet felállítására, és ha összehasonlítjuk a hivatalos jelentéseket az ezen év előtti és az ezen év utáni testgyakorlati oktatásról, ha végiglapozzuk a német közoktatásügyi miniszteri jelentések erre vonatkozó passusait, úgy világos lesz, hogy Németországon is mily óriási előrehaladást tett a tornatanár-képző intézet felállításával a tornázás ügye, a mi pedig Németországon nemcsak hogy össze volt forrva a nemzeti jelleggel, a nép temperamentumával, hanem éppen ebből fejlődött ki.

Csak *Frigyes Vilmos* német császárnak az 1842-ik évi június 6-án Sans-souci-ban kelt rendeletére kell hivatkoznunk, ha bebizonyítani akarjuk, hogy Németországon a tornázás már kezdetben is mily lényeges részét képezte az alsóbb és felsőbb oktatásnak; hogy pedig a *nőnemű ifjúság testgyakorlati oktatását is államügynek tekintették* Németországon, csak az 1840-ik év május 19-én keltezett porosz belügyminiszteri rendeletre kell hivatkoznunk.

Németország a testi nevelést illetőleg méltán lehet példányképzőnk, midőn látjuk, hogy ott évtizedek óta fennállanak és virágoznak azon intézetek, a melyek nálunk még nyilvános discussió tárgyát sem képezték; midőn látjuk, hogy nem csupán a tornatanítók számára állítottak fel ezelőtt 37 évvel oly intézetet, a melylyel mi ma sem rendelkezünk, hanem már az 1857-ik év január 23-án kiadott a miniszteri rendelet: a *torna-tanítónők tanfolyamára* és vizsgálatára nézve, és azóta nincsen leánynevelő intézet Németországban, a melyben a tornázás ne lenne kötelező tantárgy, s a melyben a tornázás oktatására nem állana rendelkezésre egy nő: a mi nálunk még az a paedagógiai elv sem tudott diadalra jutni, hogy a leánygyermekeket főként és kiválóképpen nők által oktattassuk.

Ha Németországgal szemben levő hátramaradottságunkat még kirivóbb példával akarjuk feltüntetni, hivatkozhatunk arra is, hogy a *német tanító-képezdekben* nemcsak hogy évtizedek óta kötelező a tornatanítás, hanem *kötelező az úszás tanítása* is, hogy a tanító-képezdeből kikertült ifjak ne csak egyedül képzett tornatanítók legyenek, hanem képzett uszómesterek is,

szintoly vagy talán még nagyobb joggal, a mai angol ifjúság játékaikról és athletikai gyakorlatairól, mert a cricket a labdatereken sajátítja el az angol ifjú azt a jellembeli függetlenséget és önmegtagadást, mely az angol alkotmányosság gerinczesontja és a nemzeti szabadság támasza.

Párizsi levél.*

(A »Herkules« külön levelezőjétől.)

Párizs, 1886. febr. 20.

A szép napok visszajönni lásszanak: két nap óta nem esett. A leghidegebb telek egyike után a velocipedisták újra kezdenek kijárni. Legutóbbi vasárnap tartattak meg Párizsban az első versenyek, de mert az ezt rendező velocipedistákból össze állt társa-

* Franciaország egyik leghiresebb velocipedezőjét, az olvasóink előtt lapunkból is már ismert *Lebandy Robert* nyerték meg Igali barátunk ismeretsége útján párizsi levelezőnknek. Az örvendetes tény felemelésénél szükségstelen a vele járó előnyöket is felsorolni. Franciaország velocipéd sportja még életteljesebb az angolnál s e mozgalmas élet ily szakavatott és szellemes munkásának sorait olvasóink s különösen a magyar velocipedezők, tudjuk, hogy a legnagyobb örömmel üdvözlük.

Szerk.

és *Falk* porosz közoktatásügyi miniszternek az 1873. év június 24-én, 239. sz. a. kiadott rendelete részletesen leírja, hogy minden tanítóképezde minő módon rendezze be uszodáját a tanítójelöltek számára.

Hogy a *tanítónő-képezdek növendékei* is már mint képzett *tornatanítónők* kerüljenek ki az intézetből, arra nézve is évtizedekkel ezelőtt intézkedett Németország, és legújabban az 1883-ik év július 31-én adta ki a porosz belügyminiszter rendeletét arra nézve, hogy a *tanítónő-képezdek növendékei kötelesek a tornatanítást is elsajátítani* és Németország szigorú lelkiismeretességgel gondoskodott arról, hogy az állami tornatanár-képezdek növendékei a lehető legteljesebb és általánosabb képzettséget nyerjék.

Az említett 1848-ik évi rendelet is hangsúlyozza, hogy az ifjúság testi nevelésének olyannak kell lenni, hogy nem csupán a testre, hanem a szellemre is frissítőleg hasson és e czélból a *torna-tanítónak nem csupán technikai ügyességgel kell bírnia, hanem általános mayasb paedagógiai képzettséggel*; és az 1860-ik év szeptember 10-én a porosz közoktatásügyi miniszter rendeletileg hangsúlyozza, hogy az *ifjak nem csupán a tornázásban, hanem más testgyakorlati nemekben is, így különösen az úszásban és korcsolyázásban s a különböző testedző játékokban oktattathassanak* a tornaianítók által és a *tornatanítók ez irányban is képesítést nyerjenek*, a miről a mi magyarországi provisorius tanfolyamainkon eddig soha szó sem volt.

A porosz királyi kormány az 1861-ik év február 22-én kiadott rendeletében megszabja, hogy az *elemi iskolákban a növendékek nem csupán a tornázásban, hanem más testgyakorlati nemekben, így a nyilazásban és az úszásban is gyakoroltassanak s a néptanítók ezekre is és ne csupán a tornázásra bírijanak képesítéssel*.

Bethmann-Hollweg porosz közoktatásügyi miniszter az 1861-ik év december 4-én kiadott rendeletében megszabja azt is, hogy a *vívásnak* mily nemei vehetők és veendőek fel az *iskolai torna-tanításba*.

Gossler porosz közoktatásügyi miniszter az 1882-ik év október 27-én kiadott rendeletében ismételen hangsúlyozza, mit összes elődei a közoktatásügyi miniszteri székben hangsúlyoztak, hogy az *úszás és korcsolyázás*

ság tagjai mind rossz tartásnak, sokkal többet ártottak sportunknak, mint használtak.

Jelenleg Párizsban a de Civry-Lahens-féle match képezi a közbeszéd tárgyát. A múlt év december havában az üggetű lónak tulajdonosai kicsinyelvén de Civry-t, ez utóbbi őket kihivta, melyre Lahens és egy angol Coombe válaszoltak. Hosszabb tárgyalások után következőkben állapotok meg. A match április 11-én Párizsban fog megtartatni de Civry és Lahensnek Gika nevezetű trabb lova között; előbbi egy Rudge-féle 1 m. 41 cent. (54-es) bicycle-t használ. A fogadás kétezer franc. A verseny 6 kilométernyi távolságra tartatik meg és a bicycle 150 méter előnyt kap. Ki fog nyerni? Nem csodálkoznánk semmit egy „dead-heat“-on a két versenyző között, mert a bicycle és a lónak chance-jai egészen egyenlők.

Pár nap előtt a „L'Entraîneur“ párizsi ujság kijelenté, hogy kötelezi magát a legrosszabb lóval galopban futtatni egy bicycle ellen 60 kilométer távolságra. De Civry és Duncan két legerősebb versenyzőnk az ajánlatot elfogadták. Szükségstelen mondani, hogy a ló bizonyosan le fog veretni.

Rouenben pár nap múlva nemzetközi sport kiállítás fog tartatni. A velocipedek részére tágas terület

a királyi tornatanár-képző intézetben a tornatanár jelöltekkel rendszeresen gyakoroltassék!

Az 1880-ik év szept. 20-án ujjalag revidiált német tornatanár-vizsgálati szabályzat részletesen leírja, hogy a tornatanár-jelöltektől a legkülönbözőbb testgyakorlati nemekben (tornázás, úszás stb.) és a paedagógiai és anatómiai tantárgyakban mily széleskörű és általános ismereteket követelnek; s elhagyva a miniszteri rendeletek egész hosszú sorát, csak Gossler porosz közoktatástügyi miniszternek egyik legutóbbi beszédére hivatkozunk, melyet az 1884 ik év február 5-én mondott el a képviselőházban, és a mely beszédében a leányok tornászati oktatásáról beszélt s különösen hangsúlyozta, mily üdvös a nőnemű ifjúság egészségére is, ha rendszeresen gyakoroltatnak a tornázás mellett a korcsolyázásban és az úszásban, a mely utóbbiról azt mondta a miniszter, hogy az ő szemei előtt „a test harmonicus kiképzésére az eszmények eszménye az úszás, és nincsen testgyakorlat a földtekén, a mi a jól tanított úszással fölrne.”

A külföld törvényhozási és kormányi intézkedéseire való ezen hivatkozásokból kiténik tehát, hogy ott a magasabb testgyakorlati oktatás az állam egyenes vezetése alatt áll, a tornatanárok képzése a kormány felügyelete alatt és olyan irányban történik, hogy az illető tornatanár-jelöltek nem csupán gyakorlati képességet nyernek a testgyakorlatok egyik nemében, hanem általános paedagógiai képzettséget és gyakorlati ügyességet nyernek a testedzés minden nemében.

Az ily rendszernek előnye különösen kiténik akkor, ha meggondoljuk, hogy a vidéken a tornatanárok nem csupán az iskolákban, hanem künn az életben is a józan testedzést terjesztik és hogy azok, a kik a tornatanár-képző-intézetben általános gyakorlottságot nyertek, ezen az iskolán túl is terjedő feladataiknak sokkal könnyebben és nagyobb mértékben felelhetnek meg.

Egy év a nemzeti torna-egylet életéből.

Bevételi többletet képeznek a beiratási díjak tételénél 210 frt, a tagdíjak tételénél 851 frt, növen-

tartatott fenn; hová számos bicycle és tricycle gyárosok küldték már el gépeiket.

Engedje meg végül, hogy néhány szót szóljak a „L'Union Velocipédique de France“-ról (vagy L'U. V. F.)

A L'U. V. F. mely körülbelül nyolcz év előtt alapított, egy oly intézmény, melynek védelme alatt a franciaországi Club-ok szervezkednek. A L'U. V. F. célja előmozdítani a velocipédezt Franciaországban és külföldön. Ez is mint a „Cyclists Touring Club“ főügynököket (chefsconsuls) nevez ki a département-okba és ügynököket (consuls) a nagyobb városokba, azon megbízatással, hogy a Franciaországban utazó velocipédistáknak (velocemen) felvilágosításokkal szolgáljanak.

A L'U. V. F. verseny és record szabályokkal bír. Jelenleg Franciaország tiz legtekintélyesebb club-ját és Franciaország és külföldnek számos magán velocipédistáit (velocemen indépendant) számítja tagjai közé. Összesen körülbelül 1900 taggal bír.

A L'U. V. F. legutóbbi összejevetelén két velocipéd munkának kiadatását határozza el: 1. „Le guide du Velocemen en France.“ Jacquot-tól a L'U. V. F. főügynökétől, mely munka az összes franciaországi

dékórák utáni díjak tételénél 218 frt 50 kr., vívóórák után 60 frt, ruhaszekrények utáni díjakban 43 frt 50 kr., házbér s házbérkrajczár tételénél mutatózó 32 fr 50 kr. s a vegyések tételénél mutatózó 226 frt 51 krnyi összeg.

Kiadási többletet képeznek: 1. Előtornászok fizetésénél 19 frt 40 kr.; 2. Pénztárbeszedő szolgál szálalékánál 11 frt 74 kr.; 3. Légszesznél 30 frt 20 kr.; 4. Tüzelő anyagnál 37 frt 17 kr.; 5. Uj tornaszerek s butorok beszerzése s javításánál 82 frt 85 kr.; 6. Nyomtatványok s irodai szereknél 5 frt 19 kr.; 7. Épület jókarban tartásánál 192 frt 98 kr.; 8. Végre a szakszemélyzet s szolgálknak rendkívüli jutalom fejében kiadott 453 frt. Mindezen túlkiadások a szükségletnek megfelelő kiadásokat képeznek s ezen körülmény által már különben is igazoltatnak.

Nevezetesen az előtornászi díjaknál mutatózó túlkiadás az egylet tagjainak szép számban történt szaporodása s ezzel kapcsolatosan a csapatok szaporítása folytán vált szükségessé.

A légszeszné mutatózó túlkiadás a tornaórák szaporodása folytán keletkezett.

Uj tornaszerek beszerzése s javítására vonatkozó túlkiadás a szükségletnek megfelelő befektetést képez.

A nyomtatványoknál mutatózó nagyobb kiadás onnan ered, mivel az országos tornaünnepély megtartása s az országos tornaszövetség létesítése körüli felhívások közzététele, nemkülömben az egylet történetének és az alapszabályoknak kinyomatása tetemes összeget igényelt.

Épületek jó karban tartására fordított túlkiadás szintén hasznos beruházást képez.

Kiemeljük még azt is, hogy a tornatanítói nyugdíjalap a jelentéshez csatolt kimutatás szerint 2487 frt 47 krnyi összeget tesz ki. Az előttünk fekvő adatok tehát igazolják azt, hogy a túlkiadások czimén szereplő összegek legnagyobb részben hasznos s az egylet fejlődése s virágzásának előmozdítását célzó beruházásokat képeznek s egyleti életünk működési körébe eső rendkívüli körülmények által okozottak. Nem hallgathatjuk el azt sem, hogy másrészt egyes kiadásj

utakat írja le. 2. „L'Annuaire de l'Union.“ A L'Union legközelebbi ülésén egy szakközlöny kiadatása felett fog határozni, hasonlóan a Cyclists Touring Club-nak „C. T. C. Gazeth“-jéhez megjelenne havonként és a tagok között ingyen osztatnék ki. A L'U. V. F. legutolsó ülésén hivatalosan megállapította azon 343 kilométert, melyet Rausset úr múlt év június havában 24 óra alatt tricycle-n bejárt.

Egy társaság alakult a L'U. V. F. ellen megakadályozni őt munkája kivételében a L'Alliance Velocipédique française-ben, de az nemsokára fel fog oszolni, minthogy az Alliance-hoz minden club díjmentesen csatlakozhat.

A „Herkules“ olvasói közül azok, kiket érdekel a velocipédezésnek előmozdítása Franciaországban, a L'U. V. F.-hoz leendő hozzájárulásokról a L'U. V. F. titkárájt Pagis urat (czím: Mr. Pagis 188. Bd. Péreire—Paris—France) értesítsék, mellékelvén egyuttal az egy évre járó 5 franknyi tagdíjat.

„A Véloce-Sport“ ezen heti számában közli L. Corlisnak, a leghíresebb angol futónak arezképét, ki legutóbb Ausztráliában elhalálozott.

Ez az egész, mit elmondhatok, 15 nap mulva újból írok. Lebandy Róbert.

tételeknél lényeges megtakarítások fordulnak elő, miáltal a kiadási tételek összege tetemesen lepad.

A tartozások törlesztése arányában emelkedett az egyesület tiszta vagyona is. Ezt a számvizsgálók által megvizsgált és a jelentéshez fűzött évi vagyonmérleg is bizonyítja. És habár e szerint 1885. évi aktív vagyonmérlegből elhasználás címén 3%, vagyis 2342 forint 16 krnyi összeg le is iratott s habár neh. Matolay Elek által tett s közgyűlési határozat folytán befizetettnek vett 200 forint értékű alapítvány törlesztésbe hozott, mégis a vagyonmérleg kedvezőnek mondható.

Egyelőnk működése a múlt évben minden igazi tornász előtt örökké emlékezetes fog maradni, első sorban részt vettünk az országos kiállításon és habár ez tetemes anyagi áldozattal járt, mindazonáltal ez egyesületünk szellemi haladására elvitázhatatlanul jótékony befolyással bír, mit igazol az is, hogy a kiállításon való részvételeért az egyesület kiállítási nagy éremmel lón kitüntetve.

Említésre méltónak tartjuk, hogy tagjaink Aradon az itt 1885. évi február hónapban tartott díszturnázásra igen szép számban sikerült kirándulást rendeztek.

Emlékezetes eseményt képez egyesületünk életében még az 1885. évi június hó 28-án megtartott első országos tornaünnepély, midőn sikerült egyesületünknek a többi társaságokkal egyetemben az ország tornászait közös működésre fővárosunkba összehozni s az ország színe-java előtt a tornázást bemutatva, annak nemzetünk erősítésére vonatkozó jelentőségét megismertetni.

Ez alkalommal egyesületi tagjaink közül a versenyeznél Vermes Lajos az első s Kajlinger Mihály az 5-ik díjjal lőnek kitüntetve.

Vívmanynak tekinthetjük azt is, hogy hosszas fáradhatlan munka után sikerült 1885. évi június hónapban az országos tornaszövetséget megalkotni, minek a tornászatra való rendkívüli fontossága s hordereje további indokolást nem igényel.

Felemlítjük még azt is, hogy egyesületünk a többi társaságokkal egyetemben a „budapesti tornaegyesület” kezdeményezésére az előtornászai kar kiképzésére vonatkozó szabályzatokat kidolgozta s ennek életbeléptetésére a szükséges intézkedéseket megtette.

Figyelemre méltónak találjuk, hogy a tornázás iránti érdeklődés fokozódása folytán egy fióktornaegyesület felállításának eszméje megpendített s a kivitel tekintetében bizottság kiküldetett.

Felemlítjük végül azt is, hogy ez évben összesen 13 választmányi ülés tartott, mely számot azonban a különböző alkalmasszerűleg kiküldött albizottságoknak időközben megtartott ülései jelentékenyen fölülmulják.

Kötelességünknek tartjuk befejezésül megemlékezni egyesületünk két derék alapító tagjának, u. m. Kommer József s Földváry Miklósnak gyászos elhunytáról, kísérje áldás emléküket.

Az előadottak tehát legszebb bizonyítékát nyújtják annak, hogy az igazgató-választmány egyesületünk erkölcsi és anyagi felvirágoztatása és szellemi haladásának előmozdítására tőle kitelhetőleg mindent megtenni s a benne helyezett bizalomnak esekély erejéhez képest megfelelni igyekezett.

Végre jelentjük, hogy ezen jelentésünkhöz a nemzeti tornaegyesület 1885. évi pénztári kimutatását, a nemzeti tornaegyesület 1885. évi vagyonmérlegét a nemzeti tornaegyesületi tanítói-nyugdíjalap pénztári kimutatását, az 1886. évre szóló költségelőirányzatot, a nem-

zeti tornaegyesület tagjainak névsorát s végül az általános órarendet ezennel esatoljuk.

Kelt Budapesten, a nemzeti tornaegyesület igazgató-választmányának 1886. évi január hó 22-én tartott üléséből.

Bernáth Béla s. k.,
egyl. titkár-nygysz.

Hegedűs Sándor s. k.,
egyesületi elnök.

(Vége.)

KÜLÖNFÉLÉK.

„A budapesti torna club” ez újonnan szervezett egyesület rövid fennállása óta valóban szép és megérdemelt támogatásban részesül; a mai nappal 1 alapító, 4 pártoló és 83 működő tagja van, az óránkénti átlagos működők száma a 30-at meghaladja. Az alakuló közgyűlés e hónap folytán szándékoltaik megtartatni, mielőtt az alapszabályok jóváhagyva leérkeznek, a mely után a díszturnára is megtétek már az előkészületek; tekintve a tagokat s annak képzett tiszteltbeli művezetőjét Zsinger Mihályt, eleve is a legszebb eredményt várhatjuk; bárasak minden testdézéssel foglalkozó intézet oly szép buzgalmat fejtené ki, kitűzött célja elérése végett

A „Fertői csónakázó társaság” mult évben tartott közgyűlésén, elnökül ismételtén a közszeretben álló s lapunk szorgalmas munkatársa Kiss Ödön lett egyhangulag megválasztva, pénztárosul Oesterreicher Géza, míg művezetőnek Laubhaimer Oszkár helyébe, ki Lendvára kir. közjegyzőnek lett kinevezve dr. Fischer Gyula kéretett fel.

„Germania” Regatta Frankfurtban 1886. évben előreláthatólag augusztus hó 7-én és 8-án fog megtartatni.

Beach, a győzhetetlen sculler ismét egy győzelmet nyert. Ausztráliában a Paramatta folyón volt a küzdelem Neil Mattersonnal, a tét 200 font sterling volt; kezdetben egy rövid vonalon Matterson vezetett, de a világ bajnoka csakhamar elérte, sőt a czélig 12 hajóhosszal meg is előzte. Matterson még fiatal sculler, 12 évvel fiatalabb Beach-nél, s így ezen leveretése oly tapasztalt scullerrel szemben szégyenletesnek nem mondható; annyira, hogy jelenleg Ausztráliában a bajnokon kívül nincs evezős, kivel szemben a leveretéstől kellene tartani.

HERKULES-KÖNYVTÁR

Szerkesztik :

Porzolt Jenő és Porzolt Kálmán.

Eddig a következő kötetek jelentek meg és kaphatók Aigner Lajos könyvkereskedése útján valamennyi könyvtárban:

- I. **A magyar labdajátékok könyve**, képekkel. Irta Porzolt Lajos.
- II. **A koresolyázás kézikönyve**, számos rajzzal. Irta Porzolt Jenő.
- III. **Vitorlás kalandok**. Irta Szalay Imre, országgyűlési képviselő.
- IV. **A sport-világból**. Elbeszélések és versek illusztrálva. Irták: Adorján Sándor, Balázs Sándor, Balog István, Oláh Miklós, Porzolt Kálmán, Szabó Bandi és Sziklay János.
- V. **MontPELLIERTŐL BUDAPESTIG VELOCIPÉDEN**. A szerző arcképevel. Irta Igali Svetozár.